

Översiktsplan för Sollefteå kommun

- en kraftfull kommun med utsikter mot 2030

SAMRÅDSHANDLING

DEL 2

**Planerings-
förutsättningar**

**Sollefteå
kommun**

PLANPROCESSEN

Politisk styrgrupp

Hösten 2014 till och med maj 2016

Församråd med Länsstyrelsen

2016-03-29 och 2016-06-21

Samrådsperiod

2016-07-01 till och med 2016-09-11

Samrådsmöten för allmänheten:

Tid

2016-08-09, 18.30 - 20.30

2016-08-11, 18.30 - 20.30

2016-08-17, 18.30 - 20.30

2016-08-18, 18.30 - 20.30

2016-08-22, 18.30 - 20.30

2016-08-25, 18.30 - 20.30

Plats

Ramsele, Faxen

Junsele, Forum

Långele, Kyrkans samlingssal

Näsåker, Markusgården

Sollefteå, Hullsta Gård

Boteå-Kalknäs-Undrom, Sunnersta Folkets Hus

Utställningsbeslut

2016-xx-xx kommunstyrelsen

Utställning

2016-xx-xx till och med 2016-xx-xx

Antagande i Kommunfullmäktige

2016-xx-xx kommunfullmäktige

**Sollefteå
kommun**

1 INLEDNING

1.1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL 2 PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

1.	Inledning	3
1.1	Innehållsförteckning	3
1.2	Kommunfakta	4
1.3	Sollefteå - Förr , idag & mot framtiden	6
2.	Lagstiftningar och andra nationella regleringar	9
	Horisontella faktor i planeringen - Folkhälsa, jämställdhet, mångfald och integration, barnperspektiv och tillgänglighet	
3.	Regionala och kommunala styrdokument	10
4.	Planeringsförutsättningar - Naturkraft	12
4.1	Höga naturvärden med riksintresse Naturvård, Naturresevat, Naturvårdsobjekt och Natura 2000	12
4.2	Naturgrus, berg och mineraler	18
4.3	Klimatanpassning, Klimataspekter, Översvämning - Ras - Skred	20
4.4	Jordbruk och Vattenbruk	25
4.5	Skog och Skogsbruk	26
4.6	Rennäring med riksintresse rennäring	28
4.7	Förnybar energi - Bio, Sol, Vatten, Vind	30
5.	Planeringsförutsättningar - Innovationskraft	32
5.1	Infrastruktur - Bredband och annan elektronisk kommunikation	32
5.2	Infrastruktur - Kommunikationer och de olika trafikslagets anläggningar	33
5.3	Näringsliv, offentliga verksamheter och arbete	40
(5.4	Välfärd - Utbildning. Behov av särskilt planeringsunderlag föreligger inte och har därför inte tagits fram)	
6.	Planeringsförutsättningar - Livskraft	42
6.1	Byggande och boende	42
6.2	Bostadsförsörjning	42
6.3	Parker och grönområden samt områden med sjöar och vattendrag	53
6.4	Vatten och avlopp	53
6.5	Avfall - Avfallsplan 2012-2016	54
Kap 6.6-6.10 - Bebyggelseutveckling och Centrumförnyelse		54
6.6	Sollefteå stad	
6.7	Junsele	
6.8	Ramsele	
6.9	Näsåker	
6.10	Långsele	
6.11	Landsbygd	55
6.12	Landsbygdsutveckling i strandnära lägen - LIS	59
(6.13	Välfärd - Vård och Omsorg. Behov av särskilt planeringsunderlag föreligger inte och har därför inte tagits fram.)	
6.14	Besöksnäring, Fritid och Rekreation med riksintresse friluftsliv	69
6.15	Kultur, Kulturmiljöer och riksintresse kulturmiljövård	74
6.16	Kommunens krisberedskap och Totalförsvaret	75

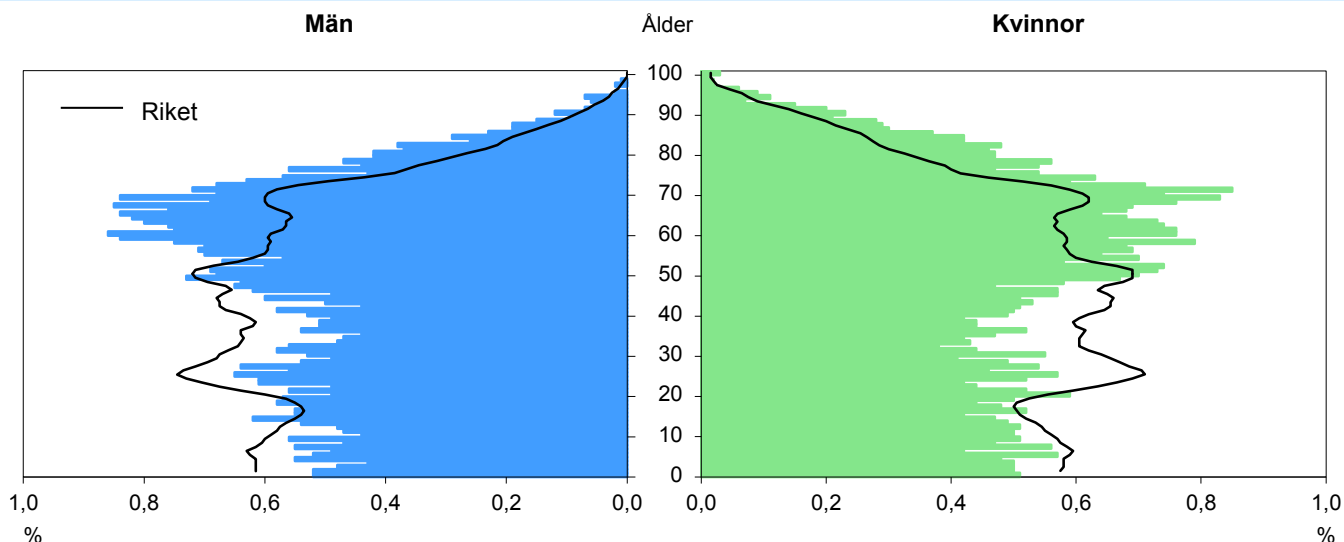
1.2 KOMMUNFAKTA 2016

Källa: SCB Kommunfakta 2016 (per 2015-12-31)

Landareal, km²: 5 396

Invånare per km²: 4

Folkmängd 31 december 2015

Pendling 2014

	Män	Kvinnor
Inpendling	485	432
från övriga kommuner i länet	212	272
från övriga län	273	160
Utpendling	837	377
till övriga kommuner i länet	451	219
till övriga län	386	158
Nettopendling	-352	55

Anm. Antal i åldern 16 år och däröver

Antal hushåll 2015

Hushållstyp	Antal hushåll			Totalt
	Utan barn	Med barn 0-24 år	Med barn 25+ år	
Ensamstående	3 955	488	128	4 571
Sammanboende	2 566	1 600	151	4 317
Övriga hushåll	244	167	10	421
Totalt	6 765	2 255	289	9 309

Anm. Personer som saknar lägenhetsuppgift ingår inte i hushållsstatistiken. I kommunen saknar 4,46 procent av befolkningen uppgift om lägenhet.

De 20 vanligaste yrkena i kommunen, 2014

Avser anställd dagbefolkning	Antal		Proc. fördelning			Könsförd (%)	
	Män	Kv	Män	Kv	Tot	Män	Kv
1. Undersköterskor	64	570	2	15	9	10	90
2. Vårdbiträden	68	279	2	7	5	20	80
3. Grundskollär, fritidsped, förskollärare	56	273	2	7	4	17	83
4. Butikspersonal	127	193	4	5	4	40	60
5. Skötare, vårdare, personliga assist mfl.	72	198	2	5	4	27	73
6. Kontorsassistenter och sekreterare	31	223	1	6	3	12	88
7. Lastbils- och bussförare	240	10	7	0	3	96	4
8. Sjuksköterskor	39	208	1	5	3	16	84
9. Snickare, murare, anläggningsarbetare	186	1	5	0	3	99	1
10. Barnskötare och elevassistenter mfl.	29	134	1	3	2	18	82
11. Tidningsdistributörer, vaktmästare och övriga servicearbetare	106	47	3	1	2	69	31
12. Resesäljare, kundtjänstpersonal mfl.	48	103	1	3	2	32	68
13. Maskinförare	132	1	4	0	2	99	1
14. Förmedlare mfl.	46	86	1	2	2	35	65
15. Ingenjörer och tekniker	113	16	3	0	2	88	12
16. Fordonsmekaniker, reparatörer mfl.	122	4	3	0	2	97	3
17. Städare och hemservicepersonal mfl.	13	100	0	3	2	12	88
18. Köks- och restaurangbiträden mfl.	26	87	1	2	2	23	77
19. Organisationsutvecklare, utredare, HR-specialist mfl.	27	83	1	2	1	25	75
20. Städledare, fastighetsskötare mfl.	88	11	2	0	1	89	11
Totalt 20 yrken	1 633	2 627	46	68	57	38	62
Totalt alla yrken	3578	3857	100	100	100	48	52

1.3 SOLLEFTEÅ KOMMUN - FÖRR, IDAG & MOT FRAMTIDEN

Kontaktperson: Staffan Sjölund

Sollefteå är ett mycket gammalt sockennamn i Ångermanland. Första gången det förekommer i skrift, då i sin latiniserade form Solatunum, är i ett dokument från 1273 vid en gränsdragning mot Jämtland. I dagens Sollefteå kommun ingår jämte Sollefteå socken ett flertal gamla socknar i anslutning till Ångermanälvens och Faxälvens dalgångar, och geografiskt sett omfattar kommunen enligt senaste beräkningar en landareal på 5 397,8 km² + en areal ”inlandsvatten” på 364 km², motsvarande en total yta på 5 761,8 km².

1.3.1 FÖRR

Förhistorien

Det finns många bevis för att människor levat och verkat ända sedan förhistorisk tid inom det område som idag är Sollefteå kommun. Hällristningarna i Nämforsen och många andra fynd, såsom hällmålningar, fångstgropar och stenåldersredskap, vittnar om att bosättningar funnits här sedan mycket lång tid tillbaka. Från vår tideräknings början finns bevis för att de bördiga sedimentjordarna längs älvarna som karakteriserar kommunen togs i bruk av en bofast jordbruksbefolkning. Bland annat vittnar de många gravhögar längs Ångermanälvens nedre del om detta.

En handelsplats uppstår

För medeltidens ökande handel innebar Sollefteåforsen, den nedersta forsen i Ångermanälven, ett hinder för båttransporter vidare in i landet. En naturlig mötesplats för omlastning och handel uppstod därför i området kring forsen. 1602 etablerades Sollefteå som handelsplats genom att två årliga marknader förlades hit från kusthandelsstaden Härnösand. Den största av dessa, Pålsmässan i januari, var fram till senare delen av 1800-talet en av Norrlands mest betydande marknader.

Bruksepoken och skogsbruket

Under 1600- och 1700-talen fick trakten betydelse för stormakten Sveriges vapentillverkning då de stora skogstillgångarna kunde nyttjas för tillverkning av träkol som krävdes för järnframställning. Flera järnbruk anlades här och järnmalm fraktades hit från Bergslagen.

Järnframställningen upphörde successivt under 1800-talet samtidigt som skogsbruk för virkesproduktion till den framförallt vid kusten framväxande sågverksindustrin utvecklades. Skogsarbete och timmerflotning utgjorde ända fram till den senare delen av 1900-talet en viktig del av sysselsättningen i kommunen. Även om mekaniseringen av skogsbruket de senaste decennierna kraftigt minskat behovet av arbetskraft är näringen fortfarande av stor ekonomisk betydelse.

Den militära verksamheten

Militär verksamhet var under många år ett signum för Sollefteå. Redan 1837 etablerades ett barackläger i Viksmon ett par mil utanför Sollefteå centralort. Platsens dåliga kommunikationer gjorde att man redan efter några år flyttade lägret till Sänga Mo i anslutning till Ångermanälven nedströms Sollefteå.

Strax före förra sekelskiftet flyttades verksamheten in till centralorten, först till Bruksmon varefter regementsområdena för T3 på Remslemon och I21 på Hågestaområdet etablerades år 1898 respektive 1911. När försvarsnedskärningarna började på allvar i slutet av 1900-talet utvecklades först T3:s verksamhet på Remslemon år 1994 och år 2000 lades även I21 ner. Därmed upphörde en epok som under ett sekel i hög grad satte sin prägel på samhällslivet i Sollefteå kommun.

Vattenkraftsutbyggnaden

Vid slutet av andra världskriget påbörjades en epok som för alltid skulle förändra naturmiljö och utkomstmöjligheter längs älvdalarna i kommunen. Med början 1944 och fram till senare delen av 1960-talet byggdes 16 större vattenkraftverk i Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjöälven. Många hundra arbetstillfällen skapades genom anläggningsarbetena och 1955 nådde det geografiska område som idag utgör Sollefteå kommun sitt största befolkningstal med omkring 39 000 personer.

Den samhällsinfrastruktur som byggdes upp under denna tid präglar i viss mån fortfarande kommunen. Med färdigställandet av kraftverken i Sollefteåforsen

och i Moforsen var älvsystemet i princip helt utbyggt, och behovet av arbetskraft minskade givetvis kraftigt. Även den driftspersonal som bemannade kraftverken har idag i stort sett försvunnit till följd av modern fjärrstyrningsteknik och automatiseringar. Kraftindustrin är dock fortfarande väl representerad i kommunen i form av t.ex. Statkrafts svenska driftcentrum, Vattenfall, Svenska Kraftnäts driftcentral för mellersta Norrland, E.on kundcenter och olika serviceföretag.

1.3.2 IDAG

Befolkning och samhällsstruktur

Kommunens befolkning har med vissa variationer minskat oavbrutet från senare delen av 1950-talet och särskilt tydlig har minskningen varit i kommunens västra delar. Medelåldern har också ökat påtagligt som följd av att yngre människor i allt högre utsträckning sökt sig till större städer för utbildning och arbete.

Sollefteå kommun har nu ca 19 800 invånare. Samtidigt är kommunen ytmässigt stor (plats 21 i riket) vilket medför att antalet invånare utslaget per km² blir mycket lågt, endast ca 3,65 inv/km². (Plats 260 bland rikets kommuner). Över hälften av befolkningen finns i kommunens sydöstra del i och omkring centralorten Sollefteå och närliggande Långsele/Österforse medan resten finns utspridd över den ytstora kommunen främst längs älvdalarna med några tyngdpunkter i tätorterna Ramsele, Junsele och Näsåker.

Kommunens samhällsstruktur är i hög grad präglad och formad av 1900-talets skogsbruks- och kraftutbyggnadsepoker och av den utbyggnad av den offentliga välfärdssektorn som sammanföll med nämnda epokers nedgång, och som bl.a. innebar att förlusten av arbetstillfällen inom vattenkraften och skogsbruket i viss mån kompensades.

Under de senaste decennierna har tillväxten inom den offentliga sektorn bromsats upp och sektorn kan inte längre väntas bidra till någon tillväxt av arbetstillfällen. Tvärtom har flera statliga verksamheter under de senaste 20-25 åren kraftigt minskat sin sysselsättningsmässiga närvaro i kommunen, som t.ex. SJ, Vattenfall och inte minst försvaret genom nedläggningarna av regementena T3 och I21. Den kommunala (och landstingskommunala) ekonomin är hårt pressad och kan inte under överskådlig framtid väntas expandera sysselsättningsmässigt. En möjlig tillväxt av arbetsmarknaden måste därför sökas inom den privata sektorn.

Näringsliv

Det privata näringslivet är till stor del småskaligt och, förutom handel och andra konsumentinriktade tjänster, i stor utsträckning inriktat mot olika former av produkter och tjänster till större aktörer inom kommunen som kraft- och skogsnäringen, och offentlig sektors verksamheter. Bilden är dock inte entydig utan här finns också större företag, t.ex. inom energisektorn, och företag inom olika branscher med större geografiska marknader.

Den sedan några år pågående vindkraftsutbyggnaden utgör ett påtagligt inslag inom näringslivet inte minst i kommunens västra delar.

De båda före detta regementsområdena för T3 och I21, benämnda Nipanområdet resp. Hågesta har idag utvecklats till företagsbyar där även vissa kommunala verksamheter bedrivs.

Kommunikationer

Väl fungerande kommunikationer är av strategisk betydelse för en kommun som Sollefteå med sin geografiska belägenhet och struktur. Vägnetet är väl utbyggt men till följd av omfattande tung trafik i form av främst timmertransporter även underhållskrävande.

Den glesa befolkningsstrukturen innebär att upprätthållandet av en god kollektivtrafik är en utmaning. Sollefteå var tidigare något av en ”järnvägs kommun” där Ostkustbanan med såväl person- som godstrafik knöts samman med norra stambanan i järnvägsknuten Långsele. Idag finns ingen persontrafik på bandelen mellan Långsele och anslutningen till Botnibanan vid Västerasby i Kramfors kommun utan den används endast för viss godstrafik, och persontågen på stambanan stannar inte längre i Långsele.

Modern informationsteknik (IT) är viktig för utvecklingsmöjligheterna och livskvaliteten i ett modernt

samhälle. I avsaknad av intresse från den privata marknadens aktörer har kommunen tagit ansvar och bedriver sedan flera år ett aktivt arbete med utbyggnad av bredband över hela kommunen.

1.3.3 MOT FRAMTIDEN

Befolkningens betydelse

Befolkningsutvecklingen är en av de viktigaste drivkrafterna bakom sysselsättningsstillväxten lokalt och regionalt. Med ett växande befolkningsunderlag ökar efterfrågan på bostäder, infrastruktur och service, vilket gynnar det lokalmarknadsorienterade näringslivet. På sikt innebär en växande befolkning också förbättrade möjligheter att driva verksamheter med god kvalitet inom de kommunala ansvarsområdena. För lands- och glesbygdskommuner som, likt Sollefteå, en längre tid haft ett vikande befolkningsunderlag kan invandringen här innebära stora möjligheter förutsatt att många väljer att etablera sig långsiktigt i kommunen.

Redan idag utgör de utrikesfödda en femtedel av alla personer i arbetsför ålder (25-64 år) i riket och enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer andelen att öka till en fjärdedel år 2020 och nära en tredjedel år 2030 (Källa: Arena för Tillväxt). Att andelen ökar beror inte bara på ett positivt migrationsnetto utan också på att antalet inrikes födda i arbetsför ålder minskar. För de allra flesta kommuner innebär det att andelen invånare i arbetsför ålder kommer att sjunka markant de kommande åren utan fler utrikes födda i befolkningen, inte minst gäller detta lands- och glesbygdskommuner. Ofta är dock sådana kommuner främst så kallade genomströmningskommuner, d.v.s. en stor del av de personer som hamnar här vid tidpunkten för invandringen flyttar inom ett par år till storstadsregionerna. Vinnarna kommer att vara de kommuner som lyckas få de nya invånarna att i större utsträckning integreras och bo kvar i kommunen.

1.3.4 KOMMUNENS ATTRAKTIVITET

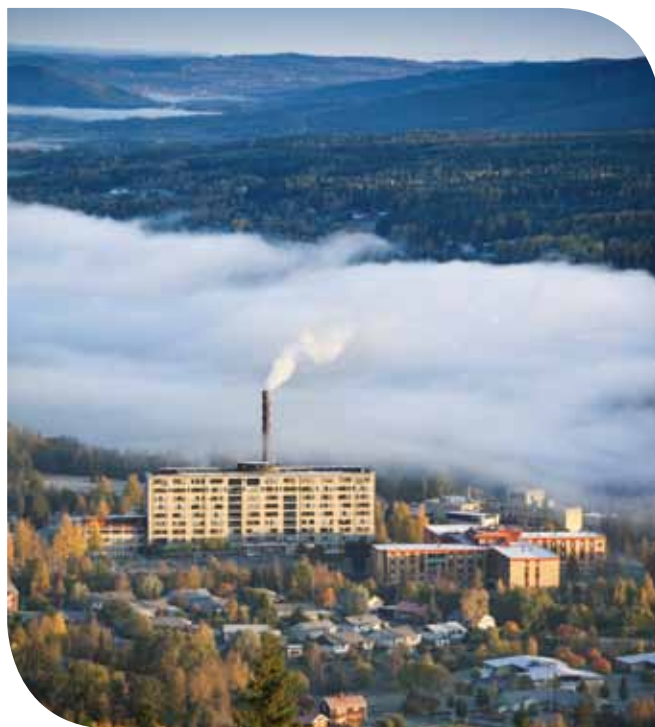
Tre områden brukar särskilt pekas ut som viktiga för en Orts eller en regions utveckling, nämligen *boendemiljö, arbetsmarknad och kommunikationer*.

Boendemiljö

En boendemiljö som är attraktiv för människor att leva i innefattar inte bara den rent fysiska miljön utan också tillgången till olika former av offentlig och kommersiell service.

Den fysiska miljö Sollefteå kommun erbjuder karak-

täriseras av lättillgänglighet till fritidsaktiviteter och naturupplevelser, småskalighet och närhet i lokalsamhället och tillgång till prisvärda bostäder. Utbudet av kommersiell service är gott i centralorten och förhållandevis väl representerat även i kommunens mindre tätorter. Och även om en del anpassningar av den offentliga infrastrukturen till aktuell befolkningsstatus behövt göras under senare år erbjuder kommunen en efter sin geografiska storlek och struktur god och tillgänglig kommunal skola, vård och omsorg. Akutsjukhuset i Sollefteå är i sammanhanget en strategiskt avgörande tillgång.

Sammantaget kan kommunen inför framtiden erbjuda en boendemiljö som bör vara attraktiv att bo och verka i för såväl dagens invånare som för nya medborgare, inrikes- såväl som utrikesfödda. (Jfr. dock nedan under rubriken *En avgörande fråga*).

Arbetsmarknad

För att människor ska vilja och kunna bo och verka i en viss region krävs förutom en god boendemiljö även en arbetsmarknad som kan göra det möjligt att få en inkomst. I Sollefteå kommun kommer offentlig sektor, genom sitt kontinuerliga behov av ersättningsrekrytering, även framgent att vara en dominerande arbetsgivare. En fortsatt utveckling inom det privata näringslivet är dock önskvärd för en mer dynamisk arbetsmarknad och nödvändig för den ekonomiska tillväxten. IT, energibaserade verksamheter och besöksnäringen är exempel på branscher med utvecklingspotential i kommunen.

Sollefteå kommun var tidigt ute när det gäller företa-

gande inom IT- eller telecomsektorn. Redan i mitten av 1990-talet skedde här flera stora call center etableringar som visserligen inte längre finns kvar, men som gav 100-tals människor i kommunen erfarenhet av branschen och skapade ett rekryteringsunderlag bl.a. för de kundcenterverksamheter som idag finns i kommunen. Mot bakgrund av de erfarenheter som finns från IT-sektorn och den goda tekniska infrastrukturen i kommunen bör branschen kunna utvecklas ytterligare här med fler arbetstillfällen som följd.

Genom energisektorns starka position i kommunen finns en grund för att erbjuda energikrävande verksamheter, som t.ex. datacentraler, goda etableringsförutsättningar.

Besöksnäringen är ett prioriterat utvecklingsområde i kommunen och inte minst bör samarbetet inom destination Höga Kusten kunna bidra till tillväxt och ökad sysselsättning inom näringen.

Kommunikationer

Goda kommunikationer är viktiga i ett modernt samhälle både för det dagliga livet och för möjligheterna till arbetsmarknadsförstoring och arbetspendling. I en glesbygdskommun som Sollefteå är det naturligt att vägbundna person- och godstransporter dominerar varför det är viktigt att ett väl underhållet vägnät med god standard kan upprätthållas i framtiden.

Järnvägen skulle dock kunna vara ett viktigt komplement som dessutom är miljömässigt fördelaktigt. Ett önskvärt framtidsscenario är att järnvägen mellan Långsele och anslutningen till Botniabanan blir upprustad till den standard som krävs för att persontrafik ska kunna återupptas på sträckan.

En avgörande fråga

En mycket strategisk och helt avgörande fråga för kommunens utvecklingsmöjligheter är framtiden för Sollefteå akutsjukhus. Tillgången till BB och annan akutvård är avgörande för förutsättningarna att bevara och utveckla kommunens attraktivitet. Utan denna tillgång blir det mycket svårt att motivera människor, familjer i barnafödande åldrar men även andra, att bosätta sig i en kommun där avståndet till BB och annan akutvård handlar om 10-20 mil.

Företagsutvecklande och etableringsfrämjande arbete försvåras eller omöjliggörs också då tillgång till kvalificerad vård inom rimligt avstånd är en av

de viktiga parametrarna när moderna företag väljer etableringsort. 10-20 mil är i det sammanhanget inte ett rimligt avstånd. Utan akutsjukhus försämras kommunens planeringsförutsättningar på ett mycket påtagligt sätt.

2. LAGSTIFTNINGAR OCH ANDRA NATIONELLA REGLERINGAR

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan, även innehållet och den formella hanteringen regleras i plan- och bygglagen.

Av översiktsplanen ska framgå:

- allmänna intressen, miljö- och riskfaktorer samt kommunens ställningstaganden till dem
- grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden
- kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras
- hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena
- hur kommunen avser iaktta gällande miljökvalitetsnormer.

Enligt PBL ska översiktsplanen redovisa de allmänna intressen och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden samt kommunens ställningstaganden och tillämpning av dem.

Områden av riksintresse enligt miljöbalken (MB) ska särskilt anges liksom hur kommunen avser att iaktta gällande miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken. Miljökvalitetsnormer finns fastställda för utomhusluft, vattenförekomst, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

Det finns även formella krav på att översiktsplanens innebörd och konsekvenser ska kunna utläsas utan svårighet. Det innebär att en beskrivning av planförslagets konsekvenser för ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter ska upprättas.

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är att förstärka översiktsplanens funktion att vara vägledande vid beslut. Genom att i konsekvensbeskrivningen belysa alternativa strategier för utveckling av kommunen kan diskussionen föras på ett tidigt stadium och motiven för den valda riktningen tydliggöras för alla.

Det är också angeläget att redovisa hur översiktsplanen medverkar till att uppsatta mål och allmänna intressen nås. Konsekvensbeskrivningen redogör även för motstridiga mål och intressen.

Kommunfullmäktige ska minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Lagstiftningar och nationella regleringar

- Miljöbalken (MB)
- Plan och bygglagen (PBL)
- Handbok med allmänna råd om miljöbedömning av planer och program, handbok 2009:1, Naturvårdsverket
- Miljöbedömningar för planer enligt plan och bygglagen - en vägledning, Boverket 2006
- Rapport Riskinventering enligt Lagen om skydd mot olyckor, Räddningstjänsten
- Översiktlig översvämningsskartering - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2010
- Åtgärdsprogram, Bottenhavets vattendistrikt 2009-2015, Vattenvårdsmyndigheten.
- Förslag på åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021

2.1 HORIZONTELLA FAKTORER I PLANERINGEN - BARNPERSPEKTIV, FOLKHÄLSA, JÄMSTÄLLDHET OCH TILLGÄNGLIGHET

Barnperspektivet

Sverige har antagit FN:s Barnkonvention. Det innebär bland annat att den har inkorporerats i svensk lagstiftning och gäller på samma sätt som andra nationellt fattade beslut.

Folkhälsomål

De nationella folkhälsomålen anger att befolkningen ska ges förutsättningar för en god hälsa på lika villkor. Det innebär bland annat att den bebyggda miljön ska vara socialt hållbar och till exempel kunna

erbjuda en trygg uppväxtmiljö. Planeringen ska ske så att sociala och ekonomiska skillnader motverkas/inte ökar.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Tillgänglighet

År 2001 skärptes kraven på tillgänglighet i plan- och bygglagen. Alla enkelt avhjälpta hinder ska byggas bort. En miljö som är tillgänglig för personer med funktionshinder är till fördel för alla och ska därför vara en utgångspunkt vid all fysisk planering.

3. REGIONALA OCH KOMMUNALA STYRDOKUMENT

3.1 REGIONALA STYRDOKUMENT

Regionala dokument och regleringar, Länsstyrelsen Västernorrland

- Aktuellt underlag för översiktsplanering, Västernorrlands län 2014
- Konsekvenser och behov av åtgärder - klimatförändringar i Sollefteå kommun, Länsstyrelsen Västernorrland Rapport nr 2014:15
- Rullande översiktsplanering - Aktuellt underlag för översiktsplanering i Västernorrlands län, Del av sammanfattande redogörelse 2014
- Regional transportplan för Västernorrland
- Utvecklingskraft för ett hållbart midsverige (Jämtland och Västernorrland)
- Regionalt tillväxtprogram för Västernorrland
- Regional Utvecklingsstrategi för Västernorrland med analysbilaga
- Kulturplan för Västernorrland 2015 – 2018
- Klimatanpassning i fysisk planering - Vägledning från Länsstyrelserna
- Klimatanalys för Västernorrland - Länsstyrelsen Västernorrland
- Klimatanalys för Sollefteå kommun - Länsstyrelsen Västernorrland

3.2 KOMMUNALA STYRDOKUMENT

För flera av områdena nedan pågår eller planeras uppdatering och framtagning av nya program och planer, se översiktsplanens Del 1, sid 7. De plane-

ringsunderlag som presenteras här i Del 2, kapitel 4-6, ingår i det arbetet och blir då föremål för politisk bedömning.

- Höga Kusten Destination AB - Underlag i samband med bildandet
- Visionsprogram Hallsta
- Fördjupad översiktsplan - Vindbruk i Sollefteå kommun 2008
- Landskapet i Ådalen - En landskapsanalys. Bilaga till FÖP Vindbruk i Sollefteå kommun
- Lokala miljömål för Sollefteå kommun. Antagna 2008 och uppdaterade 2010.
- Näringslivsprogram 2016-2017
- Handlingsprogram för skydd mot olyckor 2012-2015
- Folkhälsopolitiska mål och Sollefteå kommun
- Lokala hälsoskyddsföreskrifter antagna KF 2007-12-07
- Renhållningsordning och avfallsplan 2012-2016. Ny plan är under framtagande.
- Miljövårdsplan för kommunala avloppsanläggningar
- Energieffektiviseringsstrategi 2014 mot 2020
- Riktlinjer för trygghetsbostäder KS 2011-11-08

Ovan är ett urval kommunala och relevanta styrdokument som legat till grund översiktsplanens ställningstaganden.

Förvaltningens övriga planeringsunderlag som i större eller mindre omfattning legat till grund för översiktsplanens ställningstaganden presenteras nedan under kapitel 4-6.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SOLLEFTEÅ MOT ÅR 2030

Relevanta planeringsförutsättningar, fakta med mera som legat till grund för ställningstagandena i översiktsplanens Del 1 presenteras här nedan i Del 2. Del 1 och Del 2 har så långt det varit möjligt motsvarande kapitelindelning, exempelvis kaitel 4:

4. Naturkraft

4.1 Höga naturvärden med riksintresse Naturvård, Naturresevat, Naturvårdsobjekt, Natura 2000

4.2 Naturgrus, berg och mineraler

4.3 Klimatanpassning, klimataspekter, Översvämning - Ras och Skred

4.4 Jordbruk och vattenbruk

4.5 Skog, skogsbruk

4.6 Rennäring med riksintresse rennäring

4.7 Förnybar energi - bio, sol, vatten, vind

4. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR - NATURKRAFT

4.1 HÖGA NATURVÄRDEN MED RIKSINTRESSE NATURVÅRD, NATURRESERVAT, NATURVÅRDS- OBJEKT, NATURA 2000

Kontaktperson: Maria Söderlund

Sollefteå kommun har betydande resurser i form av kända naturmiljöer av stor betydelse för den biologiska mångfalden. Inlandsisen och dess avsmältning under de senaste 10 000 åren har skapat några naturtyper som mer än andra utmärker kommunen. Hit hör till exempel niporna och de djupa ravinerna som mynnar i älvdalarna.

I kommunen finns ett antal naturreservat (ca. 40 st.) och biotopskydd som har ett formellt skydd enligt miljöbalken. Dessutom finns många oskyddade värdefulla områden vars långsiktiga funktion alltså inte är säkerställd. Behovet av att återskapa funktionella naturmiljöer är också stort. Till exempel är en stor andel av våra vattendrag flottledsrensade och behöver återställas för att åter bli funktionella ekosystem. En rik och omväxlande natur med ett varierat växt- och djurliv är en värdefull kvalitet för kommunen och ger goda förutsättningar för olika former av friluftsliv och utveckling av naturbaserad turism. Det är en kommunal angelägenhet att bevaka att kvarvarande naturvärden skyddas inför framtiden och att påverkade miljöer återställs.

Naturreservat och andra skyddsformer

Naturreservat är den vanligaste skyddsformen för naturområden och kan inrättas av länsstyrelsen eller kommunen. Dessa kan bildas för att bevara biologisk mångfald, för att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller för att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Inom Sollefteå kommun finns

för närvarande 38 naturreservat, varav ett är kommunalt bildat, Lövlunds naturreservat. Totalt har 0,77 % av kommunens areal ett formellt skydd enligt miljöbalken (se kommunkartan).

Djur- och växtskyddsområden kan bildas både av länsstyrelsen och av kommunen. Dessa områden avsätts för att skydda störningskänsliga och skyddsvärda djur och växter. I Sollefteå kommun finns ett fågelskyddsområde strax utanför Junsele tätort (se kommunkartan).

Skogsstyrelsen ansvarar för att värdefulla nyckelbiotoper på skogsmark skyddas formellt i form av biotopskydd. Oftast är dessa områden relativt små till ytan, några hektar i genomsnitt.

Naturvårdsobjekt

Naturvårdsobjekt är områden med höga naturvärden som inte har ett formellt skydd. Länsstyrelsen har listat ca 600 naturvårdsobjekt i Sollefteå kommun. Dessa ska enligt miljöbalkens 3 kapitel så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Det finns en klassning från 1 till 3, där 1 är mest skyddsvärt.

Närnaturområden kring kommunens skolor

Möjligheten för elever att inom skolans verksamhet kunna vistas i naturen är viktig för kunskap, lärande och känsla för naturen samt för elevernas egen hälsa. Skolorna inom Sollefteå tätort har pekat ut naturområden nära skolorna där det finns möjligheter för barnen att vistas på raster och under lektioner, se Fördjupad översiktsplan för Sollefteå stad, 2005-12-19. Syftet är att redovisningen ska utgöra ett planeringsunderlag som ska beaktas när kommunen och andra tar ställning till hur marken ska användas.

Samma undersökning bör göras för övriga skolor och förskolor i kommunen. Till redovisningen bör kopplas en inventering av områdenas natur- och kulturvärden för att vägleda lärarna i användningen av sina områden. Avtal om nyttjanderätt och samrådsskyldighet bör skrivas med markägare i det fall kommunen själv inte är markägare.

Kommunens naturvårdsarbete

Det är viktigt för kommunen att arbeta med olika typer av områdesskydd. Att bevara känsliga naturmiljöer och hotade arter är främst ett statligt ansvar men även en kommunal angelägenhet. Att bevara tätortsnära natur och natur för friluftsliv och rekreation är exempel på viktiga åtgärder för kommunen

(Regeringens skrivelse 2001/02:173. ”En samlad naturvårdspolitik”). Kommunen har också intresse av att bevara områden som kan gynna den lokala utvecklingen, exempelvis områden lämpliga för besöksnäring och fina fiskevatten.

Det är en kommunal angelägenhet att bevaka att kvarvarande naturvärden skyddas inför framtiden och att påverkade naturmiljöer återställs. När åtgärder som ny bebyggelse, grustäkter, vägbyggande, vindkraftetablering, intensivt skogsbruk och annan typ av exploatering prövas ska effekterna på naturvärdena och eventuellt behov av skydd utredas.

Naturvårdsprogram

I korthet innebär ett naturvårdsprogram att kommunen utvecklar ett förvaltningsövergripande naturvårdsarbete där naturbevarande, friluftsliv, park, skog, folkhälsa och utepedagogik samverkar utifrån gemensamma prioriteringar, samt att fokus kommer att ligga på den utvecklings- och kommunnyttan naturvårdsarbetet kan ge. Här beskrivs strategin, val av prioriteringar och tidsplanen för omsättning av kunskap till praktiska åtgärder.

Nipinventering – insekter, backsvalar

Niporna är kännetecknande för kommunen och används i marknadsföringen av kommunen. Områdesspecifika naturvärden är idag helt okända. Här behövs ett kunskapsunderlag för att gå vidare med att säkra bevarande av de områden som har höga naturvärden.

Sjöar, Vattendrag

Kommunens sjöar och vattendrag utgör viktiga naturtyper ur bevarandebiologiskt perspektiv. Behovet av återställning efter flottningen till mer naturliga förhållanden är stort för de flesta biflöden till huvudälvarna Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjöälven. Även i huvudälvarna finns stor potential till förbättrande åtgärder. Allt mer av statsbidragen till kalkning kommer framöver att användas till restaureringsåtgärder. Vatten är starkt förknippat med rekreation och friluftsliv, främst fiske. Restaureringsåtgärderna är en förutsättning för utvecklingen av ett bra och hållbart fiske och även attraktionskraften hos de vattenanknutna friluftaktiviteterna ökar om de kan genomföras i biologiskt friska vatten.

Sollefteå kommun domineras av Ångermanälven som rinner rakt igenom kommunen. Dess källflöden finns i Vilhelmina kommun, vid gränsen till Norge. Norr om Näsåker rinner Fjällsjöälven samman med

Ångermanälven. Fjällsjöälven har sina källor i Blåsjöfjällen i norra Jämtland. Strax norr om Sollefteå förenar sig Faxälven med Ångermanälven. Faxälven har sina källor väster om norska gränsen. De största övriga biflöden inom kommunen är Björkån, Ledingeån, Lafsån, Röån och Uman, som samtliga har avrinningsområden större än 300 km².

I kommunen finns ett 50-tal sjöar som är större än 1 km². Av dessa är sex större än 10 km², nämligen Hällbymagasinet, Storsjön, Betarsjön, Stor-Finnsjön, Nässjön och Graningesjön.

Ångermanälven är Sveriges tredje vattenrikaste älv, med en medelvattenföring i mynningen på 485 m³/s. Den är samtidigt en av de älvar som påverkats mest av vattenkraftutbyggnaden. Inom Sollefteå kommun finns det tio kraftverk i Ångermanälvens huvudgren, åtta kraftverk i Faxälven och ett kraftverk i Fjällsjöälven.

Vangforsen Ramselse

De miljöproblem som förekommer i sjöar och vattendrag beror på vattenkraftverksamhet, cesiumnedfall efter Tjernoby, försurande nedfall från fossila bränslen, kvicksilver från tidigare luftnedfall och från nuvarande skogsbruk, flottledsrensningar, dåliga vägtrummor, dålig rening av avloppsvatten samt miljögifter från tidigare träimpregneringsanläggningar.

I Faxälvens nedre del har även ett utbrott av kräftpest skett, som förutom den biologiska skadan även medfört stora förluster för fiskevårdsområdena och enskilda fiskare. Sollefteå kommun har kalkat sjöar och vattendrag i den sydöstra delen av kommunen sedan början av 1990-talet. Här är berggrunden kalkfattig, vilket gör den känslig för försurning. I den västra delen av kommunen finns däremot kalkhaltig morän och därför ingen försurningsproblematik. Kalkning sker på 44 platser.

I Sollefteå kommun finns 23 fiskevårdsområden. Kommunen har en stor potential att utveckla sportfiske och fisketurism och bör stödja en utveckling

där fiskevårdsområden organiserar sig inom respektive avrinningsområde, så att de själva kan driva och genomföra utvecklingsprojekt. Ofta är åtgärder och företag som står i konflikt med naturvårdsintressena också i konflikt med fiskeintressena. Det gäller t.ex. vattenregleringar och olika typer av vandringshinder, skogsbruk, våtmarks- och sumpskogsdikningar, försurning, övergödning och miljögifter. Ibland kan emellertid också åtgärder som främjar fisket stå i strid med naturvårdsintressena, t.ex. fisikinplantering, införande av främmande arter och överfiske.

Kommunen har en viktig roll i att agera huvudman för återställningsprojekt i vattendrag. Om återställningen gäller nationellt prioriterade vatten som kalkas finns möjlighet till full kostnadstäckning för projektledning och åtgärder. Sollefteå kommun har som huvudman sedan 2006 genomfört två trumbyten i Strinneån, ett trumbyte i Sandsbäcken, samt genomfört restaureringsåtgärder på 5 km av Björkåns huvudfåra, i samarbete med länsstyrelsen.

Våtmarkskalkning i Leån-Stormyr tjärn

Våtmarker

Sollefteå kommun är i naturvårdskretsar känd för sina artrika våtmarksreservat, där Gideåbergsmyrarnas naturreservat är det kanske mest kända. Våtmarker är viktiga livsmiljöer för många växter och djur. De har också en vattensamlade, magasinering och flödesutjämnande funktion i naturlandskapet. Våtmarkerna delas in efter hydrologi, topografi och trädäckning i mossar, kärr, strandskogar och sumpskogar. Myr är ett samlingsnamn på mer eller mindre trädbevuxna våtmarker som har en skogsproduktion som är mindre än 1 m³ skog/hektar och år. Speciellt artrika är rikkärren där pH-värdet är högt tack vare kalkpåverkan från berggrund eller morän. Sumpskogarna är viktiga för många av våra hotade arter av mossor, lavar, svampar, insekter, snäckor, sniglar och grodor.

I den nationella våtmarksinventeringen, VMI, (Länsstyrelsen Västernorrland. 1994. "Skyddsvärda våtmarker i Västernorrlands län". Publikation 1994:2) är 227 av kommunens våtmarker inventerade och naturvärdesbedömda efter en fyrgradig skala. Generellt omfattar inventeringen våtmarker större än 50 ha. I vissa delar och där kännedom om specifika värden funnits har även mindre våtmarker inventerats. Sumpskogar som inte ligger i anslutning till öppna våtmarker har också utelämnats. Sumpskogarna har inventerats av Skogsstyrelsen. En del av våtmarkerna ingår i naturreservat, bl.a. de fina fågelmyrarna Stensjöflon och Stormyran – Åkerbränna, blomstermyrarna Prästflon och Gideåbergsmyrarna samt det artrika Lövlunds ängskärr.

Många av våtmarkerna användes förr som betes- eller slättermark. I takt med att hävden upphört och skogen vandrat in har många ljuskrävande arter minskat. En annan vanlig orsak till att artrikedomen minskar är den omfattande dikning som genomfördes på 70- och 80-talen för att öka skogsproduktionen på vissa våtmarker. I ett fall har människans påverkan alltså lett till ökad artrikedomen och i det andra har påverkan lett till minskad artrikedomen. Många våtmarker är i behov av restaureringsåtgärder om man vill gynna biologisk mångfald.

Rävlarna i Edsele

Läget för torven som framtida energikälla är något oklart. Så länge som torven inte omfattas av beskattning som andra fossila bränslen finns ett intresse hos företag att öppna nya täkter. Torvmarksbildningen är en process som påbörjades efter inlandsisens tillbakadragande och som fortfarande pågår. Torv bildas genom att döda växter förmultnar i förhållanden med liten eller ingen syretillförsel. När torvdjupet överstiger 30 cm används begreppet torvmark. Torvmarker bildas genom att markområden försumpats eller genom igenväxning av sjöar. Den svenska torvutredningen från år 2002 ansåg att torven skulle klassificeras som just torv, och inte placeras in i kategorier som fossilt/icke-fossilt eller förnybart/icke-förnybart. Det tar ett par tusen år för torv att bildas.

Ängs- och Hagmarker

Ängs- och hagmarkerna utgör en mycket artrik naturtyp som hyser många idag hotade kärlväxter, insekter och svampar. Speciellt kärlväxtfloran är rik och karaktäriseras ofta av att ingen art dominerar, utan växtsamhället består av en mosaik av olika, ofta lågvuxna arter. En förutsättning för att bevara dessa markers artrikedom är att de fortsatt hävdas genom slåtter eller bete och att de inte gödslas. Ängar eller betesmark nära tätorter medverkar till ett rikare insektsliv och därmed bättre pollinering av frukt, bär och andra trädgårdsväxter.

På 1980-talet gjordes en nationell inventering av ängs- och hagmarker (Länsstyrelsen Västernorrland. 1990. "Ängs- och hagmarker i Västernorrlands län. Del 2 Ångermanland". 1990:3). Här klassas områdena i fyra klasser beroende på naturvärde vid inventeringstillfället. Inom Sollefteå kommun bedömdes 76 ängs- och hagmarker ha bevarandevärden, omfattande en areal på 169 hektar. Flest skyddsvärda ängsmarker fanns i Resele socken.

Kommunens mest kända ängsmark är naturreservatet "Nipsipan i Nässjö by". Här finns det största beståndet av nipsippa utanför Gotland, men området är rikt även på andra kärlväxter och ängsvampar. Kommunen har i avtal med länsstyrelsen uppdraget att sköta naturreservatet "Nipsipan i Nässjö by".

I Nordsjö by, 2,5 mil nordväst om Ramsele, finns Ångermanlands artrikaste och mest skyddsvärda ängsmarker bevarade. Dessa sköts av markägarna själva och av naturskyddsföreningen i Sollefteå.

Kommunen har genomfört eller medverkat i tre stora projekt för restaurering av betesmarker – Junselenipan intill fågelskyddsområdet (år 2000), Tängstaniporna (år 2004–2008) och Blomsternipan i Näsåker (år 2005–2009). I samtliga områden har gångpassager och uppmärkta stigar iordningsställts eftersom projektens syften även varit ökad information och rekreation.

4.1.1 Riksintresse Naturvård

Riksintressen för naturvård omfattar både riksintresse för naturvården (3 kap. MB), riksintresse för natur och kultur (4 kap. MB) samt Natura 2000 områden som också utgör riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB.

Tängstanipan under arbete med restaurering.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. MB

Det finns 16 områden i Sollefteå kommun som omfattas av riksintresse för naturvård:

Långvattnet, Röån-Betarsjöns tillrinningsområde, Stormyran-Åkerbränna, Stormyran-Pellemyran, Rosjöområdet, Fransmyran-Omsjöflon, Vängelälven, Västra Ramsele myr- och skogsområde, Ramsele terrass- och niplandskap, Faxälven, Stensjö-Gideåbergs rikkärrområde, Resele niplandskap, Granvågspaniporna, Ångermanälven nedströms Sollefteå stad, Vällingsjö urskog samt Vällingsjön (se kommunkarta).

Riksintresse för natur och kultur 4 kap. MB

Kapitlets paragrafer 2-8 anger att dessa med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet är av riksintresse. Det innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det inte möter något hinder enligt lag och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Observera att det inte lägger hinder i vägen för utvecklingen av befintliga tätorter, av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Inte heller men under förutsättning av särskilda skäl, utgör bestämmelserna hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap 7§ andra stycket MB. Det innebär att reglerad vattenkraft i Ångermanälven, Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön också ska ses som riksintresse för natur och kultur (se kommunkarta).

Natura 2000 områden

Områden för Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden i den Europeiska unionen som har tillkommit med stöd av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Dessa områden är juridiskt en del av riksintressen enligt 4 kap. MB, men omfattas av ett mycket starkare skydd än de riksintressena. Till exempel är Natura 2000-områdena skyddade för all framtid och det finns ett krav att de skall skötas av Sverige och övervakas så de aktuella naturvärdena bevaras. Till skillnad från gängse riksintressen har markägare i de fall pågående markanvändning påverkas rätt till ersättning från Länsstyrelsen. Ett Natura 2000-område omfattas av ett ökat skydd mot verksamheter som sker utanför området men som påverkar området.

Det finns för närvarande (2016) 21 platser i kommunen som omfattas av Natura 2000:

Djupdalen, Fransmyran, Gideåbergsmyrarna, Holme ravin, Högberget, Jättjärn, Krången nipsippa, Lövlund, Myre nipor, Nässjö by nipsippa, Nordsjövikarna Faxälven, Oringsön Mo Långsjön, Prästflon, Rågsvedjeberget, Ruskhöjden, Sör-Skirsjöberget, Stensjöflon, Storkälen, Stormyraxingen, Vällingsjö urskog (se kommunkarta).

4.1.2 Miljö- och riskfaktorer

Vid prövning och planering enligt plan- och bygglagen ska risker för människors hälsa och säkerhet beaktas. Det innebär att vid nya exploateringar eller ändring av befintliga områden eller byggnader/anläggningar skall risker beaktas.

Buller och vibrationer

Buller påverkar oss på olika sätt och har stor betydelse för vår hälsa och för möjligheten till en god livskvalitet. Buller är per definition ett oönskat ljud. Det finns en samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen som syftar till att underlätta planering och byggande av bostäder i

bullerutsatta miljöer. Olika grupper är olika känsliga för bullerexponering. Personer med hörselnedsättning eller barn som håller på att lära sig språk och att läsa, drabbas negativt i en miljö där buller minskar förmågan att uppfatta och förstå tal.

För buller görs vart femte år en uppskattning av antalet boende i Sverige som utsätts för olika nivåer av buller från väg-, spår- och flygtrafik. De olika kartläggningarna har gjorts lite olika men sammantaget visar de att omkring 2 miljoner personer i Sverige exponeras för trafikbuller med en ekvivalent ljudnivå över 55 dBA vid sin bostad. Ingen övergripande bullerutredning finns för Sollefteå kommun utan dessa utförs vid nybyggnationer eller etableringar.

Bullerfria områden

När man pratar om tysta miljöer är det egentligen inte helt tysta miljöer som ska eftersträvas utan ”lugna” miljöer. Med lugna miljöer menas att de inte är utsatta för oönskat eller skadligt ljud orsakat av människors verksamhet så kallat omgivningsbuller. Mer information om detta finns i rapporten Good practice guide on quiet areas från Europeiska miljöbyråns, där finns även exempel på hur dessa tysta områden kan hittas, både i staden och på landsbygden.

Elektromagnetiska fält

Kraftledningarna genererar strålning. Hälsoeffekterna av strålning är idag inte helt fastställda. Fastslagna nationella riktvärden för strålning från kraftledningarna saknas i nuläget. Strålsäkerhetsmyndigheten förespråkar 0,4µT som ett lämpligt riktvärde för denna typ av strålning.

Elektromagnetiska fält från nedgrävda kraftledningarna sprider sig inte lika mycket i sidled som en luftledning. Fältet avtar snabbt med avståndet, detta medför att det för nedgrävda kraftledningarna inte krävs lika stort säkerhetsavstånd för att nå riktklinjer som det behövs för luftledningarna. Däremot är strålningen precis över den nedgrävda kraftledningen högre i jämförelse med precis under en luftledning.

Förorenade områden

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. På ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten, det vill säga halten av ett ämne som förekommer naturligt i omgivningen. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller

byggnader och anläggningar. Sakta kan föroreningarna sippra ut i grundvatten och vattendrag och nå dricksvattenbrunnar. Det är en långsam spridning som påverkas av nederbörd, grundvattenrörelser och biologiska processer. Även mänskliga aktiviteter kan påverka spridningen av föroreningar som dittills kanske legat relativt stilla. Förorenad mark kan även påverka vår möjlighet att bo och bruka marken. För att vi och kommande generationer ska kunna leva i en hälsosam miljö räcker det inte med att åtgärda dagens utsläpp utan vi måste också ta hand om gamla miljöskador.

Känslig markanvändning innebär att det inte finns några begränsningar i användandet av marken i framtiden. Sanering till generella riktvärden för ”mindre känslig markanvändning” innebär istället att markens kvalitet blir begränsande för den framtida användningen. Marken kan då bara användas till sådana verksamheter som exempelvis kontor, industri eller vägar, alltså ej för förskola och boende.

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet är all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan ge upphov till utsläpp till mark eller vatten eller medföra andra störningar för människor eller miljön. Definition av miljöfarlig verksamhet finns i 9 kap 1 § miljöbalken. Olika typer av störningar kan vara buller, utsläpp och olycksrisker.

Boverkets allmänna råd ”Bättre plats för arbete” från mitten av 90-talet redovisar rekommenderade skyddsavstånd mellan industrier och bostäder, skolor, daghem, sjukhus och andra störningskänsliga verksamheter.

Radon

Radon är en radioaktiv gas och den miljöfaktor i inomhusmiljön som orsakar flest dödsfall. Radon i hus kan komma från marken (markradon), byggnadsmaterialet eller från hushållsvattnet. Gränsvärden för radon finns i bindande föreskrifter, till exempel Boverkets byggregler och i allmänna råd från folkhälsomyndigheten.

4.2 NATURGRUS, BERG OCH MINERALER

Kontaktperson: Maria Södelund

Förekomster

Naturgrus består av sedimentavlagringar i form av sand, grus och sten, som har sorterats naturligt. En stor del av det naturgrus som finns i Sollefteå kommun återfinns längs älvdalarna, ofta som åsformationer. De karakteristiska niporna som finns längs älvdalarna inom kommunen har uppkommit genom erosion av äldre älv- och svämsediment.

Berggrunden i kommunen domineras av graniter i åldrar mellan 1 900 och 1 600 miljoner år. Vanliga är också gnejser och gråvackor samt mindre förekomster av bl.a. porfyr, diabas, amfibolit, pegmatit, gabbro/anortosit, malmer och mineraliseringar med kvarts. Porfyrier, gråvackor samt även diabas och amfibolit är viktiga bergarter vid ytbeläggning av vägar. Pegmatiter kan innehålla större mineraliseringar av brytvärda industrimineral som glimmer (isoleringsmaterial i bl.a. kondensatorer), fältspat (porslinstillverkning), kvarts (kemi- och dataindustri) och beryll (beryllium - legeringsmetall inom flygindustrin).

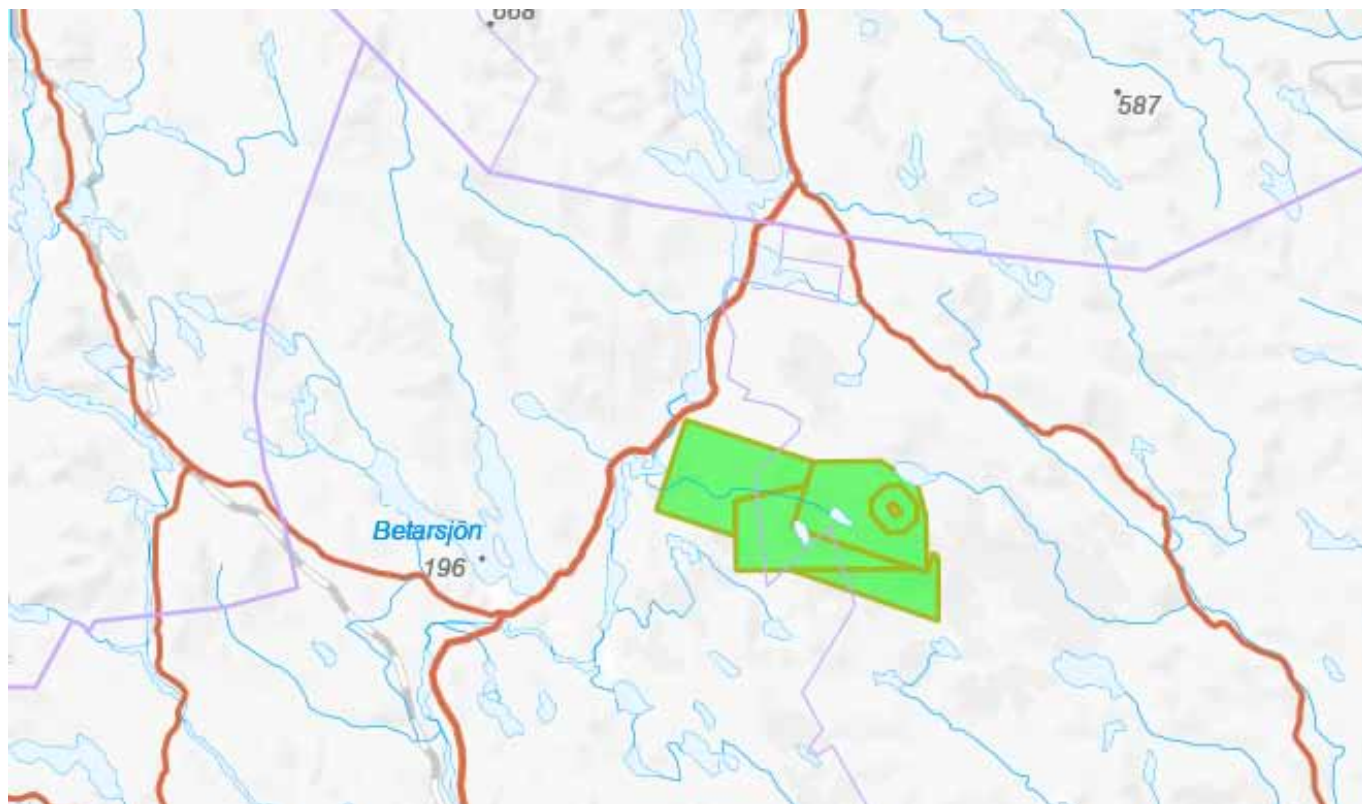
I kommunen finns ca 40 st. täktstillstånd (mer än 10 000 ton totalt uttagen mängd naturgrus eller totalt uttagen mängd berg) och 22 st. anmälnings-

pliktiga täkter (under 10 000 ton). Det finns två områden där undersökningstillstånd beviljats av bergsstaten (metaller och industrimaterial) inom Sollefteå kommun, varav ett område delas med Örnsköldsviks kommun.

Ärenden som rör prospektering och utvinning av mineral enligt minerallagen (1991:45) handläggs och beslutas av Bergsstaten, som är en organisatorisk enhet inom Sveriges geologiska undersökning, SGU. För undersökningsarbeten krävs ofta, förutom undersökningstillståndet enligt minerallagen, särskilda tillstånd av länsstyrelsen till exempel om miljön skulle påverkas väsentligt av arbetet. Om en fyndighet påträffats och en utvinning bedöms sannolik kan företaget ansöka om en bearbetningskoncession. För att den ska kunna beviljas samråder bergmästaren med länsstyrelsen ifråga om miljökonsekvenserna av en bearbetning.

Konkurrerande intressen och störningar

Naturgrusförekomster är en ändlig resurs. En förekomst som har förbrukats eller skadats kan inte återskapas. Naturgrusförekomster har ett stort värde för flera motstående samhällsintressen som konkurrerar om förekomsterna. Naturgrusavlagringar i form av åsar håller ofta värdefulla dricksvattenförekomster eller har förutsättningar för konstgjord grundvatten-

Kartan visar en bild av var undersökningstillstånd för metaller och industrimaterial (gröna formationer) getts av Bergsstaten. Kartan hämtad från SGU (Sveriges geologiska undersökning).

bildning och dricksvattenrening. De är också värdefulla för samhällets tillgång till ballast i de sammanhang där det inte finns något ersättningsmaterial.

Bergtäkter kan orsaka störningar i form av bl.a. buller och damm från både själva verksamheten och från transporter. Under de närmaste åren planeras det inom kommunen ett flertal större bergtäkter, som är tänkta att försörja byggandet av större vindkraftparker med ballast. För att minska denna störning bör ett avstånd till boende på 500 meter hållas i enlighet med "Bättre plats för arbete" Boverkets Allmänna råd 1995:5. Ballastmaterial behövs både till vägar inom parkområdena och till upplagsplaner samt till de betongfundament som vanligen används för att förankra vindkraftverken. Om det skulle bli aktuellt med gruvnäring i kommunen så är denna typ av verksamhet störande dels genom buller och dels genom eventuellt avfall som kan uppstå, en rekommendation på minst 1000 meter till boende finns i "Bättre plats för arbete" Boverkets Allmänna råd 1995:5, detta bör hållas. Naturvärdet behöver även beaktas.

4.3 KLIMAT OCH KLIMATANPASSNINGAR

För att höja kunskapen och medvetenheten kring klimatförändringarna har SMHI tillsammans med andra klimatexperter fått uppdraget att ta fram länsvisa analyser som visar i vilken grad klimatet förändras beroende på hur stora utsläppen av växthusgaser kommer att bli.

Länsanalyserna ger geografiskt detaljerad information om klimatets utveckling och bygger dels på klimatobservationer dels på beräkningar enligt två utvecklingsvägar, begränsade utsläpp växthusgaser (RCP4.5) respektive fortsatt höga utsläpp (RCP8.5). Scenarierna ger en tydlig bild av två möjliga vägar, den ena med minskade utsläpp av växthusgaser, den andra med dagens klimatpolitik med fortsatt accelererande utsläpp.

Syftet är att klimatanalyserna används som underlag för övergripande samhällsplanering och klimatanpassning. Det kan handla om byggande, naturvård, dricksvattenfrågor, krisberedskap, turism, jord- och skogsbruk.

www.Lansstyrelsen.se/Vasternorrland

Sammanfattning - Framtidsklimat i Västernorrlands län enligt RCP-scenarier

Klimatologi Rapport nr 35/2015

Hur klimatet i Västernorrlands län utvecklas beror på hur användningen av fossila bränslen blir i framtiden, d.v.s. hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären. Rapporten beskriver dagens och framtidens klimat i Västernorrland baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsvägar, begränsade utsläpp (RCP4.5) respektive höga utsläpp (RCP8.5). Geografiskt detaljerade klimatdata har tagits fram och använts för hydrologisk modellering.

Resultaten beskrivs i form av olika klimatindex, d.v.s. medelvärden, säsongvariationer och mer extrema förhållanden, baserade på statistiska bearbetningar av modelldata. Temperaturen i Västernorrlands län beräknas öka med drygt 3 grader enligt RCP4.5 och uppemot 6 grader enligt RCP8.5 till slutet av seklet. Störst uppvärmning sker vintertid med upp mot 7 grader enligt RCP8.5. Vegetationsperiodens längd ökar med ca 1- 2 månader beroende på scenario och antalet varma dagar blir fler. RCP8.5 visar på att det största antalet dygn i sträck, per år, med dygns-

medeltemperatur på över 20 grader ökar från dagens 1 dag till 10 dagar i slutet på seklet. Årsmedelnederbörden ökar med 20-30 %. Nederbörden ökar mest vintertid, RCP8.5 visar på en 50 % ökning i länet. Den kraftiga nederbörden ökar också, maximal dygnsnederbörd kan öka med ca 20 %. För länet ses en ökning av årstillrinningen med uppemot 15 % vid mitten av seklet.

Ökningen fortsätter mot slutet av seklet och är störst i den norra delen av länet. Den procentuellt största ökningen sker vintertid. Tillrinning med återkomsttid 10 år respektive 100 år ser ut att minska i de västliga delarna av länet men i kustområdena ser den ut att öka. För vattendragen i Västernorrland kvarstår årstidsförloppet men vårflödestoppen kommer tidigare och i medeltal är flödet lägre då. Under hösten och vintern blir flödena högre. Enligt klimatscenarierna minskar snötäcket generellt i länet. Antalet dagar med låg markfuktighet ökar i framtiden, från dagens 10 dagar till 25-40 dagar mot slutet av seklet beroende på scenario.

4.3.1 ALLMÄNT INTRESSE - KLIMATASPEKTER, KLIMATANPASSNING

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att bidra till ett hållbart samhälle ekologiskt, ekonomiskt och socialt. Ett successivt förändrat klimat, ska inte ge upphov till skador på människors liv och hälsa, miljö, kulturvärden och ekonomi.

Dagens samhälle är anpassat och uppbyggt efter ett visst klimat. Men med dagens klimatförändringar och de som är att förvänta, ändras förutsättningarna. Ett klimat i förändring gör oss sårbara nu och i framtiden. Klimataspekter utgör ett särskilt uttalat allmänt intresse i PBL tillsammans med hänsynen till mellankommunala och regionala förhållanden.

Kommunens långsiktiga målbild baseras på en

omvärldsanalys av nuläget. Det kommunala målet är att anpassa kommunen/samhället till ett förändrat klimat. Tyngdpunkten i arbetet är att öka kunskapen om klimatförändringar, dess konsekvenser och genom analys och dialog stimulera till åtgärder för att förebygga framtida problem. Klimataspekter utgör ett särskilt uttalat allmänt intresse.

I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur skyldigheten att, enligt bestämmelserna i PBL 2 kap, ta hänsyn till klimataspekter vid beslut om användningen av mark- och vattenområden, kommer att tillgodoses. En medveten långsiktig planering innebär en rad åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks idag och de som kan vänta framöver.

- Arbeta med klimataspekterna i kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys kopplad till krisberedskapen.
- Fortsätta identifiera känsliga klimatfaktorer,
- direkta konsekvenser samt åtgärder för områdena; vägar, järnvägar, telekommunikation, radio- och tv-distribution, elsystem nät/produktion, dammar, fjärrvärme, avlopps- och dagvattensystem, dricksvattenförsörjning, byggnadskonstruktioner, värme- och kylbehov i byggnader, bebyggelse/bebyggd mark, människors hälsa, skogsbruk, jordbruk, rennäring, naturmiljö, vattenmiljö, turism och friluftsliv samt kulturarv.

Ställningstagande

Fortsätta bygga kunskap om klimatet och möjlig klimatanpassning - klimat- och sårbarhetsaspekter beaktas i all planering.

Utarbeta en handlingsplan för klimatanpassning inom förvaltningen, verksamheterna samt kommunala bolaget Solatum Hus o Hem. Kartlägg alltid klimatrelaterade risker vid bygglov. Utveckla check-listan för behovsbedömning och miljöbedömning av detaljplan för att få med alla aspekter av framtida klimatpåverkan i planen. Dialog med kommuninvånare och företag om vilka åtgärder som kan göras för att minska vår klimatpåverkan och även anpassa vår kommun till de klimatförändringar som väntas.

Definitioner

Klimatförändringar

Förändringar i ekologiska, sociala eller ekonomiska system till följd av verkliga/förväntade klimatförändringar.

Klimatanpassning

Exempelvis förändringar i processer, metoder och strukturer, antingen i syfte att mildra negativa förväntade effekter eller i syfte att utnyttja nya möjligheter som uppstår till följd av klimatförändringarna. (Enligt IPCC:s- International Panel on Climate Change- översatt till svenska inom forskningsprojektet CLIMATOOLS)

Kommunen, klimatet och klimatanpassningen

Klimatet förändras i världen, landet och lokalt i kommunen. Förändringarna noteras lokalt främst genom höjda temperaturer och mer nederbörd samt ett ökat antal av externa väderhändelser som storm, skyfall och värmeböljor. Klimatförändringarna antas bland annat förhöja utflöde av vatten i älvar och vattendrag vilket i sin tur kan bidra till ökade risker för översvämningar, ras och skred.

Årsmedeltemperaturen fram till 2040 förväntas att vara ca 2,5 grader högre än under referensperioden 1961-1990. Mot slutet av århundradet förväntas årsmedeltemperaturen ha ökat med hela ca 5 grader. Vintern påverkas mest, med upp emot 7 grader varmare än under referensperioden.

Årsmedelnederbörden under ett medelår förväntas i slutet av århundradet att vara runt 20 procent mer än under referensperioden, med den största ökningen under vintern.

Vegetationsperioden kommer troligen att förlängas med ca 20 dagar till år 2040 och med drygt en månad till år 2100.

Risk för extrema flöden i de stora vattendragen bedöms inte öka, tvärtom kan vårfloden bli lite lägre men komma tidigare. Det totala flödet kommer dock att öka. Det kommer också att bli risk för höga vattennivåer under hösten på grund av stora nederbörds-mängder. Fler flödestoppar kan öka den kontinuerliga erosionen och successivt leda till skador på slänter. Kraftiga regn speciellt under höst-

och vinterhalvåret då marken ofta är vattenmättad kan också komma att orsaka översvämningar av VA-system och bebyggelse, och skapa problem med erosion, ras, skred och slamströmmar. Det är speciellt problematiskt i en kommun som Sollefteå som redan idag har problem med ras och skred.

Hälsan kan påverkas negativt i ett förändrat klimat, till exempel genom en ökad smittorisk och större risk för värmeböljor. Den kan också påverkas positivt genom att hälsoproblem förknippade med kyla minskar.

Näringslivet kan påverkas både direkt och indirekt av klimatförändringarna. Den direkta påverkan kan vara i form av till exempel ändrade odlingsförutsättningar eller översvämningar. Indirekt kan företagen påverkas exempelvis genom ändrad efterfrågan eller förändrade råvarupriser, eller ändrad politik för energifrågor och transporter. Konsekvenserna kan vara både positiva och negativa för företagen, och inträffa på olika ställen i leveranskedjan från råvara till slutkund. En satsning på sommarturism är troligen gynnsamt.

Konsekvenserna av ett förändrat klimat beror bland annat på hur väl kommunen lyckas förbereda sig. Med god planering och en strategi för hur man ska hantera risker och ta vara på möjligheter kan kommunen förstärka det positiva och dämpa det negativa. I Sollefteå kommun är det speciellt viktigt att tänka på att fortsätta arbetet för att minska riskerna för ras- och skred.

Kommunen ser ett behov av kompetensutveckling av både politiker och tjänstemän på klimatanpassningsområdet.

Ansvar för klimatanpassningsarbetet lokalt faller nästan helt på kommunerna, som har olika förutsättningar att ta sig an denna utmaning. Kommunen saknar som i många mindre kommuner resurser för en egen kompetens för klimatanpassningsfrågor.

För att få samsyn inom kommunen behöver politiker och tjänstemän få en gemensam grund att stå på och en helhetssyn för att arbeta med klimatanpassningsfrågan. Även kunskapen hos individ och samhälle i stort behöver öka.

Många osäkerheter kvarstår kring hur kommunerna ska beakta klimatanpassningsfrågorna i den fysiska planeringen. Hur mycket varmare och våtare kom-

mer det att bli – vilka värden ska vi ta höjd för? Hur snabbt kommer klimatet att förändras – vilket tidsperspektiv måste vi ha? Vilka krav och möjligheter finns för att väga in klimatanpassningsfrågorna i den fysiska planeringen – hur ska vi tolka lagstiftningen?

Kommunens mål

Kommunen tar klimatförändringarna på stort allvar och ska bidra till att verka för en hållbar samhällsutveckling i stort och i kommunen.

Klimat- och sårbarhetsaspekter ska beaktas i all planering.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Det är vetenskapligt belagt att klimatförändringar pågår. Bakom antaganden om klimatförändringar finns resultat av en bred internationell forskning som berör områden som klimat, ekonomi och politik. Osäkerheten i resultaten påverkas exempelvis av val av utsläppsscenarioer, val av global klimatmodell, val av regional klimatmodell, naturlig variabilitet med mera.

De vetenskapliga resultaten är svåra att bryta ner på kommunal nivå. Konsekvenser har konstaterats och de kommer att påverka även vårt geografiska område, människor och natur på olika sätt.

Klimatanpassningsarbetet är tvärsektorielt och berör många olika verksamhetsområden på både kommunal, regional och nationell nivå. Det är svårt att peka ut ett ansvarigt organ som driver frågan och det finns en osäkerhet om vem som har ansvar för vad. Att organisera klimatanpassningsarbetet inom kommunen får ses som en stor utmaning.

Med kommunens strategi som bas tydliggör kommunen det fortsatta arbetet, som behöver utvecklas i ett vägledande dokument.

Kommunen har påbörjat arbetet med att identifiera de risker och de förutsättningar som ett förändrat klimat skapar för kommunen som geografiskt område och för kommunens egna verksamheter.

Lagstiftning som påverkar

Kommunen har ansvar enligt bland annat Plan- och bygglagen PBL 2010:900 och Miljöbalken 1998:808 att planlägga samhället med hänsyn till bland annat risken för olyckor, översvämningar och erosion. En ny plan- och bygglag trädde ikraft den 2 maj 2011, vilket skapar nya förutsättningar och möjligheter för

kommunerna att väga in klimatfrågorna i den fysiska planeringen.

I Kommunallagen 1991:900, Lag om skydd mot olyckor 2003:778, Skadeståndslagen 1972:207 samt Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extra ordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 2006:544 kan hämtas stöd för att arbeta med att förebygga negativa konsekvenser av klimatförändringar.

Kommunala styrdokument, policies, dokument

Det saknas specifikt uttalade målsättningar exempelvis ett program för klimatförändring och klimatanpassning. Det pågående arbetet med en kommunomfattande översiktsplan kan få den funktionen.

Övrigt

- Klimatanpassning i fysisk planering-Vägledning från länsstyrelserna
- Klimatanalys för Västernorrland - Länsstyrelsen Västernorrland
- Klimatanalys för Sollefteå kommun - Länsstyrelsen Västernorrland

4.3.2 RAS, SKRED OCH ÖVERSVÄMNING

Kommunens kontaktperson: Åke Gullersbo

I händelse av att ett ras eller skred inträffar kallas det för naturolycka. Ras och skred kan ibland vara en naturlig process sett ur ett geologiskt perspektiv men det kan även vara en konsekvens av mänsklig påverkan.

Det är främst i områden kring kommunens tre dalgångar (Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjöälven) som problemen finns men även raviner som finns i anslutning till dessa är känsliga områden. De ångermanländska dalgångarna är ett av de områden i Sverige där mest ras och skred förekommer. Orsaken till det är de finkorniga jordarna (silt och lera) som finns främst under högsta kustlinjen, blandat med sand och grus. Nedanför Sollefteå kraftverk sker en

naturlig utveckling av ras och skred. Älven är här oreglerad och vattennivåerna kan variera upp emot 6 meter.

I samband med bygglovsprövning och upprättande av detaljplaner finns inte sällan behov av att utreda frågor kring ras och skred. Behovet av utredningar och i vilken omfattning de ska tas fram bedöms från fall till fall. Normalt sett handlar det om att anlita geoteknisk sakkunskap för bedömning.

Som ett stöd för samhällets planering har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit fram översiktliga stabilitetskarteringar för bebyggda områden. Karteringarna är idag förhållandevis grova men ger en indikation på områden som kan komma att påverkas. I takt med teknikutvecklingen förbättras ständigt noggrannheten i underlag och ger en ökad nytta.

Det kan konstateras att det sannolikt inte kommer att ske färre ras och skred i framtiden. Klimatförändringen kommer här att spela en viktig roll och det är av vikt att följa den forskning och de beräkningar som tas fram.

4.3.3 ÖVERSVÄMNING

Kommunens kontaktperson: Åke Gullersbo

Genom Sollefteå kommun rinner tre större älvar; Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjöälven. I dessa älvar finns 19 större kraftverk och 5 mindre. Översvämningar är något som kommunen drabbats av vid ett flertal tillfällen.

Översvämning innebär att ett markområde som vanligtvis är torrt, tillfälligt eller permanent, sätts under vatten, ofta som följd av händelser utanför människans omedelbara kontroll som exempelvis vid kraftigt regn. Ibland orsakar människor avsiktligt översvämningar. Vid byggande av dammar för att generera elektricitet skapas ett magasin bakom dammen, som beroende på områdets topografi, drabbar olika stora arealer. Den mest extrema översvämningssituationen är självklart ett större dammbrott vilket skulle få långtgående konsekvenser. De konsekvenser en översvämning kan medföra är beroende på när i tiden förebyggande åtgärder vidtas. Utöver dammbrott är översvämningar ett relativt långsamt förlopp där det finns tidsmarginal att i vissa fall vidta förebyggande åtgärder.

Det finns även en problematik med mindre lokala översvämningar inom urbana områden främst kopp-

lade till skyfall och dagvattensystemets kapacitet. Som ett stöd för samhällets planering har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit fram översiktliga översvämningsskarteringar. Skarteringarna är idag förhållandevis grova men ger en indikation på områden som kan komma att påverkas vid en översvämning. I takt med teknikutvecklingen förbättras ständigt noggrannheten i underlag och ger en ökad nytta.

Den förväntade utvecklingen framåt är en komplex fråga. Klimatförändringen kommer här att spela en viktig roll och det är av vikt att följa den forskning och de beräkningar som tas fram.

4.4 JORDBRUK OCH VATTENBRUK

Kommunens kontaktperson: Maria Söderlund

Klimatförutsättningarna i vår kommun lämpar sig bäst för vallodling, potatis, rotfrukter och grönsaker beroende på att vegetationsperioden är så kort.

Den bästa odlingsjorden finns i kommunens älv-dalar. Den sorterades vid inlandsisens avsmältning och består vanligen av moig mjåla med inslag av lera. Eftersom vegetationsperioden är kort och intensiv är vall kombinerat med djurhållning det bästa alternativet.

Utvecklingen från 70-talet och framåt har inte varit gynnsam. Jordbruket har under en längre tid utvecklats från många mindre till få större enheter. Det finns därför en ökande efterfrågan på jordbruksmark kring de större jordbruken, medan det på andra håll inom kommunen är problem med att jordbruksmark tas ur produktion och därför växer igen.

Enligt miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta inte kan tillgodoses på annan mark.

Av Sollefteå kommuns totala land- och vattenareal på 549 400 ha, är 2% jordbruksmark, d.v.s. ca. 10 900 ha. Antal lantbruk 2014 ligger på 305 stycken. Djurhållning i kommunen består till stor del av mindre gårdar med får och/eller nöt. Totalt finns 103 fårgårdar och 95 gårdar med nötkreatur, av dessa har 15,8% mjölkkor. Även hägn för kronhjort finns i kommunen.

Intresset för småskalig djurhållning har ökat i kommunen de senaste åren, liksom intresset för att öppna upp igenvuxna naturbetesmarker. Framförallt har restaureringen av naturbetesmark i niporna längs älvdalarna ökat tack vare insikten av landskapsbildens betydelse för trivsel och turism.

På uppdrag av Sollefteå Näringslivs AB gjorde Miljö & Kretslopp i Sollefteå AB (Leif Olsson) 1997 en studie av livsmedelsförsörjning och konsumtion i Sollefteå kommun (Miljö & Kretslopp i Sollefteå AB. 1997. ”Produktion och konsumtion av vissa baslivsmedel i Sollefteå kommun”). Syftet med studien var bl a att ge ett underlag för möjligheter att förädla livsmedel närmare producenten, liksom

planera för en ökad omsättning av närproducerade livsmedel för att öka sysselsättningen i kommunen. Något som är högaktuellt även idag. Studien visade att det finns goda förutsättningar till lokalproducerade livsmedel, något som gäller även idag. Intresset att satsa har ökat under senare år. Finns finns skäl att uppdatera och aktualisera studien från 1997.

Antalet jordbruksföretag har minskat sedan 90-talet men trenden visar dock att detta avstannat och att antalet jordbruksföretag (areal över 20 ha.) ligger relativt stabilt. I framtiden kommer det i världen vara brist på jordbruksmarker och det tar tid för annan mark att bli bra produktiva marker för odling. En trend i Sollefteå är att odlingsarealen ligger relativt stabilt, odlad mark har inte nämnvärt förändrats. Däremot har andelen ekologiskt odlad mark ökat något liksom ekologisk djurhållning.

Ett öppet landskap med betande djur i niplandskapet kan öka den biologiska mångfalden samtidigt som det gynnar företagande i jordbrukssektorn.

Vattenbruk

I Forsmo och Långsele finns kommunens två fiskodlingar för lax, havsöring, insjööring. De är så kallade kompensationsodlingar och producerar fisk i enlighet med sina vattendomar. Dessutom finns en fiskodling för röding och regnbåge i Ramsele.

Älven med dess omsättning av vatten är idealisk för fiskodlingar. Dock finns risken att odlingsfisken rymmer eller sprider sjukdomar till frilevande fisk. Näringsläckage från fiskodlingar är ett annat problem. Även om älven är relativt näringsfattig rinner den ut i Östersjön som har stora problem med övergödning.

4.5 SKOG OCH SKOGSBRUK

ALLMÄNT INTRESSE

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att den areella näringen skogsbruk bidrar till lokal hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Skogsbruk är en areell näring av stor lokal, regional och nationell betydelse. Skogsbruk är även ett allmänt intresse enligt Miljöbalken.

- Kommunens långsiktiga skogliga målbild baseras på den nationella skogspolitiken två jämställda mål – produktionsmålet och miljömålet. Skogens sociala värden ska ses som vårt skogsbruks ”tredje ben” och som komplement till produktions- och miljömålen.
- Skogen är en nationell tillgång som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.
- Skogsbruket ska vara präglad av principen om mångbruk, förutom hänsyn till miljö och ekologisk mångfald och kulturmiljövård, ska det finnas utrymme för rennäring, vindbruk, viltvård, friluftintresset, besöksnäring och andra sociala värden. Även jakt, fiske och naturupplevelser är för många ett slags kulturarv och har stort värde för den attraktiva livsmiljön.
- Verka för att skogens potential för att skapa sysselsättning och utveckling tas tillvara.
- Analysera och tydliggöra skogssektorns ekonomiska betydelse för kommunen med fokus på sysselsättning.
- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk. Kommunens rekommendation innebär fortsatt pågående mark-användning på all skogsmark med hänsyn enligt gällande lagstiftning.

- Den kommunägda skogen bidrar till lokal hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Vår kommunägda skog är en förnybar resurs och vi arbetar långsiktigt för att den kommunägda skogens allsidiga nyttovärden tas tillvara på bästa sätt.

Ställningstagande

Öka kunskaperna om skogen och skogsnäringen, samt dess betydelse för hela kommunen eftersom den areella näringen skogsbruk bidrar till lokal hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Kommunen och skogen, skogsbruket

Kommunen är en betydande skogskommun. Inom kommunens geografiska område finns 2% av landets produktiva och 25% av länets produktiva skogsmarksareal.

Kommunen är ytstor med en landareal på 539 800 ha. och med mycket stor andel skogsmark. Den produktiva skogsmarksarealen är 433 000 ha. d.v.s. ca. 76% av kommunens landareal.

Skogen ägs av:

- privata markägare 156 000 ha 2 157 ägare varav ca 62% män och 38% kvinnor
- allmänna markägare 9 000 ha varav kommunen äger 7 400 ha

Källa: Skogsstyrelsen Fastighets- och ägarregistret 2010

Skogsbruket har lokalt stor betydelse för näringslivet.

Kommunens mål

Kommunens mål är att den areella näringen skogsbruk bidrar till lokal hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Kommunens långsiktiga skogliga målbild baseras på den nationella skogspolitiken två jämställda mål – produktionsmålet och miljömålet.

- Produktionsmålet: Skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.
- Miljömålet: Skogsmarkens naturgivna produk-

tionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Skogens sociala värden ska ses som vårt skogsbruks ”tredje ben” och som komplement till produktions- och miljömålen.

Skogens sociala värden

Skogens sociala värden ska ses som en allsidig resurs och innefattar alla de sammanhang där människan och skogen möts.

Exempel på sociala värden är skogens möjligheter till rekreation och friluftsliv i olika former, skogens och skogsbrukets stora betydelse för sysselsättningen särskilt i glesbygden samt skogens bidrag till infrastruktur, naturturism med mera.

Skogen som miljö bidrar också till god folkhälsa och välbefinnande och har visat sig ha positiv verkan vid rehabilitering.

Det sociala värdet av att bo i närhet av skog eller i skogslandet ger många invånare och fritidsboende hög livskvalitet och bidrar till kommunens attraktiva livsmiljö.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

- Skogen är en viktig naturresurs idag och i framtiden. Skogssektorns samhällsekonomiska betydelse är mycket stor. Skogen är en naturresurs som ska brukas, men utan att förbrukas, för att fortsätta ge en uthålligt god avkastning.
- Skogssektorn, skogsbruket och industrin är viktig för sysselsättningen och utvecklingen i kommunen och stora delar av länet och landet.
- Kommunen ska bidra till att ge skogsbruket/skogsnäringen förutsättningar för långsiktig konkurrenskraft.
- Skogen är viktig i arbetet mot ett varmare klimat men klimatförändringarna kommer även att påverka skogen genom högre temperaturer och förändrade nederbördsmonster.
- Skogen är leverantör av förnybar råvara till klimatsmarta produkter och bioenergi.

Lagstiftning som påverkar

Flera lagar och förordningar berör skogsbruket bland annat: Skogsvårdslagen, Skogsvårdsförordningen, Miljöbalken, Förordning om hushållning med mark- och vattenområden, Områdesskydd enligt miljöbalken m.m, Artskyddsförordningen, Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, Förordning om anmälan för samråd, Utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i miljön och Avfallsförordningen.

Definitioner

Produktiv skogsmark

Mark som enligt Skogsvårdslagen är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål. Mark anses lämplig för virkesproduktion om den kan producera minst 1 skogskubikmeter per hektar och år. Är idealboniteten lägre hänförs marken till impediment.

Skogsbruk (enligt Forest Europé) för europeiska förhållanden innebär:

Förvaltning och nyttjande av skog och skogsmark på ett sådant sätt, och i en sådan takt att dess biologiska mångfald, produktivitet, förnyingskapacitet, vitalitet och förmåga att både nu och i framtiden fylla viktiga ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på lokal, nationell och global nivå bevaras, utan att andra ekosystem skadas.

Skogsindustri

Samlande benämning på industrigrenar med produkter från skogen, huvudsakligen virke, som bas. Till skogsindustrin räknas trävaruindustrin med sågverk, trähus-, snickeri-, träskive- och trämöbelfabriker samt pappersmasse-, pappers- och pappersvaruindustrier.

4.6 RENNÄRING MED RIKSINTRESSE OCH ALLMÄNT INTRESSE

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att den areella näringen rennärning bidrar till hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Rennärning är en areell näring av lokal, regional och nationell betydelse. I vår kommun finns rennärningen under perioden 1 oktober - 30 april på vinterbetesmarkerna.

Rennärning är både ett riksintresse och ett allmänt intresse enligt Miljöbalken.

- Kommunens långsiktiga målbild baseras på rennärlagen. Rennärningen ska bedrivas med bevarande av naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga så att dessa ger en uthålligt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.
- Inneha kunskap om rennärningen som en av de areella näringar som bedrivs inom kommunen. Samtal med samebyarna om rennärningens behov.
- Bidra till att kunskapen och förståelsen för rennärningen och dess familjebaserade drifts- och företagsform som en hållbar framtida företagsform ökar i det omgivande samhället/kommunen.
- Rennärningen är av nationell betydelse. Rennärningen är en areell näring som i översiktsplaneringen både är ett riksintresse och ett allmänt intresse.
- Mark- och vattenområden som har betydelse för rennärningen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.
- Områden som är av riksintresse för rennärningen

skall så långt möjligt skyddas.

- Kommunens rekommendation är att vid varje markanvändningsfråga som berör rennärningen utreda om och i vilken grad rennärningen påverkas för att säkerställa det allmänna intresset och bedöma det mot andra allmänna intressen samt att säkerställa riksintresset och även avväga det mot andra riksintressen.

Ställningstagande

Fortsätta bygga en kunskap om rennärningen som en av de areella näringar som bedrivs inom kommunen. Samtal med samebyarna om rennärningens behov.

Kommunen och rennärningen

Rennärningens vinterbetesmarker, se kommunkartan, är en areell näring som berör större delen av kommunen. Fem samebyar, varav fyra från Jämtland och en från Västerbotten, har samebygränser som omfattar stora delar av kommunen. De fem samebyarna är Jüungevaerie, Vournese, Ohredahke, Raedtievaerie samt Vilhelmina södra.

Rennärningen behöver stora arealer mark för att kunna bedriva en naturbetesbaserad renskötsel. Med naturbetesbaserad renskötsel menas en renskötsel som baseras på tillgång till olika betesområden för varje årstid och fungerande flyttleder för att kunna flytta renarna mellan dessa betesområden.

Rennärningen, naturen och renen utgör en grund för det samiska kulturarvet. Kulturarvet omfattar både de materiella och det immateriella kulturarvet och därmed både lämningar i naturen men också berättartradition, idéer och värderingar, jojk, musik med mera.

Kommunens mål

Kommunens mål är att den areella näringen rennärning bidrar till lokal hållbar utveckling ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

Det finns ett behov av en ökad kunskap om vilka förutsättningar som krävs för att bedriva en naturbetesbaserad renskötsel och hur olika typer av konkurrerande markanvändning påverkar dessa förutsättningar.

I kommunens arbete med utveckling berörs i många fall mark- och vattenfrågor där det är av stor vikt att kunskap och förståelse för rennärningens behov ingår i arbetet.

Renskötseln har under de senaste decennierna försvårats av bland annat exploatering av mark för andra ändamål, utbyggnad av vägnät och ökad turism och rörligt friluftsliv, skogsbruk, vindbruksetableringar, grustäkter som tar vinterbetesmark i anspråk och därmed minskar den för samebyn tillgängliga betesmarken. Även mängden rovdjur i området påverkar rennäringen. Renskötseln har också förändrats under samma tid och på sitt sätt påverkar naturmiljön och annan markanvändning.

Lagstiftning för allmänna intresset och riksintresset syftar till att åstadkomma hänsyn till samebyarnas behov av mark i samband med konkurrerande markanvändning. Därmed gör kommunen bedömningen att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Rennäringen är en viktig resurs idag och i framtiden. Genom god kunskap om rennäringens behov, via en dialog med samebyarna, kan kommunen få ett underlag för utredningar vid varje markanvändningsfråga. Underlag som kan delges kommunen kan vara delar av renbruksplan med mera.

Rennäringen är traditionsbärare och spelar stor roll i den samiska kulturen.

Rennäringen är till sin natur en verksamhet som bygger på hög flexibilitet i förhållande till miljö- och vädermässiga variationer. Anpassningsförmågan kan därför av tradition anses vara hög. I dagsläget är emellertid utrymmet för att utnyttja denna anpassningskapacitet begränsad.

Kommunen ska bidra till att ge rennäringen förutsättningar för en långsiktig konkurrenskraft. Rennäringen kommer att kraftigt påverkas av de pågående klimatförändringar som i första hand innebär högre temperatur och därmed ett varmare klimat, ökad nederbörd i form av regn och snö, förändringar i vegetationsperioder och växtzoner. Dessa klimatförändringar påverkar renen, renbetet, renskötselarbetet, rennäringens infrastruktur och den enskilda renskötselaföretagaren. Hur klimatförändringarna kommer att påverka rennäringen under vinterbetet i kommunen följer kommunen fortsättningsvis.

Lagstiftning som påverkar är bl.a.

Rennäringslag, Rennäringsförordningen, Skogsvårdslag, Kulturmiljölag, Plan- och bygglag, Miljöbalken.

Definitioner

Renskötselområde

Renskötsel får bedrivas inom renskötselområdet hela året på året-runt-markerna och under perioden 1 oktober - 30 april på vinterbetesmarkerna där renskötsel av tradition bedrivits.

Sameby

Renskötselrätten tillkommer alla samer enligt svensk grundlag. Men renskötselrätten kan bara utövas av en same som är medlem i en sameby. En sameby är en ekonomisk och administrativ förening som enligt lag för medlemmarnas gemensamma bästa ska leda renskötseln på ett visst geografiskt område.

Sametinget och riksintressen

Sametinget är riksintressemyndighet och ansvarig att göra bedömning av vilka områden som är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. miljöbalken.

Riksintresse rennäring

Viktiga områden som kan ha status som riksintressen är flyttleder, övernattningsbeten, naturliga samlingsställen, svåra passager, speciella betesområden, områden kring anläggningar samt renhagar. Det är bara när någon vill ändra markanvändningen, på ett sätt som kräver ett rättsligt beslut, som ett riksintresse får betydelse. Dessa rättsliga beslut fattas utifrån någon av de 13 lagar som ska tillämpa hushållningsbestämmelserna. Till exempel beslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

4.7 FÖRNYBAR ENERGI

BIO, SOL, VATTEN, VIND

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

ENERGI - Allmänt intresse och riksintresse

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att bidra till ett hållbart samhälle ekologiskt, ekonomiskt och socialt genom effektiv och hållbar energianvändning.

Energifrågor utgör en viktig del i arbetet med att skapa ett hållbart samhälle. Eftersom all energianvändning påverkar miljön har vi goda skäl att begränsa den. Det är dessutom viktigt att vi använder rätt sorts energi på rätt ställe så effektivt som möjligt.

Andelen förnybar energi ska uppgå till minst 50 procent av den totala energianvändningen år 2020. Energiförsörjning är en grundförutsättning för välfärden och för att näringslivet ska kunna gå en positiv framtid till mötes. Energiförsörjningen har i sin tur en betydande påverkan på klimatet. För att landet, regionen och kommunen ska kunna möta uppsatta klimatmål måste insatser ske på alla nivåer i samhället.

Dagens samhälle är starkt beroende av en fungerande energiförsörjning. Störningar och avbrott av el, värme och drivmedel kan leda till allvarliga konsekvenser för den enskilde och för samhällsviktiga verksamheter.

Energi behövs till exempel för att värma upp hus när det är kallt ute eller göra hus svalare när det är varmt, för belysning, apparater och transporter. Produktion och distribution av varor och tjänster kräver också energi.

- Kommunens långsiktiga målbild baseras på nationellt fastställda mål att bidra till att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi med konkurrenskraftiga villkor.
- Aktivt verka för att öka produktionen av förnybar energi i kommunen och länet.
- Bidra till att skapa villkor för en effektiv och

hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning med låg inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling.

- Trygg energiförsörjning genom aktivt arbete med krisberedskap och styrel för att tillgången på energi ska vara så säker och robust som möjligt. Särskilt viktigt är det att viktiga samhällsfunktioner har en trygg energiförsörjning. Några exempel på samhällsviktiga verksamheter är vård och omsorg, räddningstjänst, polis, akutsjukvård, sophantering och mataffärer.
- Utarbeta en Energiplan enligt lagen. Planen ska innehålla en redovisning av tillförsel, distribution och användning av energi. Planen fastläggs av kommunfullmäktige. Syftet med planen är att främja hushållning med energi och verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Energiplanen ska stödja en hållbar utveckling genom minskad energianvändning och bidra till minskad klimatpåverkan.
- Vindbruk är en arell näring inom kommunen som producerar förnyelsebar energi.

Arbetet med vindbruk sker, för aktuella projekt (från samråd till och med slutliga tillstånd) och nya projekt (efter översiktsplanens antagande) enligt riktlinjer i:

- Fördjupad översiktsplan Vindbruk i Sollefteå kommun 2008-12-15, §155
- Vägledning för beslut/avslag vid begäran om tillstyrkan avseende lokalisering av vindkraft inom s.k. utredningsområden i den fördjupade översiktsplanen Vindbruk i Sollefteå kommun 2008-12-15 § 155.

Enligt Kommunfullmäktiges beslut 2013-04-29 § 38 ska handläggning ske enligt följande:

- Beslut att tillstyrka begäran om lokalisering av vindkraft inom så kallade utredningsområden kan fattas under förutsättning att ansökan uppfyller riktlinjerna i den fördjupade översiktsplanen för vindkraft gällande riksintressen, allmänna intressen och omgivningspåverkan.
- Inför varje beslut ska en detaljerad nulägesredovisning över vindkraftsetableringarna i kommunen göras. Av denna nulägesredovisning ska bland annat följande framgå:
 - inom hur stor del av de 10 utpekade områdena i vindbruksplanen intresse för vindbruk finns
 - inom hur stor del av beslutade alternativt nya riksintressen intresse för vindbruk finns
 - vilket intresse för vindbruk som finns inom de så kallade utredningsområdena.

Inga nya etableringar för vindkraft prövas inom de utökade områdena för älvdalarna. Se kommunkartan.

Riksintrasse Vindbruk enligt 3 kap. 8 § miljöbalken

Ett område som anges som riksintrasse för vindbruk om det är särskilt lämpligt för utvinning av elproduktion från vindenergi ur ett nationellt perspektiv. Energimyndigheten beslutade den 16 december 2013 om uppdaterade områden för riksintrasse vindbruk, som baseras på enhetliga kriterier och undantag för hela landet.

I kommunen finns 7 riksintrassen, tidigare 8 i gällande Fördjupad översiktsplan Vindbruk i Sollefteå kommun.

Vid prövning av vindkraftetablering där vindbruk riksintrasse berörs är rennäringsen och dess riksintrasse ett konkurrerande intresse ta hänsyn till vid bedömning.

Riksintrasse för anläggningar för energiproduktion och energidistribution enligt 3 kap. 8 § andra stycket

Miljöbalken ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna. Ansvarig myndighet för att lämna uppgifter om områden av riksintrasse för energiproduktion och energidistribution är Statens energimyndighet

Inga sådana områden är utpekade inom kommunen trots många och stora vattenkraftverk, kraftledningar av nationellt intresse med mera.

Kommunen anser att Statens energimyndighet bör peka ut stamnätet för eldistribution som riksintrasse för energidistributionen. I avsaknad av ett sådant beslut har kommunen gjort bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inkl. transformator ska betraktas som ett riksintrasse i planeringsammanhang.

Ställningstagande

Aktivera arbetet med att utarbeta en energiplan samt följa upp planer och etablering av vindbrukets vindkraftsparker.

5. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR - INNOVATIONSKRAFT

5.1 INFRASTRUKTUR - BREDBAND OCH ANNAN ELEKTRONISK KOMMUNIKATION

Kommunens kontaktperson: Mikael Näsström

Elektronisk kommunikation är en nödvändighet i ett modernt demokratiskt samhälle, både för att främja företagande, innovation och konkurrens men också för att den enskilde ska kunna nå och sprida information och utnyttja sina demokratiska rättigheter.

I ett alltmer digitaliserat samhälle förändras de digitala tjänsterna ständigt och nya tjänster växer fram vilket gör att efterfrågan på IT-infrastrukturens överföringskapacitet ständigt ökar. I ett modernt samhälle där allt kopplas upp, rörliga objekt till mobilnät och fasta installationer till fasta nät, krävs att de fasta och mobila näten utvecklas parallellt och kompletterar varandra.

Kommunens mål är att 90 %, av boende och företag, ska ha tillgång till en bredbandsanslutning med en funktionell kapacitet på minst 100 Mbit/s år 2020. Kommunfullmäktige beslutade 2002 om ett IT-infrastrukturprogram som är vägledande för utbyggnaden.

Då marknaden inte bygger ut IT-infrastrukturen på kommersiell grund har kommunen tagit ett långsiktigt ansvar för utbyggnad och ägande av en grundläggande fiberinfrastruktur.

5.2 INFRASTRUKTUR – KOMMUNIKATIONER OCH DE OLIKA TRAFIKSLAGENS ANLÄGGNINGAR

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Trafikslagets anläggningar och vägar, järnvägar, flyg och kollektivtrafik - Riksintresse och allmänt intresse

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att bidra till ett hållbart samhälle ekologiskt, ekonomiskt och socialt och därmed säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar samt trafiksäker transportförsörjning för kommuninvånare, näringsliv och besökare.

Infrastruktur, kommunikationer och transporter är att betrakta som ett allmänt intresse och trafikslagets anläggningar är ett riksintresse.

- Kommunens målbild baseras på de nationella och regionala målen. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för en stark och konkurrenskraftig kommun som bidrar till hållbara person- och godstransporter, trafiksäkerhet, kollektivtrafik, säkerhet och gång- och cykelåtgärder.
- Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela kommunen.
- Verka för att regionala vägar får drift- och underhåll och funktion med bibehållna hastighetsgränser. Det är vägar som är avgörande för tillgängligheten och förutsättning för skogsnäringens transporter, transporter till övrigt näringsliv, arbetspendling och för besöksnäringens utvecklingsmöjligheter.
- Verka för bärighetsåtgärder på övriga delar av det statliga vägnätet.
- Verka för upprustning av Ådalsbanan sträckan Långsele-Västerasby. Delsträckan är en järnvägssträcka med mycket stora upprustningsbehov ur ett regionalt och nationellt perspektiv. Järnvägssträckan skapar redundans i järnvägsystemet genom att länka samman norra stambanan och kustbanan och har en stor betydelse för det regionala näringslivet och de godstransporter som sker samt medger snabbare och kortare tågförbindelser på sträckan Östersund-Umeå.
- Stödjer att dubbelspår anläggs på Ostkustbanan sträckan Sundsvall-Hudiksvall.

Flygplatsen Höga kusten Airport är belägen vid Västerasby strax norr om Nyland i Kramfors kommun, men ägs av Sollefteå och Kramfors kommun tillsammans.

- Bra och snabba kommunikationsmöjligheter för kommuninvånare och företag i kombination med andra trafikslag.
- Vidareutveckla förutsättningar som underlättar en konkurrenskraftig flygtrafik

Kollektivtrafiken idag kan ses som ett system av tätortsbussar, landsbygdsbussar med skoltrafik, anropsstyrd kompletteringstrafik samt regionala bussar och fjärrtrafik.

- Kortsiktigt mål: bevara befintliga tätortsbussar, landsbygdsbussar med skoltrafik och kompletteringstrafiken samt öppna upp skolbussar, skoltaxi och SÄKO-särskild kollektivtrafik för övriga resenärer.
- Långsiktigt mål: delta och bidra till att utveckla nya former av kollektivtrafik genom nya, smarta och samordnade lösningar som öka tillgänglighet och användbarhet.
- Utveckla och testa nya kollektivtrafiklösningar som är särskilt framtagna ur ett landsbygds- och glesbygdsperspektiv

Riksintressen är utpekade Trafikslagets anläggningar såsom vägar, järnvägar, järnvägsstationer och flygplatser. Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för kommunikationer, skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar (miljöbalken 3 kap 8§9).

- Vägar av riksintresse är av stor vikt för kommunen och regionen och ska beaktas vid exploateringar eller andra ingrepp.
- Järnvägsstationen i Långsele kan nyttjas för framtidens persontrafik. Stationen och dess närområde ska bevaras så att den kan användas för framtida persontrafik.

I översiktsplanen anges de utpekade trafikslagens riksintressen och hänsyn tas vid all planering.

Övriga vägar, järnvägar och järnvägsstationer samt möjlighet till kollektivtrafik ses som ett allmänt intresse och ingår i utredningar vid mark- och planfrågor i dess närområde.

- Övriga vägar är av stor vikt för kommunen och regionen och ska beaktas vid exploateringar eller andra ingrepp.
- Järnvägsstationen i Sollefteå är inget riksintresse men bör tillsammans med närområdet bevaras för utökad persontrafik.

Ställningstagande

Fortsatt aktivt arbete med infrastrukturfrågor bland annat genom deltagande i regional transportgrupp och genom inspel till regional transportplan, deltagande i forum samhällsplanering, svar på remisser, deltagande i möjliga projekt för nya lösningar för kollektivt resande på landsbygd, aktiviteter för Ådalsbanan Långsele-Västerasby med mera.

Definitioner

Infrastruktur är anläggningar som representerar stora investeringar och som används dagligen av samhället. Framförallt avses system för transport av varor, personer och tjänster samt för energi och information. Till infrastruktur räknas i första hand system som omfattar vägar och järnvägar, elnät och andra energisystem, telenät och Internet, samt vatten- och avloppsnät.

Vägnätet Vägnätet består av allmänna vägar och enskilda vägar. De allmänna vägarna kan vara statliga eller kommunala vägar och vägar. Det statliga vägnätet består av Europavägar, övriga riksvägar, primära länsvägar och övriga länsvägar. Enskilda vägar är den allra största delen av vägnätet. Vaghållarna som har ansvar för de enskilda vägarna kan vara enskilda markägare eller organisationer. En del enskilda vägar får statsbidrag.

Det finns en rad kategorier och benämningar på vägarna. En gällande fördelning på kategorier är europaväg, riksväg samt primär, sekundär och tertiär länsväg.

Riksväg 87 Riksintresse, går mellan Östersund och Sollefteå. Den används, förutom resor mellan orterna längs vägen, ofta även för resor Jämtland - Umeå. Utgör förbindelse mellan regionala centra, vilket

innebär att vägen är av särskild betydelse. Riksväg 90 Riksintresse går mellan Härnösand och Vilhelmina, via Veda, Lunde, Kramfors, Bollstabruk, Sollefteå, Resele, Näsåker, Junsele m.fl. Särskild betydelse för regional eller interregional trafik.

Primära länsvägar:

- *Länsväg 331*
Riksintresse, går från Timrå till Backe. Är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik.
- *Länsväg 335*
Riksintresse, går mellan Sollefteå och Örnsköldsvik. (E4) Örnsköldsvik (Överhörnsås). Förbindelse mellan regionala centra är av särskild betydelse.
- *Länsväg 346*
Riksintresse, går mellan Junsele och Hoting, Särskild betydelse för regional eller interregional trafik.
- *Länsväg 345*
Går mellan Ramsele och Strömsund

Övriga länsvägar:

Länsväg Y 773: Sörgraninge (331) – Malmån – Vik (331) *Länsväg Y 774:* Östergraninge (331) – Västertorp – Västansjö (775) – Sjöbotten (776) – Forsed (772) – Sel (777) – Bollsta (Rv90) *Länsväg Y 776:* Sjöbotten (774) – S Tunsjön – anslutning med skogsbilväg vid Källsjöns nordspets – Östnyland (Rv90) *Länsväg Y 786:* Hammar (333) – Viksbäcken (789, 796) – Prästmon (792, 791) – Fanom (791) – Korvsta – Tjälls skola – Tjäll (797, Rv90) *Länsväg Y 778:* väg genom Björknäset (331, 331) *Länsväg Y 794:* Undrom (334) – Kalknäs (867) *Länsväg Y 794:* Undrom (334) – Kalknäs (867) *Länsväg Y 797:* Klovsta (786) – Tjäll (786) *Länsväg Y 798:* (335) – Multrå kyrka *Länsväg Y 802:* Rv90 – 150 m söder om Rv90 – väg till Tjärnmyren *Länsväg Y 856:* Österstrinne (334) – Finnkåtorna (858) – Grössjö *Länsväg*

Y 857: Västerstrinne (334) – Köja (859) – Marieberg – Kungsgården (860, 334) *Länsväg Y 867*: Solum (334) – Kalknäs (794) – Offer (335) *Länsväg 869*: Undrom (334) – Boteå kyrka – Golva (334) *Länsväg Y 901*: Tybränn (335) – Valla – Sunnersta (335) *Länsväg Y 902*: väg från Överlänns kyrka (335) *Länsväg Y 903*: Björkåbruk (335) – Björksjön – Backsjön (908, 908) – Backsjöbränna *Länsväg Y 904*: väg från Sänga kyrka (335) *Länsväg Y 906*: Ed (Rv90) – Eds kyrka (958) – Österå (909) – Resele kyrka – Myre (960, 910) – Norrtannflo (Rv90) *Länsväg Y 908*: Selsjön (Rv90) – Backsjön (903, 903) – Aspeå (911) – Länns (912) – Skorped (914) – Mosjön (915) – Djupsjö (916) – Nybyn (917 – Grindnäset (921) – Nyland (919) – Sidensjö (335, 335, 894, 894) – Östersel (892) – Mjåla (893) – trafikplats Bjästa – (E4, 895) – Bjästa (885) – Bredånger (886) – Köpmanholmen (884) Köpmanholmens kaj *Länsväg Y 909*: Österå (906) – Överbodvill (Rv90) *Länsväg Y 910*: Myre (906) – Strand (Rv90) *Länsväg Y 911*: Aspeå (908) – Grundtjärn (967) – (984) – Edsforsen (983) *Länsväg Y 937*: V Vike (963) – Vägersjö – Berg *Länsväg Y 939*: Ödsgård (950) – Fjällbohög (940) – Lövåsen *Länsväg Y 940*: Fjällbohög (939) – Hällåsen *Länsväg Y 941*: Graninge Idrottsplats (Rv87) – Graningebruk – Märreviken (331) *Länsväg Y 943*: Holmsta (950) – Ärtrik (331) *Länsväg Y 946*: Långsele (952) – Ö Granvåg (953) – Skärvsta (5200) – Rödsta (Rv87) *Länsväg 947*: Tunåsen (väster om Vallen) *Länsväg Y 948*: Vågdaalen (345) – Nordsjö *Länsväg Y 949*: Sörledinge (Rv87) – Graninge hållplats *Länsväg Y 950*: Helgum (331) – Helgums kyrka (962) – Holmsta (943) – Meåstrand (963) – Ödsgårdsmon – Ödsgård (964, 939, 964.01) – Ovanmon (969) – Viken (331) *Länsväg Y 951*: Helgum (331) – Näs (954) – till en punkt 200 m sydväst om korsning 951/952 till korsning 951/952 *Länsväg Y 952*: Långsele (Rv87, 946) – Hamre (951) – Österflo (955) – Österås (953) *Länsväg Y 953*: Ö Granvåg (946) – Österås(952) – Sand (958) – Gåsnäs (960) – Forsås (975) *Länsväg Y 954*: Näs (951) – runt Nordsjön – Nordsjö (951) *Länsväg Y 955*: väg från Österåsens hälsohem (952) *Länsväg Y 957*: väg genom Näsåker (Rv90 – 975) *Länsväg Y 958*: Sand (953) – Eds kyrka (906) *Länsväg Y 960*: Gåsnäs (953) – Myre (906) *Länsväg Y 962*: väg från Helgums kyrka (950) *Länsväg Y 963*: Meåstrand (950) – Gässjö – V Vike (937) – Stensjö *Länsväg Y 964*: Ödsgård (950) – Nordanåker (331) *Länsväg Y 964.01*: mot Ramsele (950) *Länsväg Y 965*: Nässjö (345) – Vallåsen (947) – Terrsjö (970) – Jämtlands läns gräns vid Kängsjön (Z 837) *Länsväg Y 966*: Nordanåker (331) – 100 m nordost om anslutning med enskild väg vid Nordsjöbäcken – Norrby –

Krånge (975) *Länsväg Y 967*: Näsåker (Rv90) – Näsåkers fäboddar – Omsjö – Grundtjärn(911) *Länsväg Y 968*: Åsmon (975) – Åkvisslan – Betåsen (978) – Söderfors – Tara – Tågsjöberg (977) *Länsväg Y 969*: (Borgvattnet –)(Z 776) Jämtlands läns gräns vid Fullsjön (Z 776) – länsgränsen vid Bitarberget (Z 776) – Hocksjön – Lungsjön (970) – Ovanmo (950) *Länsväg Y 970*: Lungsjön (969) – Rensjönäset – Rensjön – Västvattnet – Terrsjö – Terrsjö(965) *Länsväg Y 971*: Ramsele (331) – Krånge (331) *Länsväg Y 972*: Kapellbacken i Ramsele (331, 974) *Länsväg Y 973*: väg till och förbi Ramsele kyrka och tingshus (331, 331) *Länsväg Y 974*: Ramsele(331, 972) – Imfors(975) *Länsväg Y 975*: Näsåker (Rv90, 957) – Forsås (953) – Åsmon(968) – Krånge (966) – Kilåmons plantskola – Imfors(974) – Imnäs (978) – Nordantjäl (977, 331) *Länsväg Y 976*: Nordantjäl (331) – Stenviksstrand – Jämtlands läns gräns vid Tjärnnäset (– Vängelsbyn)(Z 981) *Länsväg Y 977*: Nordantjäl (331, 975) – Tågsjöberg (968) – Rötjärnmon (346) *Länsväg Y 978*: Imnäs (975) – Betåsen (968) – Hålaforsen (Rv90) *Länsväg Y 979*: Kvarnån(Rv90)–Mo *Länsväg Y 980*: Ysjö (346) – Långvattnets by *Länsväg Y 981*: Röåfallet (346) – Vallen – Omsjö (988) – Solberg – Västerbottens läns gräns vid Västerås (– Dorotea) (AC 924) *Länsväg Y 983*: Junsele (Rv90) – Edsforsen (911) – Kläppsjö – Bergsjödammen (1035) *Länsväg Y 985*: Svedje (Rv90) – Ruske – Övra-Hästberget (986) – Västerbottens läns gräns vid Vällingberget (– Dorotea)(AC 925) *Länsväg Y 986*: Hästberget (985) – Åkerbränna *Länsväg Y 988*: (Backe)(Z 986) – Jämtlands läns gräns vid Tågsjön – Tågsjötorp – Omsjö (981) *Länsväg Y 988.01*: till Tågsjötorps by *Länsväg Y 1009*: väg till Nordantjäl (331, 331)

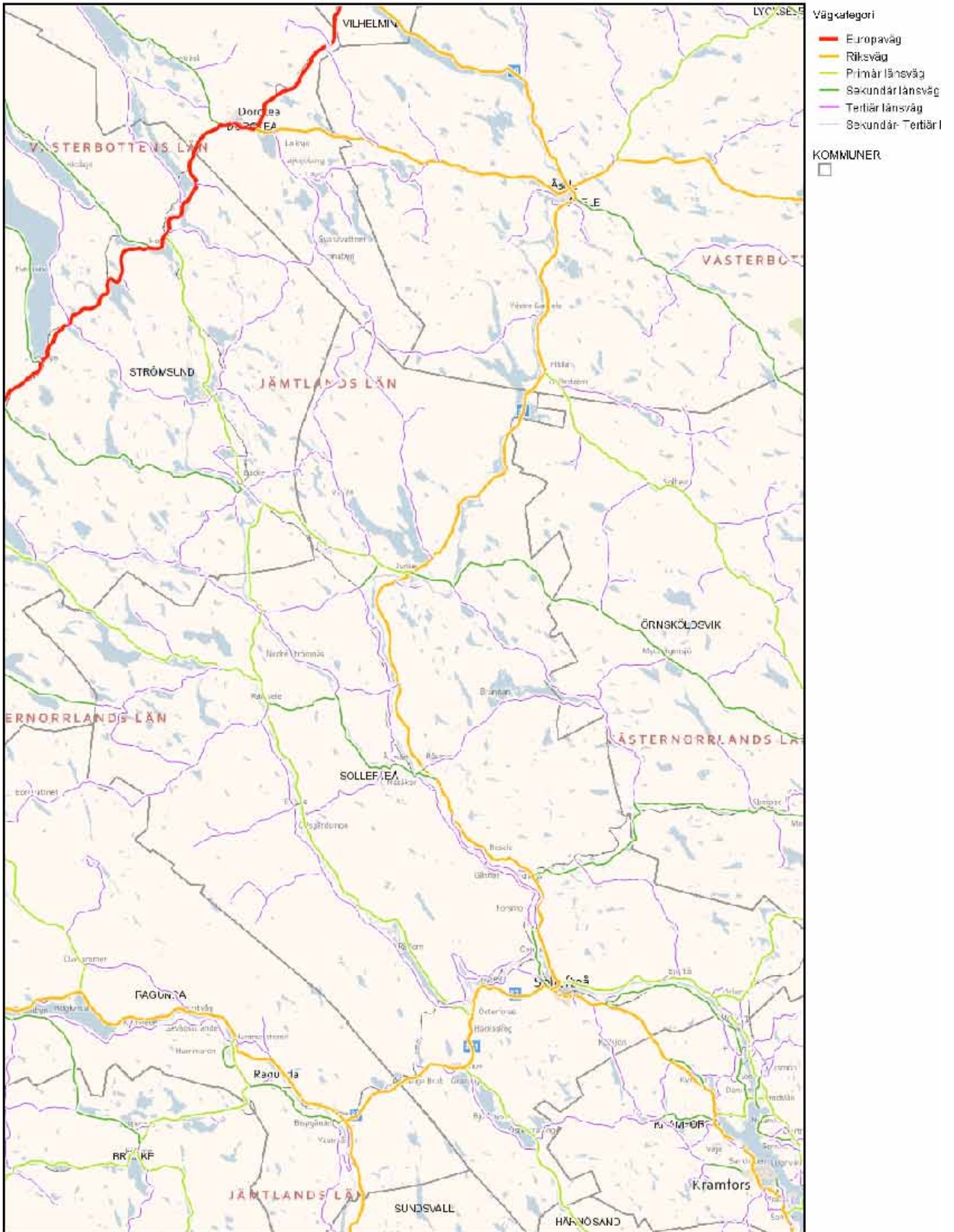
Funktionellt prioriterat vägnät

Trafikverket har tagit initiativ till att i samverkan med länsstyrelsen och kommunerna peka ut vilka vägar som är viktiga för nationell och regional tillgänglighet samt få ett gemensamt förhållningssätt till de prioriterade vägarna för att säkra tillgängligheten.

Vägnätet kallas för Funktionellt prioriterat vägnät och utgör ett underlag för:

- vilka vägar där det är viktigt att värna och höja tillgängligheten på
- prioritering av åtgärder enligt fyrstegsprincipen
- hur vägarna ska hanteras i samhällsplaneringens olika skeden och i avvägningar mellan olika intressen.

Fastställt vägnät kommer att delges kommunen av Trafikverket.

Skala 1: 500000

© Trafikverket 2014. Alla rättigheter förbehållna.

läggande förutsättning för att transportera ut skogsråvara från inland till kust och till järnvägen. Det är även vägar som är avgörande för tillgängligheten för övrigt näringsliv.

Järnväg

De större stråken (TEN-T nätet) och de regionala stråken är kommunicerande kärl och behöver vara effektivt kopplade. Smidiga övergångar mellan olika stråk och trafikslag främjar inomregional och interregional rörlighet.

Betydande felande länkar i infrastrukturen är exempelvis sträckan Långsele - Västeraspby (Kramfors kommun) samt avsaknad av triangelspår Västeraspby som tillsammans binder samman kustjärnvägen (Core Network) med norra stambanan (Comprehensive network).

Ådalsbanan med delsträckan Långsele-Nyland är en järnvägssträcka med mycket stora upprustningsbehov ur ett regionalt perspektiv. Det regionala näringslivet har svårigheter att transportera gods till Europapendeln som utgår från Långsele. Järnvägssträckan är viktig då den dels skapar redundans i järnvägssystemet genom att länka samman norra stambanan och kustbanan dels har den en stor betydelse för det regionala näringslivet och de godstransporter som sker samt medger snabbare och kortare tågförbindelser på sträckan Östersund-Umeå.

Flyg

Tillgång till flyg och snabba transporter vid främst långa resor i landet är av stor vikt för främst tjänsektorn och näringslivet. Kommunen och Kramfors kommun samverkar för bibehållen och utvecklad flygplats.

Kollektivt resande

Stora utmaningar återstår för att nå en kraftfull ökning av dagens kollektivtrafik. Utmaningarna är

särskilt stora i kommunen och speciellt i områden utanför kommuncentra det vill säga i övriga tätorter och på landsbygden.

Kompletterande insatser såsom att utveckla nya former av kollektivt resande i kombination med övriga resealternativ är en utvecklingsmöjlighet. Att förbättra hela resan för resenären är mycket viktigt. Genom nya, smarta och samordnade lösningar för kollektivt resande ökar tillgängligheten och användbarheten för resenärerna. Dessutom kan pendlingsstider förkortas och tillgång till en större och mer varierad arbetsmarknad- och utbildningsutbud förbättras.

Kommunens mål

Hållbar utveckling förutsätter ett hållbart transportsystem. Det gäller både person- och godstransporter. Ett av kommunens viktigaste strategiska områden är därför utveckling av infrastrukturen och kommunikationerna. Det gäller väg, järnväg, flyg och kollektivtrafik.

För en inlandskommun som Sollefteå är goda kommunikationer av avgörande betydelse. Med förbättrade kommunikationer kan boende inom kommunen få tillgång till arbetsplatser och utbildning inom de avstånd och tider som är acceptabla från pendlings synpunkt och näringslivet säkra sina transportbehov.

Kommunen ska vara starkt pådrivande inom alla områden kring infrastrukturen i kommunen. I arbetet ska även ingå utveckling av nya former för kollektivt resande anpassad till områden utanför kommuncentra.

Trafikfrågor av olika slag behandlas och hanteras i en mängd olika sammanhang inom kommunen. För att säkra att kommunen arbetar strategiskt med en gemensam bild för utveckling av infrastruktur och transporter finns behov av utvecklade och tydliga mål. Syftet är att ge en sammanhållen strategi för hur trafiken bör utvecklas för att nå ett hållbar/attraktiv kommun utifrån aspekterna ekologiskt, ekonomiskt och socialt.

Kommunen vill fortsätta en samverkan mellan aktörer på lokal och regional nivå för att skapa en funktionell och hållbar regionförstoring som bidrar till att överbrygga de stora avstånden i länet och ge bättre förutsättningar för lika tillgång till arbetsmarknaden genom pendling för såväl kvinnor som män.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Infrastruktur och kommunikationer är en nyckel-fråga för kommunen. Tillgängligheten behöver förbättras inom kommunen, mellan kommuner och i länet samt mellan regioner.

Transportsystemets utformning, funktion och användning måste medverka till att ge invånare, besökare och näringsliv en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela kommunen. Transportsystemet ska dessutom vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Det finns en rad utmaningar men också grundläggande bra förutsättningar.

Det finns ett eftersläpande vägunderhåll. Ett stort bil- och lastbilsberoende motiverar ett bra underhåll samt väginvesteringar för att bibehålla och utveckla attraktiva boendemiljöer, vidga arbetsmarknaden och utbildningsutbudet samt säkerställa näringslivets transporter.

Länet har ett stort behov av ett dubbelspår mellan Gävle-Härnösand samt upprustning och kapacitetshöjande åtgärder på järnvägen mellan Långsele - Västerasby (Kramfors kommun) och behov av ett antal triangelspår bland annat i Västerasby. Satsningar på järnvägssystemet ger möjligheter att överföra gods från väg till järnväg, men även att satsa på persontransporter.

Trenden är också att alla, även kommuninvånarna, reser mer och mer både oftare och längre. Till stora delar sker dessa resor, även de korta, med bil. Det ger ett behov av att utveckla och testa nya kollektivtrafiklösningar som är särskilt framtagna ur ett landsbygds- och glesbygdsperspektiv. Transportsystemet utformas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning.

Förutsättningarna för att välja ett kollektivt resande samt gå och cykla behöver förbättras. Den nödvändiga biltrafiken behöver anpassas mot hållbarhet och vara öppna för alternativa bränslen som el.

En utveckling mot ett hållbart transportsystem kan bara uppnås genom samverkan. Samverkan fortsätter med Trafikverket, Kollektivtrafikmyndigheten, Länsstyrelsens regionala transportgrupp samt Forum för samhällsplanering med flera.

Lagstiftning som påverkar

- Plan- och bygglag
- Miljöbalken m.fl.
- Övrigt:
 - Regional utvecklingsplan för Västernorrland
 - Nationell transportplan
 - Regional transportplan 2014-2025
 - Nationella och regionala miljömål bla Begränsad miljöpåverkan
 - Sammanställning om vägar och gator i Västernorrlands län 2013/2014
 - Handlingsplan transportinfrastruktur Kollektivtrafikmyndighetens trafikförsörjningsprogram
 - Pågående åtgärdsvalsstudie Ådalsbanan

5.3 NÄRINGSLIV, OFFENTLIGA VERKSAMHETER OCH ARBETE

Kommunens kontaktperson: Thomas Östlund

Kommunens näringslivsarbete ska inspirera till innovation och förnyelse, stötta utveckling i befintliga verksamheter samt främja entreprenörskap, nyföretagande och nyetableringar. Sektorerna besöksnäring, digitala näringar och energinäringen är prioriterade.

För att vara en attraktiv kommun att bo och verka i och ha en tillfredställande befolkningsutveckling är satsningar på det lokala näringslivet en viktig del av den kommunala verksamheten.

Det befintliga näringslivet ska inspireras till utvecklings- och tillväxtinsatser. Nya etableringar ska lockas genom en aktiv marknadsföring och ett kontinuerligt arbete med kommunens attraktionskraft.

Näringslivsavdelningen ska stötta och initiera insatser som främjar företagsklimat, affärsutveckling, hållbar tillväxt, arbetskraftsförsörjning, innovation och entreprenörskap.

Sollefteå 2030

Näringslivet i Sollefteå kommun har ett tydligt fokus på besöksnäring, digitala näringar och energinäringen.

Besöksnäringen har utvecklats och i kommunen finns nya anläggningar för boende, rekreation och upplevelser. Antalet internationella besökare har ökat.

Skogsnäringen är en basnäring men också en tydlig samarbetspart inom besöksnäringen och bidrar kreativt till utveckling av attraktiva miljöer, i skog och mark.

Kommunen har hög attraktivitet för etablering av digitala näringar och serverhallar.

Även de gröna näringarna har utvecklats och andelen lokala produkter ökar.

Ett resultat av insatser för företagsklimat, affärsutveckling, arbetskraftsförsörjning, innovation och entreprenörskap är att kommunen är attraktiv för nyföretagande, inflyttning och etableringar.

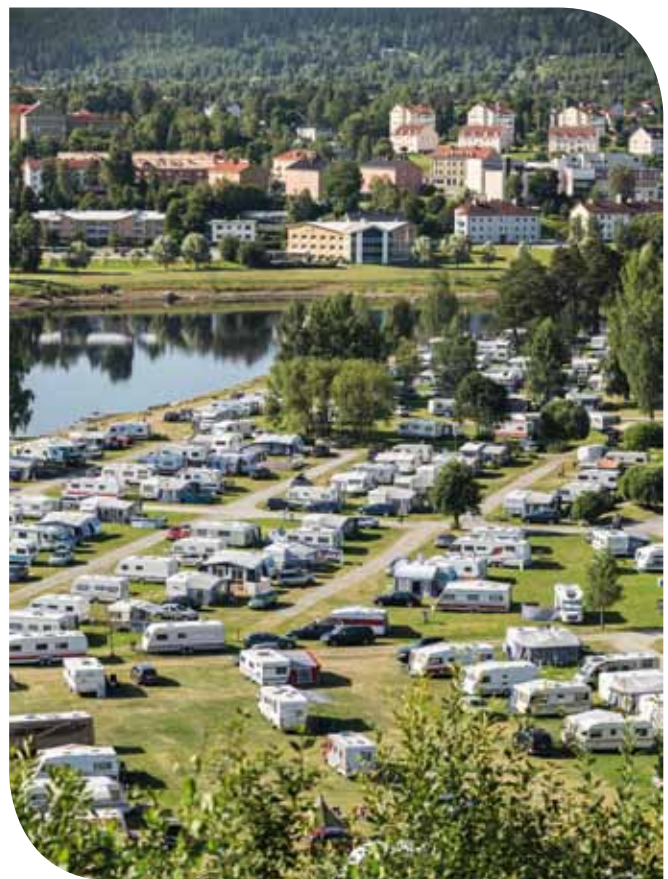
Arbetslösheten i kommunen är låg.

Köpkraften hos invånarna är god och vi har ett balanserat utbud av varor och tjänster i hela kommunen. I butikerna finns ett stort utbud av lokalproducerade produkter.

Utvecklingen sker snabbare nu än någonsin och för att underlätta för nya verksamheter och etableringar har kommunen god framförhållning och flexibilitet i planeringsprocessen.

Besöksnäring

Besöksnäringen har stor potential och är en viktig del i kommunens utveckling. Insatser för besöksnäringen främjar också kommunens attraktionskraft och bidrar till invånarnas möjligheter till ett brett utbud av aktiviteter och upplevelser.

Det ökande intresset för natur- och kulturturism skapar förutsättningar för utveckling. Naturen är en viktig resurs. Skogarna och älvdalarna ger unika möjligheter till upplevelser och rekreation.

Behovet av boende, både anläggningar och privata fritidsboenden, på attraktiva platser kommer att öka. Vandrings-, skid-, skoter- och kanotleder kommer att ha en ökad efterfrågan. Tillgången till tysta miljöer kommer med all sannolikhet att vara en styrka.

Fisketurismen har stor potential att utvecklas. Andra aktiviteter i anslutning till älvarna är också möjliga att utveckla.

Allt detta innebär att nya miljöer för besöksnäringen behöver reserveras samtidigt som specifika områden ska skyddas och bevaras.

Förutom de utpekade riksintresseområdena med stora natur- och kulturvärden och värden för frilivslivet, föreslås att områden reserveras för besöksnäring (se kommunkartan).

Digitala näringar

De digitala näringarna utvecklas snabbt och på hög innovativ nivå. Det ökade användandet av digital teknik skapar behov för lagring av data.

Kommunen är mycket konkurrenskraftig när det gäller serverhallar för lagring, så kallade megaciter. Idag finns ett utpekat område i Hamre, Långsele, se ortskarta Långsele. Ytterligare områden för dessa anläggningar bör identifieras och reserveras.

Handel och industri

Inget omedelbart ökat behov av mark för handels-etableringar och tillverkningsindustri föreligger utan är för tillfället tillgodosett i befintliga detaljplaner.

Näringslivet i orterna

Sollefteå

En majoritet av företagande finns inom handel, företagstjänster och byggverksamhet. Även energisektorn har en hög representation. Näringslivet består till största delen av företag med färre än tio anställda.

Junsele

Företagandet präglas av småskalighet och den övervägande delen av företagen har färre än 5 anställda. Entreprenad- och besöksnäringen samt energisektorn är huvudnäringarna i Junsele.

Ramsele - Edsele

Företagandet präglas av småskalighet och den övervägande delen av företagen har färre än 5 anställda. Entreprenadnäringen och näringar kopplade till skogsindustrin samt energisektorn är huvudnäringar i Ramsele.

Näsåker

Företagandet präglas av småskalighet och den övervägande delen av företagen har färre än 5 anställda.

Entreprenadnäringen och näringar kopplade till skogsindustrin, energisektorn samt besöksnäringen är huvudnäringar i Näsåker.

Långsele

Företagandet präglas av småskalighet och den övervägande delen av företagen har färre än 5 anställda. Entreprenadnäringen och näringar kopplade till transport- och skogsindustrin, möbel och dagligvaruhandel samt energisektorn är huvudnäringar i Långsele.

Ställningstaganden

Genomföra det av kommunfullmäktige 2014-06-23 antagna målet att i Sollefteå kommun etablera ett kompetenscentrum inom området förnybar energi.

Områden för etablering och utveckling av besöksnäringen ska reserveras (se kommunkarta och respektive ortskarta i Del 1 av Samrådshandlingen, sid. 23-26).

Det av kommunfullmäktige 2014-05-26 antagna visionsprogrammet för Hallstaområdet ska genomföras.

6. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR LIVSKRAFT

6.1 BYGGANDE OCH BOENDE

Kontaktperson: Matti Heino

Se respektive tätort och program för centrumförnyelse i Del 1 av Samrådshandlingen, sid 23-26.

6.2 BOSTADSFÖRSÖRJNING

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

6.2.1 Bostadsförsörjning - Allmänt intresse

Bostadsförsörjning är i Plan- och bygglagen ett allmänt intresse - det gäller såväl nyproduktion som utveckling och anpassning av befintliga boendemiljöer.

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att i samverkan skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder i en attraktiv och trygg och säker boendemiljö.

Bra bostäder och goda boendemiljöer är grundläggande kvaliteter och förutsättningar för såväl välfärd som tillväxt i kommunen. Bostadsförsörjning är även ett allmänt intresse i Plan- och bygglagen.

- Kommunens målbild baseras på de nationella- och regionala målen samt en lokal analys av boendebehoven idag och en prognos för framtiden.
- Olika boendeformer ska tillgodose önskemål och behov hos 20 000 invånare i olika skeden av livet.
- Möta medborgarnas efterfrågan och bostadsbehov på kort och lite längre sikt.
- Människor med funktionsnedsättning ska kunna leva som alla andra i en egen bostad. Bostadsanpassningsbidraget ska snabbt ge möjligheter för den enskilde att få de individuella anpassningar

av bostaden och närmiljön som han eller hon behöver.

- Behovet av särskilda boendeformer för äldre ska säkerställas.
- Behovet av särskilda boendeformer för personer med funktionshinder ska säkerställas.
- Tillse att trygghetsbostäder kan erbjudas, en boendeform för att ge äldre tillgång till större gemenskap och trygghet.
- Underlätta för unga vuxnas möjlighet till bostad med egna kontrakt. Med ” eget kontrakt ” avses boende i hyresrätt med förstahandskontrakt och besittningsskydd eller boende i bostadsrätt eller småhus som ägs av den boende/hushållet
- Underlätta för de nyanlända att etablera sig på bostadsmarknaden.
- Motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Riktlinjerna för bostadsförsörjningen ska utgöra underlag för den fysiska planeringen, när det gäller bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

- Kommunen har i beredskap för framtida bostadsbyggande av hyresrätter/bostadsrätter identifierat Badhustomten i Sollefteå med god tillgänglighet
- Kommun ska genom god mark- och planberedskap skapa förutsättningar för att ca 100 lägenheter vid behov ska kunna byggas under kommande 5-10 årsperiod.
- Förtätning och nya bostäder ska så långt möjligt planeras inom ianspråktagen mark och i närhet av befintlig infrastruktur som gator, ledningsnät, skolor och kollektivtrafik.
- Socialtjänsten ska medverka i samhällsplaneringen för att skapa goda förutsättningar för de med särskilda behov att kunna bo och delta i samhället på jämlika villkor.
- Kommunen ska aktivt arbeta med tillgänglighet och -Enkelt avhjälpna hinder i publika lokaler och på allmänna platser.

Ställningstagande

Kommunen deltar aktivt i det inledande regionala samarbetet avseende bostadsförsörjningen.

Fortsätta arbetet inom kommunen med att analysera och planera i syfte att möta medborgarnas efterfrågan och bostadsbehov på kort och lite längre sikt för att av olika boenden för kommunens alla invånare och åldrar.

Denna del av översiktsplanen ska ses som kommu-

nens första riktlinjer för bostadsförsörjning.

Definitioner

Småhus - friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus (exklusive fritidshus).

Flerbostadshus - bostadsbyggnader innehållande tre eller flera lägenheter inklusive loftgångshus.

Specialbostäder definieras som bostäder för äldre/funktionshindrade, studentbostäder och övriga specialbostäder.

Fritidshus - värderings-/taxeringsenheter som saknar folkbokförd befolkning och är taxerade som Småhus på lantbruk (typkod 120), Småhusenhet, helårsbostad (typkod 220), Småhusenhet, fritidsbostad (typkod 221) eller Småhusenhet, byggnadsvärde under 50 000 kr (typkod 213). Bara fritidshus som ägs av fysiska personer (inklusive utländska personer utan svenskt personnummer) eller dödsbon ingår.

6.2.2 KOMMUNEN OCH BOSTADSFÖRSÖRJNINGEN

- BEFOLKNING OCH BEFOLKNINGSPROGNOS ETT UNDERLAG FÖR FRAMTIDA BOSTADSFÖRSÖRJNING

Prognoserna är framräknade av Statistiska Centralbyrån och utgör inte kommunens målsättning beträffande befolkningsutvecklingen (källa: Verksamhetsplan 2016-2018).

Kommunen totalt per åldersgrupp												
Ålder	31/12											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0	200	186	188	190	190	190	190	189	188	186	185	183
1-3	570	577	592	591	580	582	583	581	579	577	573	569
4-5	381	409	387	381	406	402	392	392	392	391	391	389
6	213	181	207	207	186	199	208	197	197	197	197	197
7-15	1777	1801	1809	1816	1824	1825	1832	1855	1843	1844	1825	1832
16-18	621	627	626	644	643	639	625	605	620	618	643	624
19-30	2515	2486	2446	2426	2404	2354	2336	2307	2267	2243	2220	2212
31-44	2677	2685	2687	2684	2704	2717	2719	2744	2754	2754	2741	2754
45-64	5515	5424	5356	5250	5155	5081	4977	4884	4797	4736	4666	4602
65-69	1518	1517	1462	1471	1455	1464	1477	1473	1463	1440	1429	1382
70-74	1283	1345	1416	1442	1447	1406	1407	1360	1368	1357	1365	1380
75-79	996	978	1006	1012	1059	1129	1182	1245	1269	1274	1243	1243
80-84	785	799	784	805	790	794	783	809	817	858	917	960
85-89	459	451	473	471	492	500	509	503	517	512	516	511
90-w	266	269	262	264	266	262	263	271	272	283	287	291
Summa	19776	19735	19701	19654	19601	19544	19483	19415	19343	19270	19198	19129

Kommunen totalt per församling- geografisk del av kommunen												
Område	31/12											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Junsele	1353	1351	1350	1347	1342	1336	1329	1319	1308	1296	1286	1277
Ramsele Edsele	1873	1859	1849	1839	1827	1814	1802	1789	1777	1765	1754	1744
Ådalsliden	1092	1077	1069	1059	1051	1043	1034	1028	1022	1016	1009	1003
Resele	583	574	567	559	553	547	541	534	530	525	520	517
Ed	739	741	737	736	734	733	730	726	723	719	716	712
Helgum	759	754	747	741	736	732	729	727	724	720	717	713
Långsele	2411	2415	2414	2411	2406	2396	2390	2380	2372	2364	2353	2344
Graninge	410	402	396	392	389	383	378	375	371	367	366	363
Sollefteå	8508	8513	8522	8523	8520	8519	8513	8505	8493	8483	8469	8457
Multrå-Sånga	1253	1253	1255	1253	1252	1253	1253	1253	1250	1245	1241	1237
Överlänäs	277	271	265	261	256	252	249	244	240	238	235	232
Boteå	518	525	530	533	535	536	535	535	533	532	532	530
Summa	19776	19735	19701	19654	19601	19544	19483	19415	19343	19270	19198	19129

Befolkning och hushållens boende

I kommunen bor ca. 19 776 invånare fördelat på 9 266 hushåll (SCB 2014-12-31).

Av dessa bor:

- en övervägande del 13 849 personer fördelat på 6 076 hushåll (ca 66 %) i Småhus äganderätt
- en mindre del 140 personer fördelat på 86 hushåll (ca 0,9 %) i Småhus hyresrätt
- 1 269 personer fördelat på 874 hushåll (ca 9,4 %) i Flerbostadshus bostadsrätt
- 3 241 personer fördelat på 1 933 hushåll (ca 20,8%) i Flerbostadshus hyresrätt

Enligt statistik från SCB (2016) är andelen ensamhushåll i Sollefteå 42,5%. I jämförelse med landets kommuner är det en förhållandevis hög andel ensamhushåll (plats 24).

Under många år har det varit obalans i bostadsmarknaden i kommunen som helhet med ett överskott av lägenheter både i kommuncentra och i övriga tätorter.

Under 2014 var det en balans i kommunen som helhet men ett underskott på centralorten och ett överskott på bostäder i kommunens övriga delar.

2015 var det en balans i kommunen som helhet men obalans/underskott på centralorten samt balans i kommunens övriga delar, vilket får kortsiktigt betraktas som ett trendbrott.

Så här bor olika typer av hushåll i småhus, flerbostadshus;

Småhus äganderätt 13 849 st boende -6 076 hushåll fördelat på typ av hushåll

ensamboende kvinnor upp till 64 år	257st
ensamboende kvinnor över 65 år	529 st
ensamboende män under 64 år	582 st
ensamboende män över 65 år	432 st
ensamboende kvinnor med barn 0-24 år	175 st
ensamboende män med barn 0-24 år	96 st
sammanboende utan barn	2 084 st
sammanboende med barn 0-24 år 1 barn	490 st
sammanboende med barn 0-24 år 2 barn	677st
sammanboende med barn 0-24 år 3 barn	285 st
övriga hushåll utan barn 0-24 år	377 st
övriga hushåll med barn 0-24 år	928 st

Småhus äganderätt män och kvinnor fördelat på utdrag valda åldersklasser

20-24 år	577 st
25- 29 år	520 st
30-39 år	1 236 st
40-49 år	1 767 st
50-59 år	2 136 st
60-69 år	2 288 st
70-79 år	1 630 st
80+ år	699 st

Småhus hyresrätt 140 st Småhus boende hyresrätt -86 hushåll

ensamboende kvinnor över 65 år	11 st
ensamboende män under 64 år	19st
ensamboende män över 65 år	16 st
ensamboende kvinnor med barn 0-24 år	9 st
ensamboende män med barn 0-24 år	4 st
sammanboende utan barn	1 st
sammanboende med barn 0-24 år 1 barn	10 st
sammanboende med barn 0-24 år 2 barn	1 st
sammanboende med barn 0-24 år 3 barn	2 st
övriga hushåll utan barn 0-24 år	2 st
övriga hushåll med barn 0-24 år	8 st

Småhus hyresrätt män och kvinnor fördelat på utdrag valda åldersklasser

20-24 år	6 st
25- 29 år	6 st
30-39 år	11 st
40-49 år	20 st
50-59 år	13 st
60-69 år	20 st

70-79 år	18 st
80+ år	22 st

Flerbostadshus bostadsrätt 1 269 st boende -874 hushåll bostadsrätt

ensamboende kvinnor upp till 64 år	133 st
ensamboende kvinnor över 65 år	195 st
ensamboende män under 64 år	171 st
ensamboende män över 65 år	76 st
ensamboende kvinnor med barn 0-24 år	24 st
ensamboende män med barn 0-24 år	3 st
sammanboende utan barn	0 st
sammanboende med barn 0-24 år 1 barn	15 st
sammanboende med barn 0-24 år 2 barn	12 st
sammanboende med barn 0-24 år 3 barn	3 st
övriga hushåll utan barn 0-24 år	48 st
övriga hushåll med barn 0-24 år	7 st

Flerbostadshus bostadsrätt män och kvinnor fördelat på utdrag valda åldersklasser

20-24 år	105 st
25-29 år	98 st
30-39 år	132 st
40-49år	95 st
50-59 år	152 st
60-69 år	211 st
70-79år	220 st
80+ år	161 st

Flerbostadshus hyresrätt 3 241 st boende -1 933 hushåll

ensamboende kvinnor upp till och med 64 år	270 st
ensamboende kvinnor över 65 år	420 st
ensamboende män under 64 år	400 st
ensamboende män över 65 år	127 st
ensamboende kvinnor med barn 0-24 år	147 st
ensamboende män med barn 0-24 år	11 st
sammanboende utan barn	253 st
sammanboende med barn 0-24 år 1 barn	54 st
sammanboende med barn 0-24 år 2 barn	37 st
sammanboende med barn 0-24 år 3 barn	39 st
övriga hushåll utan barn 0-24 år	127 st
övriga hushåll med barn 0-24 år	48 st

Flerbostadshus hyresrätt män och kvinnor fördelat på utdrag valda åldersklasser

20-24 år	305 st
25-29 år	300 st
30-39 år	325 st
40-49år	271 st

50-59 år	309 st
60-69 år	314 st
70-79år	310 st
80+ år	455 st

Övriga privata fastighetsägare med flerbostads- hus hyresrätt, fördelat på tätorter och övriga orter

(Källa: Lantmäteriets lägenhetsregister 2010 samt SCB. Upp-
gift saknas om antal vakanta lägenheter)

Solatum Hus och Hem - Antal vakanta hyreslä- genheter 2016-02-01 per ort (flerbostadshus)

	Totalt antal	Varav vakanta
Sollefteå	551 st	4
Långsele	123	0
Graninge	19	1
Helgum	13	1
Ramsele	141	5
Junsele	98	1
Näsåker	52	0
Vallänge	6	0
	1003	12

Solatum Hus och Hem - Antal vakanta lägenheter i särskilt boende per ort

	Totalt antal	Varav vakanta
Sollefteå		
Djupövägen	28	3
Åsbäcksvägen	7	10
Fridhemsgatan 4,	8	6
Hembygdsvägen	4	12
Långsele		
Ärebo	30	
Graninge		
Graningebyn	13	
Junsele		
Ringvägen	5	
Trädgårdsvägen	4	28
Gunillagården	24	
Näsåker		
Lissgården/Orrvägen	23	6
Vallänge		
Vallänge	12	

Sollefteå

	Totalt antal
Flerfamiljshus	231
Småhus friliggande	1633
Småhus kedjehus	143
Småhus med flera lägenheter	-
Småhus radhus	156
Ospecificerade	131

Österfors

Flerfamiljshus	4
Småhus friliggande	86
Småhus kedjehus	15
Småhus med flera lägenheter	-
Småhus radhus	-
Ospecificerade	11

Långsele

Flerfamiljshus	53
Småhusfriliggande	471
Småhus kedjehus	-
Småhus med flera lägenheter	5
Småhus radhus	-
Ospecificerade	50

Ramsele

Flerfamiljshus	34
Småhus friliggande	327
Småhus kedjehus	10
Småhus med flera lägenheter	2
Småhus radhus	-
Ospecificerade	47

Näsåker

Flerfamiljshus	23
Småhus friliggande	211
Småhus kedjehus	5
Småhus med flera lägenheter	-
Småhus radhus	-
Ospecificerade	32

Junsele

Flerfamiljshus	29
Småhus friliggande	337
Småhus kedjehus	6
Småhus med flera lägenheter	-
Småhus radhus	2
Ospecificerade	83

Kommunens mål

Kommunens mål för bostadsförsörjningen är en långsiktigt väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Under många år har befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet varit negativ. Utbudet av hyreslägenheter har fram till idag varit större än efterfrågan. Detta har främst gällt tätorterna utanför kommuncentra.

Idag ökar befolkningen och ett underskott av bostäder ses i kommuncentra samt en balans i övriga tätorter. Om utvecklingen fortsätter kan det finnas ett behov av ca. 100 nya bostäder under kommande 10-årsperiod och framför allt i kommuncentrum.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

2015 kan ses som ett trendbrott med ett underskott på bostäder i kommuncentra och balans i övriga tätorter. Det större behovet av bostäder beror främst på många nyanlända i alla tätorter samt stora investeringar i vindkraft och dammsäkerhet i kommunens västra delar.

Under 2015 kom dessutom många asylsökande till anläggningar i kommunen. En analys av hur många från andra länder som vill bosätta sig i kommunen efter att ha fått eventuellt uppehållstillstånd är en komplex frågeställning beroende av en rad faktorer.

Övergripande arbete för bostadsförsörjning

Kommunen initierar och erbjuder en årlig dialog med alla större ägare av flerfamiljshus med hyresrätter och bostadsrätter i kommuncentra och övriga tätorter. Inledningsvis syftar dialogen till att bygga ett enkelt nätverk för framtida bostadsförsörjning samt faktauppbyggnad kring befintligt bostadsbestånd och vakanser, behov av nybyggnad m.m.

Arbete för att aktivt arbeta med bostadsförsörjning ska främst ske inom följande områden:

Boende kvar i hemmet

Kommunens målsättning är att alla äldre ska ha möjlighet att bo kvar hemma. Det kan behövas insatser i form av hemtjänst samt bostadsanpassning för att skapa denna möjlighet. De vanligaste formerna av bostadsanpassning idag är åtgärder av trösklar, handtag, ramper vid entré, iordningställande av duschplats, byggarbeten innefattande dörrbreddning samt olika hissar.

Särskilt boende

Befolkningsprognosen indikerar ett ökat behov av boendeplatser under kommande tioårsperiod. Äldreomsorgen har med anledning av detta sett över hur en önskvärd struktur på boendeplatser bör se ut. Behovet mot år 2025 bedöms till c.a 285 platser i särskilt boende samt 35 - 40 platser för korttidsvård och växelboende. (Denna bedömning grundar sig på SCB befolkningsprognos 2015 samt den andel av den äldre befolkningen som idag är i behov av särskilt boende enligt Kolada). Behovet bedöms därmed öka med 35-40 platser i särskilt boende under kommande tioårsperiod.

För korttids- och växelvårdsplatser bedöms behovet ligga kvar på dagens nivå och någon statistik förutom verksamhetens egen finns inte att tillgå. All korttidsvård bör samlas i närheten av kvalificerad läkarvård medan växelvård och anhörigavlösning med fördel kan fortsätta som tidigare, d.v.s. med platser spridda över kommunens geografiska yta och inordnade i de särskilda boendena.

För växelvård och platser för anhörigavlösning finns fördelar med att ha dessa platser där behoven uppstår och dessa platser bör administreras som idag med att platser för särskilt boende och växelvård utnyttjas efter behov över kommunens hela boendebestånd. Motiven till detta ställningstagande är att korttidsvården är i huvudsak fördelad på brukare med rehabiliteringsbehov efter sjukhusvård och vård i livets slut. Dessa brukare är ofta utskrivna från sjukhus och kräver en närhet till kvalificerad hälso- och sjukvård. En närhet till kvalificerad läkarvård ökar tryggheten för både brukare och anhöriga och innebär färre påfrestande ambulanstransporter.

En samling av korttidsvården innebär också att personalens kompetens kan höjas avseende vård och omsorg för dessa grupper. Samtidigt minskar

Kommunen	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Ökn
65-79	3 797	3 840	3 884	3 925	3 961	3 999	4 066	4 078	4 100	4 071	4 036	4 005	208
80-w	1 510	1 519	1 519	1 540	1 548	1 557	1 555	1 581	1 606	1 654	1 720	1 763	253
65-w	5 307	5 359	5 403	5 465	5 509	5 556	5 621	5 659	5 706	5 725	5 756	5 768	461

man komplexiteten med att på särskilt boende ha brukare som har behov av rehabiliterande insatser för att kunna återgå till sitt ordinarie boende med brukare som har fast boende på enheten. Vid växelvård är problematiken inte densamma då det ofta är avlösning för anhöriga eller att brukaren behöver en avlastning men vill bo kvar i det ordinarie boendet så länge som möjligt. Där är det också ofta en önskan från anhöriga och brukaren själv att få vara nära hemmet för att kunna upprätthålla kontakt med anhöriga och vänner.

Med en sådan lösning skulle en del av rehabiliteringspersonalen kunna placeras på korttidsboendet för att samlat i ändamålsenliga lokaler bedriva rehabilitering. För enskilda som befinner sig på korttidsplats för fördjupad utredning av behov skulle möjligheten att tillföra bedömningar från arbetsterapeut och fysioterapeut stärka utredningsunderlaget.

Det finns ett antal osäkerhetsfaktorer i den bedömning som görs. Prognosen redovisar bedömningen av hur antalet äldre utvecklas i kommunen.

Det man kan se i ovanstående tabell är att befolkningen över 65 år ökar under tioårsperioden med 461 personer samt att mer än hälften av dessa är över 80 år. Vidare kan man utläsa att ökningen tar fart omkring år 2019 och fortsätter därefter fram till år 2025.

Kommunen genomför årligen en analys av nuläget omfattande särskilt boende, kö till boendet samt fortsatt prognos och behov av särskilt boende i kommuncentra och i övriga tätorter.

Särskilt boende för personer med funktionsnedsättning

Enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har kommunen en skyldighet att tillhandahålla särskilda boenden till personer med olika funktionshinder.

Inom LSS kan tre olika boendeformer urskiljas: gruppboende, serviceboende och annan särskilt anpassad bostad. Personer med funktionshinder kan även tillhandahållas en anvisningslägenhet.

Gruppboende är ett boendebestånd för personer som har ett omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Serviceboende kan ses som en mellanform mellan boende i gruppboende och ett självständigt boende i en ordinär lägenhet. Annan särskilt anpassad bostad är en vanlig lägenhet som har en viss grundanpassning utifrån den funktionshindrade personens behov.

Syftet med de olika boendeformerna är att möjliggöra att personer med funktionshinder kan leva och bo så likt andra människor som möjligt. Människor med särskilda behov ska behandlas på ett sådant sätt att varje persons individuella behov kan tillgodoses. De flesta personers behov kan tillgodoses i ordinarie bostadsbestånd, medan vissa kan behöva speciella lösningar.

Tillgången till bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet är en viktig fråga för människor med funktionshinder.

Det erfordras kontinuerligt bostäder för att värna om att personer med funktionshinder har rätt till ett eget boende. Det bör finnas en mångfald av olika boenden att tillgå för att den enskildes bostadsbehov ska kunna tillgodoses utifrån dennes individuella behov.

Under de kommande åren finns ett ytterligare behov av bostäder. Behovet anses täckt om 2 år till 5 år. Kommunen samarbetar med Solatum Hus och Hem samt övriga fastighetsägare i kommunen för god planering av boende för personer med olika funktionsnedsättningar.

Enkelt avhjälpna hinder

ska Enligt Boverkets föreskrifter BFS 2011:13 ska enkelt avhjälpna hinder åtgärdas i publika lokaler och på allmänna platser i de delar av lokaler dit allmänheten har tillträde, till exempel receptioner, butiker, restauranger och teatrar på platser som är angivna som allmän plats i detaljplanen.

Seniorbostäder

Seniorbostäder är vanliga bostäder som är avsedda för personer över en viss ålder vanligen 55 år och

äldre. I kommunen finns inga specifika seniorbostäder och en bedömning är att det finns idag inget specifikt behov.

Trygghetsbostäder

Trygghetsboende är en boendeform som skapats för att tillgodose äldres behov av trygga boenden och tillgång till viss service utan biståndsbeslut. Ett trygghetsboende jämföras med eget lägenhets- eller villaboende och hyresgästerna i ett trygghetsboende har möjlighet att vid behov söka hemtjänst och andra serviceinsatser.

Alla som är 70 år eller äldre och är folkbokförda i Sollefteå kommun kan söka plats på trygghetsboenden. För makar, sambor eller syskon räcker det att en av personerna har fyllt 70 år. Om den äldre i hushållet går bort eller flyttar har den yngre i familjen rätt att bo kvar även om denne inte uppnått 70 år.

Trygghetsbostäderna är planerade så att det är möjligt att bo kvar om man får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning. Fastigheten ska också vara utrustad med hiss om det finns fler våningsplan än markplan m.m.

I eller i anslutning till ett trygghetsboende ska det finnas möjlighet att inta gemensamma måltider. I trygghetsboendet eller i dess närhet ska det finnas lokaler för gemensamma aktiviteter.

Trygghetsboenden ska placeras så att de är i närheten av service i form av livsmedelsaffär, möjligheter att åka kollektivt samt relativt närhet till vårdinrättningar som hälsocentral.

Idag finns 43 trygghetsbostäder hos privata företaget Vasallen på Hågestaområdet.

Kommunen genomför årligen en analys av efterfrå-

gan på trygghetsboende. Även en enkel analys som försöker se om en ökad rörlighet i bostadsbeståndet omfattande både småhus, bostadsrätt och hyresrätt ger ökad efterfrågan på trygghetsboende.

Kommunen initierar en dialog om önskemål och behov av trygghetsboende i staden och i övriga tätorter. Dialogen syftar till att lyssna in invånarnas behov och önskemål om framtida bostäder samt samla kunskap om och pröva hur trygghetsboenden kan utformas och byggas.

Bostäder för ungdomar 19-25 år

Ungdomar är en av de grupper som har det svårast att få en bostad på bostadsmarknaden. Solatum Hus och Hem har idag brist på bostäder för unga.

Kunskapen om och behovet av bostad för unga är bristfällig. Skulle fler ungdomar efterfråga eget boende om det idag fanns mindre lägenheter för ungdomar i för dem attraktiva miljöer?

Sambandet mellan bostadsmarknaden som helhet och bostadsmarknaden för ungdomar är inte helt tydlig. Oavsett om kommunen har balans eller obalans på bostadsmarknaden saknas det ofta bostäder för ungdomar.

Orsaken till att fler unga inte bor i egna bostäder beror bl.a. på att:

- det finns få lediga bostäder i kommunen
- det finns för få små lägenheter
- lediga små lägenheter är för dyra för ungdomar
- lediga lägenheter är för stora för de flesta ungdomshushåll
- lediga lägenheter ligger i områden som inte är attraktiva för ungdomar.

Kommunen gör idag inga särskilda insatser för att underlätta för ungdomar att få egen bostad. Solatum Hus och Hem erbjuder hyresrabatt i tätorterna utanför kommuncentra. Det är en vanlig insats som mer är kopplad till ett överskott av lägenheter inom ett geografiskt område än en specifik satsning på ungdomar.

Den vanligaste insatsen som gynnar ungdomar är en generell satsning på bostadsbyggande.

Särskilda insatser för ungdomar kan även innefatta nyproduktion eller ändring av bostäder för specifikt ungdomar. Kommunen eller fastighetsägaren underlättar för två eller flera att hyra en lägenhet tillsamm-

ans, nyproduktion av små bostäder med låga hyror, bostadsinformation som är riktad till ungdomar, särskilda ungdomsbostäder är bostäder som enbart hyrs ut till personer under en viss ålder med mera. Kommunen initierar en årlig dialog inom ramen för den sk ungdomsdelegationens arbete med syfte att få ta del av ungdomarnas syn på behov och intresse för olika former av lägenheter i kommuncentra och i övriga tätorter.

Bostäder för asylsökande, nyanlända, ensamkommande barn som blir vuxna

Ju fler asylsökande som kommer till Sverige desto mer akut blir bostadssituationen – både vad gäller boenden för asylsökande och bostäder för nyanlända. Detta i ett läge då det råder obalans på bostäder i kommuncentra och balans i övriga tätorter.

Asylsökande och anläggningsboende

En asylsökande är en person som tagit sig till Sverige och sökt skydd. Han eller hon har inte fått ett slutligt svar på sin ansökan om asyl. Under tiden en ansökan prövas är den asylsökande inskriven i Migrationsverkets mottagningssystem. Migrationsverket erbjuder asylsökande boende (anläggningsboende ABO) under tiden de väntar på beslut, men den asylsökande kan också välja att ordna boende på egen hand (eget boende EBO, exempelvis hos släkt och vänner).

Nyanlända

En nyanländ person är någon som är mottagen i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd för bosättning på grund av flyktingskäl eller andra skyddsskäl till exempel kvotflyktning, massflyktning och tribunalvittne, men även av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter. Även anhöriga till

dessa personer anses vara nyanlända. En person är nyanländ under tiden som han eller hon omfattas av lagen om etableringsinsatser, det vill säga två till tre år. När asylsökande har beviljats uppehållstillstånd kan de välja mellan att få hjälp med att bli kommunplacerade eller hitta en annan bostad på egen hand. Kommunen arbetar för att säkerställa att det finns bostäder för anvisade nyanlända personer genom att vid behov ta kontakt med Solatum Hus och Hem, privata fastighetsägare samt blockhyr fastigheter.

Med blockhyr avses att kommunen hyr lägenheter i ett eller flera bostadshus från ett bostadsföretag eller fastighetsägare för att sedan hyra ut lägenheterna i andra hand.

Bostadsbrist är ett av de främsta hindren för mottagande av nyanlända. Det största hindret är bristen på hyresrätter. Situationen förvärras dessutom av att Migrationsverket hyr lägenheter av bostadsbolag och privata hyresvärdar samtidigt som behovet av anvisningsbara platser ökar i snabb takt. På så sätt konkurrerar behovet av boenden i vanliga lägenheter för asylsökande med Arbetsförmedlingens möjligheter att erbjuda nyanlända kommunplatser. Ytterst är det kommunerna som ska skaffa fram bostäder för att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda etableringsinsatser.

Det brukar finnas lediga bostäder men de ligger ofta i glesbygd med sämre kommunikationer till hälso- och sjukvård, svenska för invandrare eller praktikplatser. Nyanlända som blir anvisade en kommunplats på glesbygd kan avstå från att flytta dit.

Det uppskattade totala bostadsbehovet för nya personer som beviljats uppehållstillstånd pga. olika skäl (inklusive inresta anhöriga) uppgår till ca 50 personer om året.

Det finns ett behov av att aktivt analysera bostadsbehovet och söka åtgärder bland annat genom följande alternativ:

- hur kommunen i samarbete med Solatum Hus och Hem samt privata ägare av hyresbostäder kan tillföra bostäder för inflyttning genom ombyggnad av lokaler till bostäder
- hur lägenheter i anläggningsboende kan växlas mot nya asyiboenden
- hur en aktiv bostadsförmedling i samverkan med även privata ägare av hyresfastigheter kan ge omfördelning av befintliga bostäder
- hur nya eller kompletterande ägardirektiv

till allmännyttan kan bidra till nya bostäder om s.k. kommunala hyreskontrakt av sociala hyreskontrakt kan omfördelas

- om tomma lägenheter och andra bostäder i glesbygden/på landsbygd kan bli en möjlighet genom att förstärka allmänna kommunikationer och annan infrastruktur på dessa platser
- finna förslag till genomgångslägenheter genom omfördelning av befintliga bostäder
- undersöka möjligheter till lägenhetspool
- tillföra bostäder för inflyttning genom moduler
- aktiv bostadsförmedling
- omfördelning av befintliga bostäder
- förslag till genomgångslägenheter
- omfördelning av befintliga bostäder

Kommunen ska kontinuerligt analysera boendesituationen för asylsökande och nyanlända med berörda aktörer. Arbetet genomförs i en utsedd arbetsgrupp som utreder och lämnar förslag till åtgärder.

Kommunen ska också tillgodose efterfrågan på bostäder för nyanlända. Påbörja ett arbete för att tillgodose efterfrågan på bostäder och ensamkommande barn som når vuxen ålder.

Hemlöshet

Kommunen har inte problem med hemlöshet och har därför ej utarbetat en övergripande plan för att motverka hemlöshet eller skriftliga rutiner och överenskommelser för arbetet. Enskilda situationer löses när de uppkommer i samverkan med bostadsföretag och hyresvärdar för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Behov av bostäder genom samverkan mellan socialtjänsten och det allmännyttiga bostadsföretaget och privata fastighetsägare

En bred samverkan är en viktig faktor för att motverka hemlöshet och underlätta inträdet på bostadsmarknaden för ekonomiskt svaga hushåll.

Kommunen fortsätter en årlig dialog i samverkan med sitt allmännyttiga bostadsföretag och med privata fastighetsägare.

Lagstiftning som påverkar

Lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar trädde i kraft 1 januari 2001 (2000:1388). Revidering av lagen from 1 januari 2014.

Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av

kommunfullmäktige under varje mandatperiod. De bör visa vad kommunen vill med det befintliga bostadsbeståndet och planeringen av nya bostäder.

Socialtjänsten har enligt Socialtjänstlagens 3 kapitel skyldighet att medverka i samhällsplaneringen för att skapa goda förutsättningar för de med särskilda behov att kunna bo och delta i samhället på jämlika villkor.

Källa: Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpta hinder BFS 2011:13.

Planeringen för bostadsförsörjning är mer konkret än den översiktliga fysiska planeringen och känns därmed närmare människors vardag. Det handlar om vilka bostäder som behövs för att möta invånarnas efterfrågan och bostadsbehov på kort och lång sikt.

6.3 PARKER OCH VATTENDRAG SAMT OMRÅDEN MED SJÖAR OCH VATTENDRAG

Kontaktperson: Matti Heino

Se respektive tätort och program för centrumförnyelse i Del 1 av Samrådshandligen, sid 23-26.

6.4 VATTEN OCH AVLOPP

Kommunens kontaktpersoner:

Urban Henriksson, kommunala anläggningar

Maria Söderlund, enskilda anläggningar

Riksintresse dricksvatten

Havs och Vattenmyndigheten har påbörjat ett arbete med att identifiera anläggningar av riksintresse för vattenförsörjningen. Arbetet är inte klart men initialt skulle dessa vattenförekomster kunna försörja över 50 000 personer.

Inventering och bedömning av grundvattenförande geotoper (med en grundvattenförande geotop menas ett område som har ett betydande grundvattenmagasin) för Sollefteå kommun togs fram 2001-2005. För mer information hänvisas till Länsstyrelsen Västernorrland och utredningen med namnet Grundvattenförande geotoper 2001-2005 (se karta).

Allmänna intresset för vatten och dricksvatten

Rent vatten är en av de viktigaste resurserna i Sverige, en förutsättning för att vi ska kunna bo här och för att våra industrier och verksamheter skall kunna existera. Det är inte självklart att vattnet kommer fortsatt ha en god status, dels på grund av föroreningar men också på grund av klimatförändringarna. För att det skall finnas vatten i framtiden är det viktigt att det skyddas och planeras långsiktigt för vattenförsörjningen.

Sollefteå kommun har ett komplext ansvar som VA-huvudman för kommunalt vatten, från täkt till kran till återinträdnad som rent vatten i naturen, för en god vattenkvalité och ett fungerande distributionsnät fram till abonnent. I Sollefteå kommun fanns det 15 106 personer anslutna till VA-nätet 2010 och 34 vattentäkter. Den totala vattenproduktionen var 1 759 948 m³ och avloppsvattnet som renades var 2 315 035 m³. För närvarande finns inga planer på utbyggnad inom VA-nätet utan inriktningen är främst mot förvaltning av det befintliga nätet. Det finns dock ett visst intresse av att utveckla VA-nätet i Omsjö och Brännan, men de måste utredas innan några planer kan formuleras.

I kommunen finns även privata vattenföreningar, lite över 100 stycken visade en inventering som utfördes 2004. Utav dessa är det 11 som försörjer fler än 50 personer med dricksvatten och därmed omfattas av samma lagstiftning som de kommunala vattenverken. Utöver dessa finns det även många kommuninvånare som har eget vatten, ett exakt antal går inte att säga.

Vattenkvalité

Sollefteå har en problematisk berggrund vilket gör att det förekommer arsenik på vissa platser och höga fluoridvärden på andra, järn och mangan är andra ämnen som är vanligt förekommande. Generellt är vattnet surt (pH under 7) vilket utan rening kan leda till att ledningar angrips, vattnet är i de allra flesta fall fritt från bakterier.

Vattendistrikt

Sollefteå kommun tillhör Bottenhavets vattendistrikt och Ångermanälvens huvudavrinningsområde. Ångermanälven och dess biflöden är en av Sveriges vattenrikaste älvar och mäter 463 km från källorna på norska sidan och i södra Lappland till mynningen i Bottenhavet. Eftersom älven flyter genom flera landskap och kommuner är det viktigt med interregional och mellan kommunal samverkan.

Sedan 2009 klassas grundvatten av Vattenmyndigheten enligt kvantitativ och kemisk status. Läs mer på www.viss.lst.se.

Vatten och avloppsrening

Kraven på landets kommuner vad gäller vatten- och avloppsförsörjning blir allt större. Anledningen till de ökande kraven är bland annat klimatförändringar, miljökrav och åldrad infrastruktur. Det finns även faror med små avloppsanläggningar som kan vara bristfälliga och därför riskerar att sprida smittoämnen.

Avloppsreningen är därför grundläggande för kvaliteten på vatten eftersom det återinträder i naturen efter användning. Inom kommunen finns det 12 stycken reningsverk samt 9 stycken biodammar som är jämt fördelade inom kommunen. Det finns 76 stycken kommunalt enskilda VA-anläggningar (typ 3-kammarbrunnar med infiltration). Avloppsslammets ifrån VA-verken körs till Rödsta avfallsanläggning och används som täckning på tippen. Hågestaöns rötkammare används till produktion av gas som nyttjas till uppvärmning av befintligt reningsverk.

2002-02-28 beslutades om en miljövårdsplan för kommunala avloppsanläggningar, planen stäcker sig fram till 2020-12-31. Produktionsavdelningen har sedan 2002 arbetat med att förverkliga miljövårdsplanen.

Från och med 1 juli 2011 har Havs- och vattenmyndigheten tagit över det nationella ansvaret för tillsynsvägledning av enskilda avlopp vilket omfattar små avlopp för hushållsspillvatten upp till och med 200 personalekvivalenter. I kommunen bedöms att det finns ca. 3 000 enskilda avlopp, av dessa är merparten föråldrade och saknar den rening som lagstiftningen kräver.

Miljömål - Grundvatten av god kvalitet

Sollefteå kommuns grundvatten ger en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. För att skydda detta behöver gamla vattenskyddsområden revideras och skydd tas fram för de vattentäkter som i dagsläget saknar detta.

Inom skyddsområde för vattentäkt gäller, utöver gällande lagstiftning, fastställda skyddsområdesbestämmelser. Bebyggelse, vägar, anläggningar och andra åtgärder får endast förekomma om de kan utföras med hänsyn till skyddsföreskrifterna. Utanför vattenskyddsområde gäller att ingen verksamhet får bedrivas vilken kan hota syftet med vattenskyddsområdet.

6.5 AVFALL

Kommuns kontaktperson: Hans-Åke Eriksson

Kommunen är skyldig att upprätta en avfallsplan där uppgifterna ska ses över minst vart fjärde år och uppdateras vid behov. I avfallsplanen ska kommunen beskriva den planerade, framtida hanteringen av kommunens avfall. Gällande avfallsplan gäller till och med 2016. Framtagande av ny plan pågår och beräknas vara klar under 2017.

Den övergripande och nu gällande EU-regleringen om avfall som Sverige är skyldigt att följa och förhålla sig till, finns i Europaparlamentets och rådets direktiv.

Av direktivet framgår en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik i medlemsstaterna i fråga om förebyggande och hantering av avfall. Hierarkin innebär att avfall i första hand ska förebyggas. För det avfall som ändå uppkommer gäller det att i följande prioriteringsordning förbereda för återanvändning, materialåtervinnas, återvinnas på annat sätt (t.ex. genom energiutvinning) eller bortskaffas.

Enligt reglerna i 15 kap. Miljöbalken har kommunen ansvar för insamling och omhändertagande av hushållsavfall, med undantag för sådant avfall för vilket producentansvar gäller. Utöver miljöbalken finns bland annat förordningen (2006:1273) om producentansvar.

6.6-6.10 SOLLEFTEÅ STAD OCH RESPEKTIVE TÄTORT

Kontaktperson: Matti Heino

Här hänvisas till Sollefteå stads och respektive tätorts program för Centrumförnyelser.

Vidare hänvisas till den fördjupade översiktsplanen för Sollefteå stad (FÖP) på kommunens hemsida, www.solleftea.se, som aktualitetsförklaras under hösten 2016, parallellt med beredningen av översiktsplanen.

6.11 LANDSBYGD

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Sollefteå 2030

Kommunens mål är en attraktiv och levande landsbygd.

- Målsättningen är att öka landsbygdens livskraft, förbättra invånarnas möjlighet till arbete och företagande, service samt förstärka landsbygdens konkurrenskraft och dragningskraft som bosättnings- och företagsort. Det innebär också en vilja att förbättra landsbygdens position i samhället och i den regionala strukturen.
- Stärka kunskapen om landsbygden både den stadsnära, tätortsnära och den som består av småorter och byar
- Analysera förutsättningarna för landsbygden och utarbeta en landsbygdsutvecklande plan
- Landskapet ger landsbygden dess karaktär och har betydelse för boende och besökare.
- Landskapet bidrar till en attraktiv livsmiljö- och besöksmiljö
- I samverkan bevara och utveckla ett öppet, omtyckt och för alla nyttigt landskap
- Landskapet ska ses som en stor resurs för hela kommunen både ekonomiskt, ekologiskt och socialt
- Landskapet bevaras och utvecklas genom ökad kunskap, skydd, förvaltning och god planering

Ställningstagande

Förstärka kunskaperna om landsbygden både den stads- och tätortsnära och den landsbygd som består av småorter och byar. Analysera de förutsättningar som finns för utveckling.

Diskutera med fokus på följande frågor:

- Hur tillgodoses behoven av offentlig service i orten, byn, området? Möjliga lösningar?
- Vad behövs för att långsiktigt förbättra möjligheterna för boende och för företagare?
- Hur tillgodoses behoven av kommersiell service och vilka behov finns?
- Trygghet och säkerhet är två grundläggande behov i såväl kvinnors som mäns vardag. Hur upplevs tryggheten och säkerheten på landsbygden?
- Vilka outnyttjade resurser finns på landsbygden och hur kan de utvecklas?
- Vad bör värnas, bevaras och skyddas på landsbygden?
- Hur kan landsbygden utvecklas med perspektivet hållbar utveckling socialt, ekonomiskt och ekologiskt?

Definitioner

Landsbygd

I översiktsplanen arbetar kommunen inledningsvis med staden Sollefteå, tätorterna Långsele, Ramsele, Junsele och Näsåker samt med landsbygden här definierad som övriga mindre orter och byar av alla storlekar. Österforse är också en tätort enligt definition, men behandlas i denna plan som en småort.

I arbetet med LIS-områden definieras landsbygd som alla områden utanför Sollefteå stad.

Några övriga definitioner av landsbygd till hjälp för vidare diskussioner om landsbygdens utveckling och särarter:

SCB Statistiska centralbyråns definition. Den avgränsar inte landsbygd i egentlig mening utan istället avgränsar man tätorter. Den säger att en tätort har mer än 200 invånare och mindre än 200 m mellan husen. Det som blir kvar utanför tätorterna bildar glesbygd.

SKL Sveriges kommuner och landstings definition av begreppen glesbygd och landsbygd innebär en indelning av kommunerna i nio grupper efter vissa strukturella egenskaper som bland annat befolkningsstorlek, pendlingsmönster och näringslivsstruktur. Ordet landsbygds-kommuner förekommer inte

som benämning för någon av grupperna men däremot finns det en grupp som betecknas som glesbygdskommuner, d.v.s. kommuner med mindre än 7 invånare per km² och mindre än 20 000 invånare.

Före detta Glesbygdsverkets definition. Glesbygd är området som har mer än 45 minuters bilresa till en tätort med över 3 000 invånare. Tätortsnära landsbygd är områden som finns inom 5-45 minuters bilresa till tätort med över 3 000 invånare. Eftersom förhållandena är olika i olika delar av landet hade de delats in i gles- och landsbygder i fyra olika regioner och tätorterna i 4 kategorier. Enligt denna tidigare definition bor ca 24% av Sveriges befolkning i gles eller landsbygdskommuner.

Med småort avses sammanhängande bebyggelse med 50-199 invånare och högst 150 meter mellan husen.

Kommunen och landsbygden

Kommunen är mycket stor till ytan. Förutom staden och de fyra tätorterna bor invånarna i en mängd orter och byar av alla storlekar från exempelvis Övra och Lilleselet, Rensjön, Resele, till Hamre och Undrom.

SCB 2010-12-31 Befolkning samt del av befolkning fördelat på stad, tätorter, småorter samt övrig landsbygd. Nästa SCB redovisning genomförs utifrån statistik 2015-12-31.

Sollefteå	8 562	42,3%
Långsele	1 584	7,8%
Ramsele	968	4,8%
Junsele	895	4,4%
Näsåker	513	2,5%
Österforse	204	1,0%
I småort	1 413	7,0%
Utanför tätort och småort	6 116	30,2%
Totalt	20 255	100,0%

Statistiken visar att ca 42% av kommunens invånare bor i staden, ca 20 % i tätort, ca 8 % i småorter och ca 30% utanför både tätorter och småorter.

För att få en heltäckande bild av alla våra bostadsorter redovisas alla byar av varierande storlek där det finns folkbokförda personer:

Alderlund, Arlom, Aspåsen, Backe, Backsjön, Berg, Betåsen, Billsta, Bjursta, Björking, Björknäset, Björk-

sjön, Björkå, Björkå bruk, Bodviken, Bodvill, Brandberget, Brännan, Bullerbo, By, Bysjö, Bäckaskog, Böle, Bölen, Bölesåker, Ed, Eden, Edensforsen, Edsbacken, Edsmon, Fanby, Fannbyn, Fjärdingen, Flyn, Forsmo, Forsmoby, Forsnäs, Forsås, Forsåsmon, Följa, Gagnet, Galantmyran, Gideåberg, Graningebbruk, Granliden, Grannäset, Jämtnäset, Grannäset, Gransjö, Grantorp, Grillom, Gruberget, Gulkäl, Gulsele, Guxås, Gålva, Gårdnäs, Gårelehöjden, Gårelesele, Gåsnäs, Gåstjärnsberget, Gärdsele, Gässjö, Gösing, Haga, Hakesta, Hallsta, Halsviken, Hammar, Hamre, Hamreberget, Hamrebrännan, Helgumsbyn, Hjalta, Hocksjön, Holm, Holme, Holmsta, Holmstrand, Hullsta, Husnäs, Hålafors, Håsjön, Hägel, Häggbränna, Hällberget, Häxmo, Högerberget, Höven, Imfors, Imnäs, Ingersta, Jansjö, Juvanå, Jämtnäset, Kabben, Kalknäs, Kilforsen, Kilåmon, Klippen, Klovsta, Kläpp, Kläppsö, Korvsta, Krokfors, Krokån, Krånge, Kullberg, Kvarnå, Källsjön, Lappmon, Ledingå, Lidgatu, Lillegård, Lillesele, Lillsjöbäcksmon, Lilltersjö, Lilltjärnmyran, Lungsjön, Långvattnet, Lännäs, Lökom, Lövsta, Macked, Malmån, Matsbacken, Mellansjö, Meåfors, Meåstrand, Mickelåsen, Minkelberget, Mjösjö, Mo, Mobernäs, Moforsen, Mon, Multrä kyrkbord, Myrdalen, Myre, Mångräv, Mällby, Nordankäl, Nordånåker, Nordsjö, Norra, Norrboholm, Norrleding, Norrmoflo, Norrnäs, Norrtannflo, Norrnäs, Nyland, Nylandsån, Näs, Näsbrännan, Nässe, Nässjö, Offer, Offersjön, OMnäs, Omsjö, Osele, Ottsjön, Ovanmo, Para, Paramon, Ramneå, Remsle, Rensjön, Rensjönäset, Resele prästbord, Rista, Runåberg, Rå, Rådom, Räbbnästet, Rödsta, Röååan, Sand, Sandsmon, Sel, Selsjön, Sigtom, Skadom, Skarpbränna, Skarped, Skedom, Skolgränd, Skärvsta, Solbacken, Sorte, Staviken, Stavra, Stennäset, Stensjö, Stenviksstrand, Stocked, Storfinnforsen, Strand, Strandmon, Strinneån, Strocknäset, Strömnäs, Strömnäsbodarna, Stöndar, Stöndarbrännan, Subbersta, Sundby, Sundmo, Sunnansjö, Sunne, Sunnersta, Svartnäset, Sägbacken, Sänga, Sångal, Sångamon, Söderfors, Södra Gagnet, Södra Åbacken, Sörgraninge, Sörgårdarna, Sör- Imnäs, Sörleding, Sörmoflo, Tallnäset, Tara, Tarasjöberg, Tarasjönäs, Tarasjöås, Tarsele, Terssjö, Tillfället, Tjäders, Tjäll, Tjärnbotten, Trolldalen, Träckelbo, Trästa, Tybränn, Tynnerås, Tågsjöberg, Tågsjötorp, Tängsta, Törsta, Udden, Uman, Undrom, Utanede, Valla, Vallen, Vallnäset, Vallänge, Vemyra, Vigdan, Vignäs, Viken, Viksmon, Vimmervattnet, Vimmarsån, Vojen, Vågdalen, Västanbäcke, Västansjö, Västby, Västbyn, Västerflo, Västergran- sjö, Västerhällan, Västerå, Västerstrinne, Västerås,

Västeråsby, Västgranvåg, Västleding, Västnyland, Väst-Para, Västra Karlsmyran, Västra Spanssjön, Västvattnet, Ysjö, Yttersel, Åberget, Åkerbränna, Åkerö, Åkroken, Åkvisslan, Ållsjön, Ås, Åsmon, Årtrik, Öd, Öden, Ödsgård, Ödsgårdsmon, Ön, Örbäck, Östanbäck, Östansjö, Österflo, Österforse, Östergraninge, Östergransjö, Österrå, österstrinne, Öster-Vike, Österås, Östgranvåg, Östnyland, Östra Karlsmyran, Övergård, Översel och Övra.

Nulägesbeskrivning

Det finns ett behov av att i ett brett samarbete förstärka och driva en uthållig process av ekonomisk, social och miljömässig förbättring/förändring som syftar till goda framtida levnadsvillkor för hela landsbygden.

Kommunens landsbygd inramas av ett skogs-, odlings och älvlandskap.

I skogslandet dominerar barrskogen med inslag av björk. Otaliga sjöar, tjärnar, åar, och bäckar delar upp skogen här och där liksom myrar och tidigare odlade marker.

Odlingslandskapet dominerar efter älvarna Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjälven men mindre jordbruk med odlingsmark omsluter de flesta tätorter och småorter samt byar.

Kommunens mål - en attraktiv och levande landsbygd

Kommunen ska i samverkan utveckla en god livsmiljö för alla kommunmedborgare i stad, tätort, småort och på landsbygden.

En god livsmiljö bidrar till en hållbar utveckling i hela Sollefteå kommun socialt, ekonomiskt och ekologiskt.

En attraktiv livsmiljö i staden, tätorten, småorterna och på landsbygden understödjer tillväxt och är en

av förutsättningarna för en långsiktigt hållbar utveckling av Sollefteå kommun.

Uppgiften att leda och samordna utvecklingen av en god livsmiljö för alla är därför en av kommunens viktigaste strategiska frågor.

Livsmiljön kan beskrivas av följande specifika miljöer:

- Uppväxtmiljö: familj, skola och hälsa
- Sociokulturellmiljö: relationer, deltagande och inflytande
- Boendemiljö: bostad, bostadsområde och service
- Natur- och kulturmiljö: resurser, skyddade miljöer och miljöstörningar
- Arbetsmiljö: näringslivsstruktur, förvärvsarbete och arbetshinder
- Infrastrukturellmiljö: trafik, kommunikation och regionförstoring

Målsättningen är att öka landsbygdens livskraft, förbättra invånarnas möjlighet till arbete och företagande, service samt förstärka landsbygdens konkurrenskraft och dragningskraft som bosättnings- och företagsort. Det innebär också en vilja att förbättra landsbygdens position i samhället och i den regionala strukturen.

För att nå målet behöver kunskapen om landsbygden både den stads- och tätortsnära och den landsbygd som består av småorter och byar stärkas.

Med ett förstärkt kunskapsunderlag som bas behöver förutsättningarna analyseras och leda till några utvecklingsstrategier.

Landskapet ger landsbygden dess karaktär och har betydelse för boende och besökare.

Landskapet bidrar till en attraktiv livs- och besöksmiljö.

Kommunen ska i samverkan bevara och utveckla ett öppet, omtyckt och för alla nyttigt landskap. Landskapet ska ses som en stor resurs för hela kommunen både ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Landskapet bevaras och utvecklas genom ökad kunskap, skydd, förvaltning och god planering.

Det öppna och omtyckta landskapet karakteriseras av:

- variationsrikedom

- hög tillgänglighet och rymd
- storvuxenhet och ålderdomlighet
- påminner oss om vår historia
- naturkaraktär
- ljushet
- artrikedom avseende flora och fauna
- blommande landskap
- hög social status och omsorg
- nya inslag, ger plats för dagens och framtidens nya kulturuttryck

Det nyttiga landskapet karakteriseras av:

- odlingslandskapet och landskapsbilden nyttjas allsidigt utan att äventyra kommande generationers möjligheter till nyttjande
- ökad och ny användning av odlingslandskapet som resurs
- bidrar till en ekonomiskt livskraftig landsbygd som har höga natur- och kulturvärden och
- socialt fungerande områden med levande byar, bygder och orter
- upplevs som attraktivt för boende och besökare, samtidigt som det nyttjas på ett effektivt, hållbart och produktivt sätt
- bevarad biologisk mångfald och kulturmiljö
- ökad tillgänglighet till natur- och kulturmiljön

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Kommunens översiktsplan avser att ha en tydlig inriktning på utveckling av hela kommunen och på att hela kommunen ska vara attraktiv för boende och företagande.

Översiktsplanearbetet bidrar till en mer nyanserad bild av landsbygden i kommunen och till fördjupad kunskap om möjligheter och hot.

Lagstiftning som påverkar

En rad lagstiftningar påverkar men redovisas ej här. Se bland annat LIS-områden.

Kommunala styrdokument, policies, dokument

Det saknas specifikt uttalade målsättningar för landsbygden exempelvis ett program för landsbygdsutveckling.

Det pågående arbetet med en kommunomfattande översiktsplan kan få den funktionen.

6.12 LANDSBYGDsutveckling i STRANDNÄRA LÄGEN - LIS

Kommunens kontaktperson: Maria Söderlind

LIS- kartor, se Del 1, bilaga.

Definitioner

En mycket stor del av Sollefteå kommun omfattas strandskyddet. Ser man bara på de vattendrag som är bredare än 6 meter så innebär delen på land ca. 7,5 % eller 404,48 km² av kommunens landyta på 5 397,82 km². Den totala omkretsen för dessa vattendrag är ca 8 335 km. Till detta bör läggas alla de otaliga åar, bäckar, små tjärnar m.m. är betydligt smalare än 6 m. Speciellt de mindre vattendragen är känsliga för ingrepp i strandzonen eftersom den lilla vattenvolymer gör vattenmiljön mer störningskänslig.

Inom den skyddade zonen som sträcker sig 100 meter upp och 100 meter ner från strandlinjen råder förbud att uppföra nya byggnader och anläggningar eller ändra de som finns så den kan användas till något annat ändamål. Det innebär också förbud att gräva eller på annat sätt förbereda för byggnationer. Detta förbud omfattar också tillbyggnader, anläggningar och anordningar som strider mot strandskyddets syfte. Det vill säga försämrar tillgängligheten enligt allemansrätten eller försämrar livsvillkoren för

växter och djur t.ex. båthamnar, bryggor, parkeringsplatser, trädfällning, instängsling eller gödsling.

Förbuden omfattar inte befintliga huvudbyggnader inom strandskyddsområdet som byggs ut med mindre än 40 % och komplementbyggnader som byggs inom en tomtplats som har angetts i beslut om dispens inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter. Observera att bygglov kan krävas för dessa.

För övriga åtgärder kan man söka dispens, om åtgärden inte strider mot strandskyddets syften och uppfyller något av följande 6 villkor:

1) Platsen för åtgärden har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Till exempel att det är någons trädgård, det är på ett industriområde m.m.

2) Platsen är genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskild från området närmast strandlinjen. Det vill säga vägen utgör en tydlig avskiljande barriär som avskiljer så stranden inte upplevs som en del av den ianspråktagna platsen.

3) Platsen behöver tas i anspråk för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området. Till exempel ett båthus eller en brygga.

4) Åtgärden behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området, till exempel ett företag som expanderar.

5) Platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, till exempel en transformatorstation som uppförs eller ledningar som dras.

6) Slutligen finns ytterligare en anledning till dispens om platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse. Exakt vad detta innebär har inte närmare definierats.

Det finns två undantag till strandskyddets förbud: Åtgärder som har fått tillstånd enligt miljöbalken omfattas inte av förbudet. Exempel på detta är t.ex. olika åtgärder som beslutats av Länsstyrelsen eller Mark- och Miljödomstolarna eller tillstånd från kommunen att uppföra enskilda avlopp.

De areella näringarna (jordbruket, fisket, skogsbruket och renskötseln) är undantagna från förbudet om åtgärden för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddet. Observera att en förädlingsverksamhet av jordbruket eller skogsbruket inte omfattas av undantaget (t.ex. ysteri på en mjölkgård eller en såg). Exempel på sommarstugebebyggelse där nya byggnader kräver dispens, även så kallade friggebodar eller attefallshus.

Landsbygdsutveckling i Strandnära lägen (LIS)

I översiktsplanen ska kommunen ange områden som anses vara lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära läge. Dessa utpekanden bör bygga på av kommunen uppsatta kriterier som tydlig framgång av planen. Utpekandet ska också grundas på en kartläggning av kommunens strandområden och de värden såsom natur och friluftsliv med flera värden, som kan finnas där. De områden som anges i översiktsplanen ska också vara lämpliga utifrån övriga planeringsaspekter till exempel med hänsyn till möjligheten att anordna vatten och avlopp.

Möjligheter till ett attraktivt sjönära boende och möjligheter för företag, främst turistiska, att etablera sig i strandnära lägen är två viktiga faktorer för en fortsatt positiv utveckling för Sollefteås livskraft. För att kunna behålla den befintliga servicen, både privat och offentlig krävs en ökad inflyttning och fler arbetstillfällen.

Hela kommunen är en landsbygdskommun om man ser ur ett nationellt perspektiv. Besöksnäringen har stor potential att utvecklas ännu mer i kommunen. Möjligheten att kommersialisera och förlänga säsongen för både de befintliga besöksmålen och potentiella kräver möjlighet att bygga och utveckla anläggningar för boende och aktiviteter. (Källa: Länsstyrelsen).

Bebyggelsepåverkan

Hur mäts och definieras om ett område som bebygg-

elsepåverkat eller i detta fall en hel kommun har god tillgång till inlandsstränder? Enligt 12 a § förordningen (1998:1252) om områdesskydd avses att ”god tillgång på inlandsstränder” uppnås när:

- Graden av bebyggelsepåverkan uppgår till högst 10 % av den totala sträckan strand
- Tillgången på inlandsstränder uppgår till minst 50 m. obebyggd inlandsstrand per invånare

Sollefteå kommun har ungefär:

- 3 795 km. inlandsstrand varav
- 3 440 km. obebyggd inlandsstrand

Det innebär att Sollefteå kommun har 9% bebyggelsepåverkad strand. Sollefteå har även ungefär 162 meter obebyggd inlandsstrand per invånare. Dessa mätningar och beräkningar baseras på data från 2005. Detta till trots så ser vi ingen anledning att tro något annat än att dessa resultat har ändrats högst marginellt.

Landsbygdsutveckling

När landsbygdsutveckling ska tolkas har kommunerna en frihet att själva definiera vad det är. Även begreppet landsbygd har en mängd olika definitioner. Förhållandena är mycket skilda i landet.

De åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen är sådana som ”långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i landsbygder”.

Turistanläggningar kan bidra positivt till landsbygdsutveckling. Även bostäder för permanent- och fritidsboende kan ge ökat ekonomiskt och personellt underlag för olika former av kommersiell och offentlig service.

I Sollefteå kommun behövs ingen fördjupad diskussion om vad som är landsbygd. Det som är detaljplanelagt inom befintliga tätorter bör undantas begreppet när det gäller strandskyddsbedömning. Återstående delar av kommunen utgör landsbygd där behovet av landsbygdsutveckling är stort.

Kommunen utmärks av en stor yta – 5 797 km², en gles befolkning – 3,6 personer per km² 2006 och en jämförelsevis stor landsbygdsbefolkning. Ca. hälften av kommunens invånare bor utanför Sollefteå stad. Kommunens bebyggelsestruktur utmärker sig därför av ett mycket stort antal små byar förutom de gamla kommunernas centralorter.

Serviceunderlaget minskar och det är dagligvaror och drivmedel som används flitigast av de boende. Antalet glesbygdsbutiker har minskat. I dag (2015) finns förutom i Sollefteå stad livsmedelsbutiker i Undrom, Resele, Näsåker, Junsele, Ramsele, Edsele och Långsele. Antalet tankstationer har minskat, men några initiativ på landsbygden har utmynnat i mindre lokalt ägda tankställen i Resele och Edsele. I övriga orter med livsmedelsaffärer finns också bensinstationer. Matserveringar och hotell hör till de anläggningar som också gynnas av den turism som framför allt finns sommartid.

Skolor på lågstadienivå finns förutom i Sollefteå stad i Undrom, Ön, Resele, Näsåker, Junsele, Ramsele, Edsele (friskola), Helgum och Långsele. Högstadium finns nu i Sollefteå (där gymnasium och annan högre utbildning finns), Ramsele och Junsele.

Behovet av landsbygdsutveckling ska alltid vägas mot inverkan på strandskyddets syften som ska tillgodose långsiktigt. De stora natur-, friluftslivs- och kulturvärden som Sollefteå kommun har är i sig en viktig del i dagens attraktionsvärde och har i sig en stor potential för kommande landsbygdsutveckling. De ska inte äventyras av olämplig exploatering.

I vissa fall kan det vara lämpligt att tillgängliggöra områden med höga naturvärden för friluftsliv och turism. Det rör sig då om enklare åtgärder som till exempel uppsättning av information eller iordningställande av rastplatser. Kommunen bedömer att dessa åtgärder, i de fall de anses lämpliga, kan beviljas utifrån andra särskilda skäl än LIS.

Liksom vid all dispensprövning för strandskydd ska fri passage, tomtplatsanvisning och andra hänsyn som anges i miljöbalken säkras vid prövningen. Sedvanlig lämplighetsbedömning gör efter de hänsynsregler som gäller i PBL kapitel två och tre samt MB kapitel tre. Prövning för fritidshus och enbostadshus är densamma.

Föreslagna LIS-områden

I översiktsplanen klargörs om områdena är till för att utveckla besöksnäringen, för att skapa attraktiva boenden eller för att utöka möjligheter för befintliga byar att expandera och utvecklas.

För samtliga föreslagna områden gäller att avlopp ska utredas i samband med dispensansökan och kommer krävas i bygglovet.

Inventering

Sommaren 2011 lät kommunen inventera stränderna vid fyra av de sjöar där flera strandskyddsdispensansökningar kommer in varje sommar. De sjöar som inventerats är Betarsjön, Storsjön, Helgumssjön och Källsjön där de områden som bedömts vara utan naturvärden också utgjort en grund till urvalet av LIS-områden.

Inventeringen fokuserar på kärlväxter och naturmiljöer inom strandskyddat område. Metodiken som används är i princip densamma som för länets kustinventering ("Översiktlig kustinventering 2002-2004. Inventering och bedömning av stränder i Väster-norrland." Rapport 2005:3).

Besökta strandavsnitt klassas utifrån förekomst av höga naturvärden och fysisk störning. Det är viktigt att fortsätta inventeringen av utvalda sjöar och vattendrag kommande år för att kunna identifiera fler möjliga LIS-områden.

Utredningsområden

Ett antal platser runt Betarsjön ligger också kvar till nästa översiktsplan i avvaktan på arkeologisk utredning. Även områden Terrsjön, Lungsjön och Näs-sjön/Nordsjön behöver utredas vidare.

Ny skredriskartering har påbörjats för Ångerman-älvens system. Kommunen avvaktar därför med utpekande av LIS-områden utmed älvarna tills den är klar.

Helgumssjön

Några moderna satsningar har gjorts med att detaljplanera områden för fritidshus. De är tre till antalet, varav två är belägna i Helgum. De planerades 1973 och 1974. Här gavs en gemensam lösning för vatten- och avlopp. Dessa bägge planer är nästan fullbyggda. Enstaka önskemål förekommer om ytterligare kompletteringar.

Hela Helgumssjön är ett naturvårdsobjekt, speciellt sträckan norrut från Helgumssjöns delta har höga kvalitéer. Där förekommer regelbundet den utrotningshotade uttern. Harrbeståndet i älven bedöms äga särskilt fiskeribiologiskt-genetiskt värde och kan användas som genbank vid framtida fiskodlingsbehov av denna harrtyp.

De planerade LIS-områdena, specifikt de berörda norra delarna, bedöms inte ha påverkan på de habitat som utter och harr föredrar och kvarstår därför som lämpliga som LIS-områden. Sammantaget bedömer kommunen därför att riksintresset friluftsliv samt riksintresset för naturvård inte motverkas av en eventuell etablering av bostadshus i de aktuella områdena.

Hela Helgumssjön är utpekad som måttlig ekologisk status, främst på grund av vandringshinder och förekommande brist på naturliga höjdskillnader då älven är reglerad. Miljökvalitetsnormer för kemisk status beräknas ej uppnås då betydande mängder kvicksilver förs in i Sverige från andra länder.

Då sjön och Faxälven passerar förbi ett antal kraftverk innan den rinner ut ur kommunen bedöms inte något av LIS-områdena utmed Helgumssjön ha någon mellankommunal påverkan. Helgumssjöns kulturmiljö är till viss del välbevarad med många öppna fält som följer dalen ned mot vattnet. Med hänsyn till detta har främst områden utmed skogsbyrnen pekats ut då det är viktigt att ängarna och lägdorna fortsatt hålls öppna.

Området kring Helgumssjön är bristfälligt arkeologiskt inventerad. Det kan finnas hittills okända fornlämningar, framför allt förhistoriska boplatser. Länsstyrelsen har därför hörts angående möjligheterna till byggnation och meddelat att: ”För ovan nämnda LIS-områden vid [...] Helgumssjön anser länsstyrelsen att det är möjligt att uppföra ny bebyggelse, förutsatt att planeringen är noggrann

och att man anpassar bebyggelsen utifrån fornlämningsbilderna. Om fornlämningar berörs av byggnation så krävs dock länsstyrelsens tillstånd, och även i dessa områden kan det, i vissa fall, bli aktuellt med utredningar för att hitta eventuella, hittills okända fornlämningar alternativt förundersökningar för att avgränsa kända fornlämningar.”

Nya hittills okända fornlämningar i området kan innebära husgrunder, härdar eller kokgropar med skörbränd sten, mörkfärgningar/kulturlager, fynd av ben, keramik, stenverktyg eller andra föremål av gammal typ, stensättningar eller högar. Samtliga lämningar som upptäcks under markarbeten ska anmälas till länsstyrelsen och arbetet ska omedelbart avbrytas. I de fall en byggnation angränsar ett känt fornminne ska Länsstyrelsen höras med hänsyn till kulturmiljölagen.

För översvämningsrisk i hela Helgumssjön finns ett nytt detaljerat underlag med hundraårsflöde sedan april 2015 i RH70 som sätter beräknad höjd till 113,70 m.ö.h. vid 100-årsflöde. Normalt vattenstånd ligger runt 112,80 m.ö.h. För att säkerställa nybyggnation ska ingen ny byggnation uppföras under 115,70 m.ö.h. vilket är 2 meter över 100-årsflödet. Samtliga nya byggnader skall därför lägesbestämmas och utsättas.

Det finns inga kända ras eller skred utmed Helgumssjöns stränder. Marken är långsluttande och det är ingen stor reglering av sjön. En ny skredriskkartering har påbörjats för Ångermanälvens system som kommer ge mera detaljerad information. Ras och skredrisk skall dock kollas från fall till fall.

Samtliga områden utmed Helgumssjön nås eller har potentialen att kunna nås via avfarter från Helgumsvägen och väg 331 på vardera sidan om sjön. I vissa fall kan det vara aktuellt att utreda möjligheterna till en ny anslutning till befintliga vägar. Det går ca. 1 000 fordon/dygn på väg 331, varav ca. 18-20% är tungtrafik. Antalet fordon är konstant men andelen tung trafik har ökat från 130/dag 1994 till 180/dag 2015. En översiktlig bullerberäkning på 90 km/h med 1 000 fordon visar att bullervärdena bör vara inom riktlinjer på ett avstånd av 50 meter eller mer. Beräknat buller 67dB A på plan mark. I detta fallet sluttar marken neråt mot sjön vilket skapar en ytterligare reducering av bullret. Inga nya byggnader ska därför placeras närmare väg 331 än 60 meter utan en bullerutredning.

Alla statliga vägar kan användas för transport av farligt gods, inga särskilda åtgärder behöver göras i områdena med hänsyn till detta.

För att fri passage skall kunna behållas rekommenderas ett avstånd på 30 meter mellan nytillkommande byggnader och strandkanten, vilket är ett överlag lämpligt avstånd med hänsyn till översvämningensrisk och terrängförhållandena.

Område 1 - Helgumsbyn

Området söder om Helgums kyrka bedöms vara lämpligt som LIS-område. Tänkta byggnation är komplettering av befintligt bostadsbestånd med en- och tvåbostadshus för permanent- och fritidsbebyggelse. Tillkommande bostäder expanderar befintliga byar genom att öka möjligheterna till attraktiva bostäder och leda till bättre underlag för service i den delen av kommunen.

Området består av mestadels påverkad mark med små lövskogspartier med gråal, viden och vårtbjörk. Stranden är stenig och finsediment dominerar botten. Karaktärsarter: vårtbjörk, gråal, svartvide och vattenklöder. I vattnet: gul näckros, sjöfråken, topplösa, gräsnate, säv och notblomster. Speciella arter: styvt braxengräs, notblomster, bergklint och säv.

Det finns ett antal fornminnen och äldre gårdstomter angränsande till LIS-området som begränsats för att inte inskränka på dessa. I hela området finns det chans för att stöta på fornlämningar, det är därför viktigt att anmälningsplikten följs och står som en punkt i kontrollplaner för byggnation.

Området berörs av riksintresse rennärning eftersom en flyttled för samebyn Ohredahke passerar angränsande till området. Samebyn har därför hörts och framfört att de inte har något att erinra i de tre områdena Helgumsjön, Gramsjön eller Hammar vad gäller sommarstugeområden i den utbredning som framgår av kartmaterialet.

Den absolut nordligaste delen av området på fastigheterna Helgum 3:5 och Västby 2:4 berörs av riksintresse friluftsliv Faxälvens dalgång. Då det råder stor restriktion mot ny bebyggelse annat än som komplettering av befintlig bebyggelse inom riksintresseområdet har därför LIS-området dragits upp mot de befintliga byggnaderna för att eventuell nytillkommande bebyggelse ska uppfattas som en helhet. Ny bebyggelse och andra anläggningar liksom om- och tillbyggnaden ska anpassas väl beträffande form och

läge till byggnadstradition. Det innebär också att större markberedningsåtgärder för etablering av nya byggnader och anläggningar inte får utföras.

De kommunala VA-systemen beräknas renoveras tills 2016, det går utmärkt att komplettera med nya abonnenter i området redan innan dess.

Område 2 – Öden, Fanby, Hammar

Tänkta byggnation är komplettering av befintligt bostadsbestånd med en- och tvåbostadshus för permanent- och fritidsbebyggelse. Tillkommande bostäder expanderar befintliga byar genom att öka möjligheterna till attraktiva bostäder och leda till bättre underlag för service i den delen av kommunen.

Området är starkt påverkat och består av ung frisk lövskog med stenstrand, sten och sandbotten. Karaktärsarter: gråal, vårtbjörk och rönn. I vattnet: hårslinga, gul- och nordnäckros, svalting, flaskstarr, topplösa och ålnate. Speciella arter är hästskräppa, notblomster, strandgyllen, säv och kransalgen glansslinka.

Med hänsyn till bullerproblematik har 50 meter närmast vägen undantagits från området. Hammars före detta sågverk bedöms inte ha någon påverkan på området.

I den södra delen av området har en del tillhörande en större åker undantagits för att dels bevara befintliga gårdstomter och för att åkern även framgent ska kunna brukas.

Det har gjorts en översiktlig VA-utredning där det bedömts finnas goda möjligheter att inrätta enskilda avlopp eller en gemensamhetsanläggning.

Område 3 -Gransjö

Tänkta byggnation är komplettering av befintligt bostadsbestånd med en- och tvåbostadshus för permanent- och fritidsbebyggelse. Tillkommande bostäder expanderar befintliga byar genom att öka möjligheterna till attraktiva bostäder och leda till bättre underlag för service i den delen av kommunen.

Området är starkt påverkat med nästan träd- och busklös mark, åker, gräsmattor, byggnader m.m. På några ställen går berget upp i dagen. Karaktärsarter: vårtbjörk, rönn och mjökört. I vatten: sjöfråken, vass, svalting, hårslinga, styvhårig kvastfibbla och strandranunkel. Speciella arter: Ångsklocka, notblomster, krustistel och gul reseda.

I detta område har två åkrar direkt angränsande befintliga bebyggelse tagits med i förslaget, övriga större åkermarker bevaras från exploatering. Det har gjorts en översiktlig VA-utredning där det bedömts finnas goda möjligheter att inrätta enskilda avlopp eller en gemensamhetsanläggning.

Område 4 - Östergransjö

Tänkt byggnation är komplettering av befintligt bostadsbestånd med en- och tvåbostadshus för permanent- och fritidsbebyggelse. Tillkommande bostäder expanderar befintliga byar genom att öka möjligheterna till attraktiva bostäder och leda till bättre underlag för service i den delen av kommunen.

Ett starkt påverkat område bestående av mycket gles lövskog med sten och sand. Botten domineras av finsediment. Karaktärsarter: vårtbjörk, grenrör, ålgört, toplösa, sprängört och gråstarr. I vattnet: vasstarr, sjöfräken, gul näckros, ål- och gräsnate och sköldmöja. Speciella arter: Styvt braxengräs, äkta förgätmigej, sylört och pilbladshybrid.

Det kan finnas möjlighet att koppla på nya abonnenter på kommunala VA-nätet. Området är placerat med ett avstånd till vattenskyddsområdet som det planeras inget utvidgande av de närmaste åren.

Källsjön

Källsjön är ett populärt sommarstugeområde strax söder om Sollefteå stad, angränsande till Kramfors kommun. På den nordöstra sidan om sjön är området starkt ianspråktaget medan betydligt mindre exploatering har skett på den sydvästra sidan vilken är aktuell att peka ut som LIS-område.

Område 5 – Melanders- och Falénsbodarna

Området nås via en asfalterad väg som sen går över i grusväg, sista delen till området är en enskild vägförening. Bron över Vallån är relativt nybyggd och stark nog för timmertransporter. Skulle det bli aktuellt är

det möjligt för en sopbil att kunna köra in på området, dock är det mest troligt lämpligast med soptömning fortsatt utanför området.

En etablering av ytterligare attraktiva boendemöjligheter i form av sommarstugor på platsen stärker områdets kvalitéer som fritidsområde med närhet till vinter- och sommaraktiviteter samt bidrar till ytterligare handelsmöjligheter i Sollefteå stad och turistiska satsningar i kringliggande byar. I förlängingen ger exploateringen också förhoppningsvis exponeringsmöjligheter för lokala hustillverkare.

Naturvärdet för Källsjön är kraftigt påverkat. Området består av ört-risartad blandskog mellan befintliga mindre fritidshus med mestadels träd- och busklös strand. Marken är fast och stranden stenig. Finsedimentbotten dominerar i sjön som är dämd. Karaktärsarter är vårtbjörk, gran, tall, ålgört och mjölkört samt i vattnet vass, nålsäv, smålånke och ålnate. Speciella arter i området är notblomster och säv. I Vallån och i Bruksån finns arten Flodpärlmussla, men den bedöms inte påverkas av en eventuell utbyggnad.

I området finns ett fornminne i form av en misstänkt boplats då ett antal skärvstenar påträffats i vattnet närmast stranden. Själva boplatsen tros ligga ca. 10 meter ut i vattnet då sjön är dämd. Det är ett bevakningsobjekt där samtliga lämningar som upptäcks under markarbeten ska anmälas till länsstyrelsen och arbetet ska omedelbart avbrytas. En fornlämning kan innebära husgrunder, härदार eller kokgropar med skörbränd sten, mörkfärgningar/kulturlager, fynd av ben, keramik, stenverktyg eller andra föremål av gammal typ, stensättningar eller högar.

Kulturmiljömässigt finns det värden i form av de två bevarande fäbodarna i området, RAÄ-nr Multrä 90:1 och 92:1. Fäboden med beteckningen Multrä 93:1 bedömer kommunen inte längre ha några kulturmiljömässiga kvalitéer. Samtidig övrig bebyggelse i området är småskalig rödmålad fritidsbebyggelse och det är lämpligt att tillkommande byggnader håller samma kvalitéer.

Det har gjorts en översiktlig VA-utredning där det bedömts finnas goda möjligheter att inrätta enskilda avlopp eller en gemensamhetsanläggning. Dricks-vatten rekommenderas lösas genom gemensamhetsanläggning. Med hänsyn till detta bedömer kommunen att vattenkvaliteten i Källsjön inte försämras eller att miljö kvalitetsnormer försämras. Fråga om

eventuell kommande bebyggelse i relation till behovet eller intressekonflikter kring kalkning är en fråga för miljöavdelningen att återkomma kring.

Sjön är dämnd och regleras till viss del, skillnad mellan högsta och lägsta är 1.05 m. Översvämningsrisken får kollas i varje enskilt fall. Däremot finns ingen känd stabilitetsrisk.

Det finns inga antagna LIS-utpekanden i Kramfors och vattensystemet leder ner till Ångermanälven inom Sollefteå kommun så för området finns inga olösta mellankommunala frågor.

Området tangerar influensområdet för totalförsvarets riksintresse Tjärnmyrans skjutfält och vägen som leder till området går genom influensområdet för riksintresset. Försvarmakten har därför hörts i frågan, de svarade att de inte har några synpunkter.

För att fri passage skall kunna behållas rekommenderas ett avstånd på 30 meter mellan nytillkommande byggnader och strandkanten, vilket är ungefär samma avstånd som de flesta nuvarande byggnader är uppförda på.

Storsjön

Storsjön är ett populärt sommarstugeområde ca 1,5 mil nordöst om Näsåker tätort, angränsande till Örnsköldsvik kommun. I området finns en etablerad campingverksamhet med stuguthyrning och med uppställningsplatser för husvagnar. Sjön är stor till ytan, med en area på 18 km². Runt om finns fina platser för bad och rekreation, fiske är populärt. Området på södra delen av sjön mellan två befintliga fritidsstugeområden är aktuell att peka ut som LIS-område. För att kunna bygga i området krävs en detaljplan, detta då det är ny sammanhållen bebyggelse.

Område 6 - Omsjö-Brännan

Området nås via en statlig grusväg, sista delen till området är en enskild vägförening. En etablering av ytterligare attraktiva boende möjligheter i form av sommarstugor på platsen stärker områdets kvalitéer som fritidsområde samt stärker befintlig turistnäring genom möjlighet till uthyrning av båtar, kanoter och försäljning av fiskekort m.m. Boende bidrar även till att handeln kan utvecklas i Näsåkers tätort.

Naturvärdet för Storsjön är stort, detta måste beaktas vid byggnation. I det aktuella området är naturvärdesbedömningen 3 vilket innebär att det finns

högt naturvärde dock görs en bedömning att det som är skyddsvärt främst finns i strandkanten och inte skulle påverkas av bebyggelse 30 meter upp från strandkanten.

Området är stenigt med gles blandskog och torr mestadels gles och stenig tallskog. Karaktärsarter är vårtbjörk, gråal, ljung, nordkråkbär, tall blåbär och lingon. I vattnet vass, hårslinga, löktåg, sjöfräken, gul näckros, ål- och gräsnete, sköldmöja. Speciella arter i området är styvt braxengräs, notblomster och löktåg. Det finns inga kända fornminnen på den aktuella platsen.. Det har gjorts en översiktlig VA-utredning där det bedömts finnas möjligheter att inrätta enskilda avlopp eller en gemensamhetsanläggning. Dricksvattenfrågan bör lösas med gemensamhetsanläggning alternativt kan det utredas om kommunalt vatten kan dras från Omsjö by. Det går en väg nära området men då den inte är särskilt trafikerad bedöms att riktvärden för buller inte är något problem att klara.

Storsjön uppnår god ekologisk status och god kemisk status bortsett från kvicksilver. Kommunen bedömer att miljökvalitetsnormerna inte försämras genom utpekande av LIS området. Storsjön delas med Örnsköldsviks kommun men utpekandet innebär inte några mellankommunala problem.

Vägledning för utpekande av LIS-områden

Första steget är att se över var det finns intressen för att expandera strandnära befintliga byar eller tätorter och var det finns kommersiella, främst turistiska, intressen att etablera sig i strandnära lägen.

Områden som är uppenbart olämpliga med hänsyn till ras och skred, höga kultur- och naturvärden som är skyddade enligt 7 kap MB, fornminnen och liknande sällas bort i tidigt skede.

Områden i naturvärdesklass 1-2 ska inte exploateras,

klass 3 kan i vissa fall tas med beroende på typ av exploatering samt efter en bedömning att åtgärden inte påverkar det aktuella naturvärdet.

Korridorer som säkerställer allemansrättslig fri passage utmed stranden ska också kunna tillgodoseas inom de tänkta platserna och redovisas.

Efter detta sorteras områden efter närhet till handel, service, turism, bostäder, bebyggelsestryck, kollektivtrafik, VA-nät och befintliga vägar.

Varje aktuell plats ska medverka till att miljömålen uppfylls. Varje aktuell plats ska utredas vilken påverkan tänkt etablering har på miljö kvalitets-normer (MKN) i positiv eller negativ bemärkelse. Negativ påverkan innebär att förslaget sällas bort.

Återstående områden inventeras översiktligt avseende arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen och biotopskydd. Platsen inventeras också med hänsyn till möjligheten att den fungerar som korridorer mellan skyddade områden.

För att styra användningen av LIS-områdena är det viktigt att det framgår vilken typ av markanvändning området skall ha. Det kan exempelvis vara turism, attraktiv ny bebyggelse, utveckling av befintlig bebyggelse. Metod, analys och ställningstaganden ska beskrivas och redovisas. Motiven till varför varje separat LIS-område pekas ut skall framgå av beskrivningen där effekter vägs på lång sikt.

En tydlig och geografisk redovisning krävs av ett begränsat område. Det ska framgå om den planerade åtgärden kräver detaljplan eller inte. Koppling till och påverkan på andra kommuner ska belysas.

Områden som är lämpliga kan vara:

- Helt eller delvis ianspråktagna.
- Med etablerad turistverksamhet eller möjlighet att etablera turistverksamhet.
- I anslutning till mindre tätorter eller bebyggelseansamlingar med syfte att utöka och stärka servicen (service = skola, affär, kollektivtrafik, VA).
- Områden som redan har negativ påverkan på strandskyddets syften (allemans rätten, växt- och djurliv).

Områden som är olämpliga kan vara:

- Områden med risk för översvämning och skred.
- Skyddade områden enligt 7 kap miljöbalken och andra kända höga natur och kulturvärden.

- Områden med fornminnen.
- Riksintresseområden för naturvård och till viss del friluftsliv, beroende på inriktning av LIS-område.
- Områden där MKN kan påverkas negativt av exploateringen.
- Strandområden som är viktiga rekreationsområden (t.ex. badplatser, vandringsleder, hamnar, fågelskådningsplatser) eller utgör viktiga passager för växt och djurliv.
- Helt oexploaterade områden.
- Områden där det uppstår en spridd och gles bebyggelse av nya bostadshus.

Framtida uppdatering av ÖP med fokus på LIS-områden

Entreprenör, enskild person eller markägare med utvecklingsidéer inkommer med önskan om LIS-område. Alternativt är området en plats med potential identifierad av kommunen.

- Området uppfyller framtagna riktlinjer för utpekande av LIS-områden.
- Kommunen tar fram natur- och miljöbedömning, motivering plus en beskrivning av den verksamhet som är tänkt att bedrivas på platsen.
- Kommunen samråder med Länsstyrelsen och begär ett yttrande.
- Kommunen samråder med berörda grannar enligt plan och bygglagen när FÖP tas fram.
- I nästa revidering eller aktualitetsförklaring förs det aktuella området in i ÖP.

Riktlinjer för enstaka bebyggelse

Enstaka bebyggelse är en komplettering av ett enbostadshus eller fritidshus där det redan finns bebyggelse. Till exempel i en mindre by, inom eller i direkt anslutning till en grupp stugor. Risken att antalet ”enstaka kompletteringar” skulle medföra en hög exploatering av stränderna i kommunen bedöms inte finnas. Skulle den situationen däremot uppkomma kan såväl dessa riktlinjer ändras som att en kommande översiktsplan kan revideras, då en översyn ska lagenligt ske minst vart fjärde år.

Ärendetyper där LIS-skäl bör kunna tillämpas för enstaka bebyggelse

En komplettering med ett fritidshus i en mindre by eller fritidsbebyggelse. Viss komplettering av bebyggelsen bör medges för att stödja serviceunderlaget. Den bör ske i anslutning till befintlig bebyggelse. På detta sätt ökar möjligheten att behålla öppen odlingsmark och bebyggelsemönstret vidmakthålls. Förutsatt att VA-lösning kan godkännas så kan en-

staka komplettering eller ersättning av ett fritidshus medges.

Utveckling av ett område för turism och friluftsliv

Möjlighet för utveckling av campingområdet i Omsjö och liknande anläggningar för turism och friluftsliv bör ges.

Utveckling av ett område för tillkommande näringsverksamhet

Möjlighet bör kunna ges av LIS-skäl för utveckling av befintlig näringsverksamhet och nyttillkommande näringsverksamhet vars idé bygger på ett strandnära läge.

Önskemål om att bygga båthus, bastubyggnader och fasta bryggor

LIS-rekommendation: om grannar kan samordna byggönskemål minskar risken för privatisering och en nybyggnad kan då vara ett LIS-skäl.

Områden undantagna av naturvårdsskäl och sjöar som saknar bebyggelse

För stränder vid tidigare obebyggda sjöar bör inte LIS-begreppet användas som särskilt skäl. Här bör istället naturvärden samt friluftsliv och turism kopplat till oexploaterade områden prioriteras.

In- och utlopp i sjöar

Miljöer där rinnande vatten möter stillastående vatten är oftast mycket artrika genom att fler mikromiljöer bildas. Även arter som är beroende av att röra sig mellan sjö och vattendrag kan leva här. LIS-begreppet bör därför generellt inte användas som särskilt skäl vid inlopp och utlopp. Formellt skyddade områden, Natura 2000-områden och naturvärdesklassade områden.

Här finns redan ett underlag som visar förekomst av höga naturvärden. Oftast finns inte någon möjlighet

enligt reservatsföreskrifter, bevarandeplan för Natura 2000-områden eller bestämmelser för djur- och växtskyddsområden att medge strandskyddsdispens på dessa stränder. Strand-skyddsdispenser inom naturreservat och Natura 2000-områden prövas av länsstyrelsen.

I strandinventeringen utpekade strandavsnitt med höga naturvärden

På dessa strandavsnitt bör natur- och friluftslivsvärden prioriteras och därför inte LIS-begreppet användas som särskilt skäl. Här kan det, genom påverkan på djur- och växtliv, också bli svårt att få en strandskyddsdispens med något av de övriga särskilda skälen.

Vattenskyddsområden

För att säkra dricksvattenförsörjningen i kommunen pågår ett arbete med att bilda fler vattenskyddsområden runt både kommunala och enskilda vattentäkter. I föreskrifterna anges tydligt vilka åtgärder som inte får vidtas inom vattenskyddsområdet och de flesta åtgärder som kräver en dispens från strandskyddet skulle inte få utföras inom ett vattenskyddsområde.

Värdefulla landskapsformer som utstickande mindre uddar och öar liksom intressanta geologiska bildningar

Då exploatering ofta innebär markberedning av olika grad är det inte lämpligt att dessa områden pekas ut som LIS-områden då dess värden i hög grad riskerar att gå förlorade.

Områden med risk för översvämning samt ras och sked

Dessa områden är inte lämpade för byggnation eller annan form av exploatering och förbjudna att bebygga enligt plan och bygglagen.

Vattenförekomster i riskzonen att inte uppnå miljökvalitetsnormen

Genom vattendirektivet har landets ytvattenförekomster klassats efter den ekologiska och kemiska status som de kan förväntas uppnå till 2021. Dessa miljökvalitetsnormer ska finnas med i det underlag som styr kommunens planering. Sex av kommunens vattenförekomster bedöms vara i riskzonen att inte uppnå miljökvalitetsnormen på grund av övergödningssproblematik. Vid dessa bör generellt inte LIS-begreppet användas som särskilt skäl.

Källor

- Miljöbalken (1998:808)
- Regerings proposition 2008/09:119 Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden
- Länsstyrelsen Västernorrland rapport 2012:16 Landsbygdsutveckling i översiktsplanering
- Strandinventering för fyra sjöar, LONA-projekt 2011
- Länsstyrelsens web: <http://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/strandskydd/Pages/lis.aspx>
- Naturvårdsverkets web: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Skyddade-omraden/Strandskydd/Omraden-for-landsbygdsutveckling-i-strandnara-lagen>
- Sollefteå kommuns styrdokument och policier: Riktlinjer för Landsbygdsutveckling i strandnära läge (antagen av Samhällsbyggnadsnämnden 2011-05-25)
- LIS-utredning 2015, Miljö-, VA-, Teknik-, Utredning & utvecklings avdelningarna samt Länsstyrelsen.
- Remissvar Ohredake sameby 20150810
- Remissvar Försvarsmakten 20150915
- Yttrande VA-strateg Urban Henriksson 20150908
- VISS

6.14 BESÖKSNÄRING, FRITID OCH REKREATION

Kommunens kontaktpersoner: Bengt Åkerlind & Thomas Östlund

Inledning

Under hela efterkrigstiden har andelen fritid ökat i förhållande till andelen arbetstid. Därmed har vi fått möjlighet att utveckla nya intressen, att resa och att lära känna nya kulturer och miljöer.

För kommuner och näringsliv har utvecklingen bl.a. lett till ökad efterfrågan på anläggningar för idrottsliga och kulturella ändamål. Det förväntas finnas utflykts- och besöksmål både i det egna närområdet och för besökare och att de ska vara tillgängliga för alla. Även arrangemang och events av olika slag efterfrågas stort.

Den ökande fritiden bidrar på detta sätt till att vi idag får möjlighet att lära känna människor och uppleva och få förståelse för nya kulturer och sociala sammanhang vi annars inte skulle fått. I vid mening kan den ökade "fri-tiden" sägas ha stor betydelse för folkbildningen i vårt samhälle.

Besöksnäringen är idag en av de snabbast expanderande branscherna i världen. Dagens unga generation är den första, i verklig mening, globala generationen. De är nyfikna och välutbildade, känner inga gränser och för dem är resor naturliga för att lära och ta till sig nya intryck. De börjar resandet framför datorn och tar sig till de destinationer de vill besöka oavsett om det sker privat eller som jobbresor. Denna utveckling kommer att tydliggöras än mer under kommande år.

En annan viktig målgrupp för morgondagens resande är den växande gruppen aktiva äldre som ofta har ekonomiska möjligheter, tid och intresse för nya reseupplevelser. Också denna grupp har hunnit anpassa sig till att söka, utvärdera och beställa sitt resande på nätet. Inte minst researrangörer ser här en stor efterfrågan av bekväma, upplevelserika och prisvärda resepaket, ofta med tematiska inslag.

Besöksnäringen fortsätter att utvecklas och blir allt mer professionell. Den har även blivit alltmer betydelsefull för ett lands ekonomi och för de internationella relationerna. Särskilt märkbart blir det i ett land som Sverige, som nu måste ställa om från industrialisation till att utveckla sig som ett kunskapsamhälle och producent av servicetjänster.

Sollefteå - nulägesbeskrivning

De goda möjligheterna till ett rikt friluftsliv i Sollefteå betyder mycket för invånarnas livskvalitet och för kommunens attraktivitet för boende och besökare. Värdet av ett aktivt föreningsliv kan inte nog betonas, liksom dess betydelse för bygden och de boende samt för utvecklingen av turismen och hela besöksnäringen.

Sollefteå med sin säregna natur och varierade miljöer har stor potential att locka turister från Sverige, Europa och även andra världsdelar. Skidanläggningar, natur- och kulturhistoriskt intressanta miljöer, lokala, nationella och internationella arrangemang och ett stort antal fiskevatten utgör en viktig grund för en fortsatt utveckling av turismen och hela besöksnäringen i kommunen.

Sollefteå kommuns unika natur- och kulturlandskap ger många möjligheter till friluftaktiviteter. Här finns utbud för alla åldrar under årets alla månader. Promenera och vandra längs leder och stigar, paddla kanot, spela golf, fiska, åka skidor m.m. Tillgängligheten bör förbättras så att besöksmålen blir tillgängliga för alla. Det kan exempelvis gälla skyltning, informationstavlor, röjning och anpassning för framkomlighet.

Höga Kusten som destination

Våren 2014 bildades Höga Kusten Destinationsutveckling AB, ett kommunalt bolag som har till uppgift att främja den strategiska utvecklingen av besöksnäringen i Höga Kusten. Bolaget ägs av de fyra Ångermanlandskommunerna Sollefteå, Kramfors, Härnösand och Örnsköldsvik.

Med den nationella strategin "Vision 2020 och mål för besöksnäringen" som riktlinje har Höga Kusten Destinationsutveckling AB satt målet 800 nya jobb inom näringen till år 2020.

Idrottsturism

Utöver besöksmålen ovan ska räknas de många idrottsarrangemang och övriga kulturaktiviteter som genomförs inom kommunen varje år. En väsentlig del består av idrottsturism, vilket gör idrottsanläggningarna till en viktig förutsättning för den fortsatta utvecklingen.

Hallstaberget

Hallstaberget har en framträdande roll i Sollefteås stadsbild och här finns en av Sveriges mest kompletta skidanläggningar med tävlings- och motions-spår, slalombackar, hoppbackar, rullskidbana och skidskyttestadion.

Skidanläggningen har stått som värd för många nationella och internationella tävlingar, bl.a. världscuptävlingar och SM-tävlingar i alpint, längd och skidskytte. Spårlängden uppgår till 70 km preparerade skidspår.

Här finns en potential att ytterligare stärka förutsättningarna för större nationella och internationella arrangemang samt att öka attraktionskraften för natur- och upplevelseturismen. I det framtagna visionsprogrammet för Hallsta, antaget av kommunfullmäktige 2014-05-26, beskrivs detta. Bl.a. beskrivs en vintercamping tillsammans med andra förslag på hur anläggningen och vinterturismen kan utvecklas.

I visionsprogrammet ingår också åtgärder för att öka anläggningens attraktion under sommarhalvåret.

Förutsättningarna stärks av att Hotell Hallstaberget, ett modernt sport- och konferenshotell med 280 bäddar fördelade på 138 rum, drivs av en kommersiell stark aktör. Den fortsatta utvecklingen av Hallsta-området ska som hittills ske i nära samarbete mellan de olika intressenterna.

Junsele och Ramsele

I Ramsele såväl som Junsele finns god tillgång till boende med närhet till olika fritidsanläggningar och andra rekreativmöjligheter. Anläggningarna används för lägerverksamhet, cuper, tävlings- och träningsverksamhet m.m.

Den kanske mest utpräglade lägerorten i kommunen är Junsele med fotbollsplaner, idrottshall, skidspår, boende och mat inom en mycket liten geografisk yta.

Långsele

I idrottsanläggningen Kuben anordnas årligen olika träningsläger och cuper för fotboll (inomhus).

Sollefteå

I Sollefteå arrangeras årligen ett antal cuper och tävlingsarrangemang på lokal, nationell och internationell nivå.

Övriga anläggningar och fritidsaktiviteter

I kommunen finns ett flertal anläggningar och aktivitetsområden som har förutsättningar att, förutom att finnas för befolkningens intressen, också vara delar i paketarrangemang riktade mot natur- och upplevelseturismen.

Camping

Kommunen äger idag campingplatser i Sollefteå, Långsele, Ramsele och Näsåker som samtliga arrenderas av privata entreprenörer. Utöver dessa finns campingar i Junsele, Omsjö, Fäbodammen och Uppströms camping i Näsåker. I Resele finns en mindre stugby.

Uppställningsplatser för husbil och husvagn finns även vid Långvattnet och Sollefteå golfklubb.

Natur- och Upplevelseturismen

Upplevelseturismen har stor potential i kommunen genom aktörer som Westin Adventure i Ön, Kåtabyn i Junsele och Camp Change i Ramsele. Det finns även andra som mer eller mindre regelbundet

anordnar olika aktiviteter som bäversafari, vilt- och rovfågelskådning, jakt- och fiske, skotersafari och hundspann. Hotell Hallstaberget använder sig av olika entreprenörer för arrangemang av olika utomhusaktiviteter.

Fisket

Det finns goda möjligheter att utveckla fisketurismen. Fisket ger spin off-effekter i form av sysselsättning och intäkter till bygden samt hjälper till att upprätthålla den samhällsservice som finns idag. För att utveckla fisket och fisketurismen ger kommunen bidrag till fiskevårdsområdena. Bidrag och insatser krävs bl.a. kring fiskevård, tillgänglighet, service och kompetensutveckling.

En pågående insats är samverkan mellan Länsstyrelsen, fiskevårdsföreningarna och kommunen som syftar till att undanröja vandringshinder så att lek-områden kan återställas. De senaste åren har insatser intensifierats med syftet att få en naturlig reproduktion av främst harr och öring.

Det som efterfrågas mest och som bör prioriteras är att utveckla fisket efter havsöring och lax i strömmande vatten men även fisket i sjöar och vattendrag har stort värde för fisketurismen. Diskussioner förs om förbivandringsvägar (s.k. omlöp) för laxen i Ångermanälven, exempelvis förbi Sollefteå kraftverk.

I Meåforsen, Edsele, finns ett av Sveriges bästa harrfiske. Betarsjön i Junsele, länets största sjö, är oreglerad och har ett stort och varierat fiskbestånd.

Nipstadsfisket i de centrala delarna av Sollefteå är unikt och kan stor betydelse för besöksnäringen. Fisket bedrivs i stadens mest centrala delar nära till Sollefteå Camping.

Sportfiskare från hela Sverige och även från utlandet fascinerats av fisket i de centrala delarna av Sollef-

teå stad och det är inte ovanligt med åskådare längs älvkanternas. Tillgängligheten är en av de stora fördelarna och bör marknadsföras.

Natur- och kulturmiljöer

Sollefteå har många intressanta natur- och kulturmiljöer. Niplandskapet, bruksmiljöer i Sollefteå och Graninge, sanatoriemiljön i Österåsen, Tingshuset, de många hembygdsgårdarna, tätortens bebyggelse, kvarn- och vattenkraftsbyggnader är viktiga miljöer att bevara för kommande generationer och besökare. De knyter samman och berättar om bygdens historia och ursprung för kommande generationer och besökare.

Hällristningsområdet vid Nämforsen

Hällristningsområdet är ett av norra Europas största. På öarna i forsen finns minst 2 600 figurer inhuggna i klipporna, de äldsta antas vara 6 000 år gamla. Motiven bekräftar att ett fångst- och jägarfolk levde här. På södra älvstranden har arkeologerna hittat en av Norrlands fyndrikaste boplatser. Fynden som består av pilspetsar, knivar av järn och skrapor av skiffer och kvarts visar att boplatserna använts ända från stenåldern till järnåldern.

Skoter

Skoteråkandet är ett viktigt komplement till vinterturismen och idag finns ett stort antal skoterleder som sköts av skoterklubbarna i kommunen. I dag finns ca. 812 km skoterleder som sköts, mot bidrag, av 11 skoterklubbar. I Sollefteå utgör älven en barr- iär och nipbranterna gör det svårt att ta sig ner till älven för överfart på is.

Vandringsleder och strövområden

Kommunens natur med storslagna utsikter och vackra vyer lämpar sig utmärkt för vandring och utflykter. Här finns fantastiska vandringsleder och strövområden med olika karaktär och naturinslag. Som exempel kan nämnas Hallstaområdet, insjödeltat i Helgumssjön och Niplandskapet längs älvdalarna.

Båtleden i Ångermanälven

Leden sträcker sig från Sollefteå och ut till havet. Uppmärksningen av båtleden med djup- och grundförhållanden kontrolleras kontinuerligt. Gamla grund kan förflyttas och nya grund uppstå i det ibland kraftligt strömmande vattnet. Kommunen ansvarar för uppmärksningen av båtleden och utförs av en entreprenör.

Paddling

Paddling förekommer i de flesta av våra vattendrag. Dock finns det idag ingen samlad information om tillgänglighet, svårighetsgrad i paddlingen, hur många som nyttjar de olika vattendragen och vilka de kan vara lämpliga för. Röån i Junsele är troligen den mest kända kanotleden och den med flest besökare. Kanoter hyrs ut via Junsele Djurpark men även på andra platser i kommunen.

Jakt

Jakt är av stort nationellt intresse. Även i Sollefteå kommun har den stor betydelse och är viktig för besöksnäringen.

Tillgänglighetsturism

En satsning som diskuteras idag i kommunen är tillgänglighetsturismen. En inventering har genomförts av ett trettiotal olika besöksmål och anläggningar. Syftet är att dessa ska göras tillgängliga och kunna marknadsföras för personer med funktionsnedsättning.

Evenemang

I Sollefteå kommun finns lång erfarenhet av stora arrangemang, både kulturella och idrottsliga. SM på skidor och i skidskytte, Junior VM, PWWC, Sollefteåtrippeln, Folksam Cup i Junsele, Niklas Sundströms hockeyskola i Ramsele etc.

Exempel på större årligen återkommande arrangemang är Urkult i Näsåker, Djurparkens dag, Mid-sommarfirande och Junsele marknad i Junsele, Lastbilsträffen och Rafnastämman i Ramsele, Sollefteå Marknadsmässa, Nipyran och Sollefteå höstmärnad i Sollefteå.

Lokal livsmedels- och matproduktion

I kommunen finns idag ett tydligt intresse för lokalt producerade råvaror och livsmedel. Ett ökande antal entreprenörer över hela kommunen driver sin verk-

samhet med tydlig inriktning på lokal och hållbar livsmedels- och matproduktion.

Besöksmål i urval

Sollefteå kommun har under de sista åren haft en stadig ökning av gästnätter och besökare. Inte minst Hotell Hallstaberget bidrar till ökningen, men även campingar och stugbyar bidrar.

Junsele

Besöksnäringen är en stor del av näringslivet i Junsele. En populär destination med 20-30 000 besökare per år är djurparken som också anordnar olika musik- och kulturarrangemang. Vildmarksanläggningen Kåtabyn, det lokala turismprojektet Galaxen, ett aktivitetscentrum för kurser, konferenser och äventyr är andra populära besöksmål.

Arrangemang som lockar många besökare till Junsele under sommarmånaderna är Nattloppis, den årliga marknaden och lördagarnas torgmarknad. Hållstaudden är ett mycket populärt bad vid Betarsjön. Populärt och välbesökt är också det tempererade utomhusbadet vid djurparken.

Lokalt odlade grönsaker och produktion av olika livsmedel finns bl.a. hos Emmas skaffereri och Kvarnå Trädgård.

Året runt anordnas dans och bio i Forumhuset samt pubaftnar på Corner House Hotell.

Ramsele och Edsele

Det unika niplandskapet ger Ramsele och dess omgivningar sin särprägel. I området finns unika naturområden som exempelvis Gideåbergsmyrarna. Här hittar man också de fridlysta orkidéerna Norna och Guckusko. I niporna växer också Nipsippan som bara förekommer här och på Gotland. Området har ett aktivt föreningsliv som anordnar olika idrotts- och kulturarrangemang. De besöksmässigt största är Niklas Sundströms hockeyskola, Rafnastämman, Ramsele-Edseleveckan och Lastbilsträffen.

Ramsele gamla kyrka, Ramsele Konferens och forskarcentrum och Nässjökvärn är andra populära besöksmål.

I Ramsele och Edsele finns ett fokus på lokal produktion av kött, matvaror och hantverk.

I Edsele finns en anrik vattenskidklubb.

Näsåker

Näsåker har varit en kult- och boplats i 6 000 år. Vid Nämforseen finns ett av norra Europas största hällristningsområden med 15-20 000 besökare per år. Ett hällristningsmuseum finns på nipkanten ovanför området och har ca. 3 700 besökare och ca. 800 guidningar per år.

Hela området är präglat av forsen, älven och niporna. Området erbjuder en kuperad terräng med fina utsiktsplatser. Från brandtornet på Nävernäsän erbjuds besökare en fantastisk utsikt över stora delar av kommunen.

Ett starkt kulturliv och många aktiva föreningar finns i området. Urkult är det enskilt största arrangemanget och det arrangemang i länet som ger de största turistekonomiska effekterna, 21 miljoner år 2014. I Näsåker finns också ett gudinnemuseum, Brandmannamuseum och Pelle Molins museum.

Resele

Älvens sträckning genom Resele erbjuder många fina naturscenerier. Ett kontinuerligt arbete bedrivs för att hålla niplandskapet öppet. Det finns ett stort engagemang för lokal matproduktion. Under sommaren är Myregården med sin lokalproducerade mat och lokala hantverksprodukter ett mycket populärt besöksmål. Andra populära besöksmål är Farm Backsjön med bl.a. tulpanodling, åsnor och hundspansåkning samt Hjorthängnet i Tängsta.

Långele, Graninge, Helgum

I området finns ett antal populära besöksmål, bland annat Graningebruk med bruksmiljö och anor från 1670-talet och bruksmiljön i Österforse. I Österforse finns en 18-håls golfbana som håller hög kvalitet. Det populära Långelebadet ligger tillsammans med campingen inne i Långele tätort.

Multrä, Undrom

Multräberget är ett av de utflyktsmål som finns i området. Gravhögarna vid Holm, Sångamo och Överlännäs kyrka är andra unika besöksmål.

Vid Holm ligger Norrlands enda säteri. Huvudbyggnaden är en ståtlig byggnad som uppfördes på 1700-talet sedan den tidigare huvudbyggnaden från 1500-talet totalförstörts i en brand. Säteriet är idag i privat ägo och på gården bedrivs bl.a. ett ekologiskt lantbruk.

Platsen var bebyggd redan under vikingatiden och på sluttningen ner mot Ångermanälvens strand ligger ett av Norrlands största ätthögsområden. När en av de 20 järnåldersgravarna från 400-talet e Kr grävdes ut hittades bland annat en glasbägare från Ruhrområdet. Fynden visar att man redan då reste och bedrev handel.

Skadom

Klockhuset i Skadom är ett välbesökt utflyktsmål med en unik privat samling klockor. Plantskolan producerar skogsplantor och många olika sorters potatis. Här bedrivs även ett klassiskt jordbruk med odling av hö och säd och på gården finns såväl nötkreatur som hästar, får, grisar, och höns.

6.15 KULTUR, KULTURMILJÖER OCH RIKSINTRESSE KULTURMILJÖVÅRD

Kommunens kontaktpersoner: Kjell Åström & Lisbeth Boman

Nedan presenteras ett urval skrifter över kommunens kultur, kulturmiljöer och riksintresse kulturmiljövård.

1. Vägar till kulturskatter i Sollefteå Del 1-3
2. I ådalarna - om gårdar, hus och människor
3. Erik-Anners i Norr-Moflo, Ådals-Lidens socken
4. Per-Ols i Krånge, Ramsele socken
5. Tegelbruket i Ovanmo, Ramsele socken
6. Graninge bruk
7. Skogsbyar - om byar och bybor i Ådalens skogar
8. Kraftverket i Vigda, Ådals-Lidens socken
9. Österås gård, Eds socken
10. Bilder av en gård i Västerflo, Långsele socken
11. Talmansgården, Multrä socken
12. Klippgården, Boteå socken
13. Skogsbyar i Sollefteå kommun. En kulturhistorisk byggnadsinventering
14. Skogsbyar i Junsele socken. En kulturhistorisk byggnadsinventering
15. Utbyar i Ramsele socken. En kulturhistorisk byggnadsinventering
16. Fjällbyar i Edsele och Helgums socknar. En kulturhistorisk byggnadsinventering
17. Eden i Junsele socken En kulturhistorisk byggnadsinventering
18. Lidgatu i Ådals-Lidens socken En kulturhistorisk byggnadsinventering
19. Kilforsen – en historisk parentes, dokumentation av de återstående bostadshusen i Kilforsen
20. Finnfors – ett nybygge i Ramsele socken
21. Korsböninga – en ångermanlandsgård Inventering av korsbyggnader i Sollefteå kommun
22. Arkitektur i Sollefteå
23. Tornstadens skapare Arkitekten Lars Niklas Wahrgrens liv och verk i Sollefteå
24. Vårt att vårda i Sollefteå kommun Broschyr om byggnadsvård
25. Program för kulturmiljövården
 - Del 1 Junsele
 - Del 2 Edsele och Ramsele
 - Del 3 Graninge, Helgum och Långsele
 - Del 4 Ed, Resele och Ådals- Liden
 - Del 5 Sollefteå
 - Del 6 Boteå, Multrä, Sånga och Överlänäs

6.16 KOMMUNENS KRISBEREDSKAP OCH TOTALFÖRSVARET

Kommunens kontaktperson: Ulla Ullstein

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att utveckla en trygg och säker kommun för boende och besökare med stöd av:

- Risk – och sårbarhetsanalyser
- Planering
- Utbildning- och övning
- Geografiskt områdesansvar
- Rapportering vid behov
- Höjd beredskap
- Åtgärder för att ge kommuninvånarna en större krismedvetenhet och tydliggöra den enskildes ansvar och möjligheter.
- Beredskapsplanering för Ångermanälvens Åselegren, Faxälven samt Fjällsjöälven inklusive evakueringsplan för de områden som vid värsta dammhaveriscenario översvämmas av vatten.

Ställningstagande

- Förstärka boendes och företagens kunskaper för att förebygga och vidta åtgärder inför okända händelser samt stärka krismedvetenheten
- Fortsätta beredskapsplanering Ångermanälven i samarbete med Räddningstjänst och Polis. Kartor redovisas för älvgrenarna Åselegrenen, Faxälven samt Fjällsjöälven. Evakueringsplaner redovisas för de områden som enligt ett värsta scenario vid dammbrott kommer att översvämmas. Allmänheten informeras.
- Identifiera trygghetspunkter och redovisa på karta
- Fortsätta samarbetet med Sollefteå FRG (Frivillig resursgrupp). Frivilliga resursgruppen kallas in på begäran av kommunledningen vid allvarliga händelser där extraresurser krävs. Uppgiftsrådet är brett och kan exempelvis vara att bistå med transporter, medfölja hemtjänstpersonal i oväderssituationer med mera.

- Fortsätta uppbyggnaden krishanteringsrådet. Arbetet i rådet syftar till att förbereda och underlätta för samordning och samverkan mellan verksamheter i kommunen som måste fungera när allvarliga händelser inträffar.
- Föra en dialog med kommuninvånare och företag med fokus på följande frågeställningar: Känner du att din livsmiljö är trygg och säker? Vad kan förbättras? Vad kan hända i närmiljön? Vilka risker ser du? Storm? Översvämningar? Elbrist? Hur är du rustad som privatperson eller företagare?

Definitioner

Krisberedskap

Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer.

Risk

En sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de konsekvenser händelsen kan leda till.

Samhällsviktig verksamhet

En samhällsfunktion av sådan betydelse att ett bortfall av eller en svår störning i funktionen skulle innebära stor risk eller fara för befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet eller samhällets grundläggande värden. Samhällsviktig verksamhet uppfyller minst ett av villkoren:

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten. Verksamhet kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Skydd av samhällsviktig verksamhet

Avses åtgärder som kan och behöver vidtas för att säkerställa funktionalitet och kontinuitet hos samhällsviktig verksamhet. Med skydd avses också de aktiviteter som bidrar till förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå eller begränsa konsekvenserna av allvarliga störningar. Åtgärderna kan vara förebyggande, förberedande, operativa samt uppföljande lärande.

Kritiska beroenden

Beroenden som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana beroenden karaktäriseras av att ett bortfall eller en störning i levererande verksamheter relativt omgående leder till funktionsnedsättningar, som kan få till följd att en extraordinär händelse inträffar.

Sårbarhet

De egenskaper eller förhållanden som gör ett samhälle, ett system, eller egendom mottagligt för de skadliga effekterna av en händelse.

Samhällsstörningar

De företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället.

Extraordinär händelse i fredstid

Med extraordinär händelse avses i lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Höjd beredskap

Kommuner ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap d.v.s. vid krigsfara och krig. Regler, förhållningsätt och arbetsätt under höjd beredskap är i stort desamma som för krisberedskapen i fred. Utöver krisberedskapen finns det vid höjd beredskap ett regelverk som kompletterar och till viss del ersätter det vanliga. Regeringens befogenheter och mandat är dessutom utvidgade under höjd beredskap och Regeringsformen ger möjligheter till utökade befogenheter för enskilda myndigheter.

Nulägesbeskrivning

Syftet med samhällets och kommunens krisberedskap är att värna befolkningens liv och hälsa samt samhällets grundläggande värden och funktionalitet.

Ett fungerande samhälle och kommun förutsätter främst en demokratisk rättsstat, hälso- och sjukvård, informations- och kommunikationssystem, vatten- och energiförsörjning samt flöden av varor och tjänster. Om dessa verksamheter störs är det viktigt att de återfår sin funktionalitet snarast. Eftersom det inte går att helt förebygga de sårbarheter som finns i olika samhällsfunktioner bör det finnas en god förmåga att hantera störningar.

Samhällets och kommunens krisberedskap bygger på att samhällets normala verksamhet förebygger och hanterar olyckor och mindre omfattande störningar. Vid allvarliga händelser eller kriser i samhället och kommunen kan de vardagliga resurserna förstärkas. Krisberedskapen är alltså den förmåga som skapas i många aktörers dagliga verksamhet. Krisberedskap är en integrerad del av olika aktörers ordinarie verksamhet. Detta har kommit till uttryck genom de så kallade ansvars-, närhets- och likhetsprinciperna.

Ansvarsprincipen

Arbetet med samhällets krisberedskap utgår från ansvarsprincipen, vilket innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar under kris- och krigssituationer. Ansvarsprincipen innebär också ett ansvar för varje aktör att samverka med andra, ofta sektorsövergripande.

Likhetsprincipen

En verksamhets organisation och lokalisering ska så långt det är möjligt vara densamma såväl under fredstida förhållanden som under kris eller krig.

Närhetsprincipen

Närhetsprincipen innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Innebörden av de tre principerna är att krishanteringen i så stor utsträckning som möjligt ska ske med den löpande verksamhetens kunskaper, resurser, rutiner och metoder. Syftet med detta är att underlätta omställningen från den ordinarie verksamheten till krishantering och att säkerställa kompetens. Krishanteringen knyts också på detta sätt till verksamhetsansvaret.

Kommunen och krisberedskap

En kris avser en händelse som drabbar många människor och stora delar av kommunen. Händel-

sen kan bestå av stor skogsbrand, kraftfulla stormar, kollapsande IT-system, förtroendekriser, dammbrott med mera. Händelsen avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver därmed skyndsamma insatser.

För att kommunen ska kunna förebygga, förbereda, motstå och hantera en sådan situation krävs att det finns en krisberedskapsförmåga. Förmågan byggs upp genom planering, utbildning, övning och andra åtgärder som genomförs före, under och efter en kris.

Kommunens grundläggande stabilitet och flexibilitet är avgörande när det gäller möjligheten att klara en allvarlig händelse. Krisberedskap byggs därför främst av de åtgärder som genomförs i den normala verksamheten för att hantera störningar och olyckor som bränder, olyckor med transportmedel, översvämningar, kortare eller längre avbrott i elförsörjning, IT-incidenter etc.

Krisberedskapsförmågan byggs upp hos många olika aktörer i samhället, både inom offentlig och privat verksamhet. En kris påverkar ofta flera samhällssektorer och därmed verksamheter, vilket gör att förberedelser måste ske både inom en sektor och över sektorsgränser. Detta ställer krav på samverkan och samordning mellan olika aktörer.

Med detta som grund måste sedan förmågan att hantera mer omfattande kriser byggas upp. Detta lägger också grunden för förmågan vid höjd beredskap för det civila försvaret, det vill säga den verksamhet som ska bedrivas vid den yttersta krisen - händelse av krig.

Kommunens mål

En trygg och säker kommun för boende och besökare
Kommunen arbetar för detta övergripande mål genom risk- och sårbarhetsanalyser, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning- och övning, rapportering samt vid behov höjd beredskap.

Risk- och sårbarhetsanalyser

Kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Mål för risk- och sårbarhetsanalyserna är att de ska:

- ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet
- ge beslutsstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga
- ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter inom kommunen till allmänheten
- bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället i stort som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område.

Kommunen har identifierat risker som kan leda till extraordinära händelser samt den sannolikhet och de konsekvenser som dessa kan leda till. De identifierade riskerna är:

- Naturolyckor: storm, snöoväder, översvämning, höga flöden, skred, jordbävning, jordskalv, stor skogsbrand, dammbrott
- Olyckor: spridning av farliga ämnen, svår olycka med omfattande personskador eller dödsfall
- Teknisk infrastruktur och försörjningssystem: svår störning i elförsörjningen, svår störning i samhällsviktiga IT-system eller telekommunikationer, svår störning i fjärrvärme-försörjningen, svår störning i TV-radiokommunikationerna, störningar i transportsystemen, svår störning i bränsleförsörjningen, kärnteknisk olycka
- Antagonistiska hot och social oro: sabotage, terrorism, social oro
- Sjukdomar

Fördjupade analyser görs för identifierade risker.

Planering

Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser. Målet är att ta fram:

- en beskrivning av det arbete och de åtgärder som ska ske för att reducera eller ta bort risker och sårbarheter samt för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet
- en beskrivning av hur kommunen avser att fullgöra åtaganden
- en övnings- och utbildningsplan
- en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser som beskriver:
 - hur kommunen ska organisera sig under en extraordinär händelse
 - hur kommunens organisation för krisledning

leder, samordnar, samverkar samt säkerställer samband för att hantera en extraordinär händelse

- vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för ledning och samverkan som disponeras vid en extraordinär händelse

Utbildning och övning

Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Mål för arbetet med utbildning och övning är att:

- det ska finnas en regelbundet utbildad och övad krisorganisation. Även beredskapsfunktioner inom kommunalteknisk försörjning, krisstöd m.m. ska vara utbildade och övade.
- utifrån de brister som identifierats i risk- och sårbarhetsanalysen genomföra och utvärdera övningar. Även kommunens krisledningsnämnd ska övas.
- varje övning ska utvärderas avseende såväl styrkor som svagheter när det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga att samverka med andra aktörer.

Geografiskt områdesansvar

Kommunen ska inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att:

- olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet
- de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas
- informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas

Mål för arbetet med det geografiska områdesansvaret är att:

- ta initiativ till att aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område ges möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför och åtgärder under en extraordinär händelse
- vara sammankallande för ett samverkansorgan i vilket representanter för kommunen och aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område bör ingå
- verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas
- ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.

Kommunen ska ta initiativ till att aktörerna som ska hantera händelsen kan få en samstämd uppfattning om vad som hänt, vilka åtgärder som vidtagits och de åtgärder som behöver samordnas.

Rapportering

Kommunen ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits och hur åtgärderna påverkat krisberedskapen. Kommunen ska vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Mål för arbetet med rapportering är att:

- ha förmågan att ta emot och dela information med berörda krisberedskapsaktörer med stöd av den teknik som tillämpas nationellt för ledning och samverkan i kris
- ha förmåga att ge länsstyrelsen en samlad rapport om risker och sårbarheter i kommunen och om de lokala krisberedskapsaktörernas förberedelser inför en extraordinär händelse. Vidare ska kommunen ha förmågan att ge länsstyrelsen en samlad rapport om läget i kommunen vid en extraordinär händelse.

Höjd beredskap

Kommuner ska vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap.

Mål för kommunens arbete med höjd beredskap är att:

- säkerställa att VMA (Viktigt meddelande till allmänheten) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls
- säkerställa att krisledningen inom kommunen har grundläggande kunskaper om kommunens uppgifter vid höjd beredskap.

Regler, förhållningssätt och arbetssätt under höjd beredskap, det vill säga vid krigsfara och krig, är i stort desamma som för krisberedskapen i fred. Utöver denna grundberedskap finns det vid höjd beredskap ett regelverk som kompletterar och till viss del ersätter det vanliga. Regeringens befogenheter och mandat är dessutom utvidgade under höjd beredskap.

Det går inte att bygga upp samhällets krisberedskap enbart utifrån de risker som man i förväg kan identifiera. Grunden måste vara en generell förmåga att

hantera kriser oavsett hur de ser ut. Extraordinära händelser kan vara av många olika slag. Man kan aldrig förutse vad som kommer att hända. Därför måste man ha en generell förmåga, som man måste kunna lita till oavsett vad det är som inträffar. Med den som grund gör man sedan en anpassning till det som krävs i den aktuella situationen.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Kommunen ska kontinuerligt vidta förberedelser för att skapa förmåga att hantera en kris och för att förebygga sårbarhet och motstå hot och risker genom ett kontinuerligt och långsiktigt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning- och övning, rapportering samt vid behov höjd beredskap.

- Beredskapsplanering för Ångermanälven inklusive Faxälven och Fjällsjöälven
- Identifiera och etablera trygghetspunkter/värmestugor
- Styrelseplanering

Lagstiftning som påverkar

Kommunallagen, Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH), Speciallagstiftningen (till exempel socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och lagen om skydd mot olyckor), Lagen om skydd mot olyckor (LSO), MSBFS 2015:5 Föreskrifter och allmänna råd om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser.

Övriga dokument

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap som tecknats mellan MSB och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Kommunala styrdokument, policies, dokument

Övergripande risk- och sårbarhetsanalys, Fördjupade risk- och sårbarhetsanalyser, Styrdokument för kommunens krisberedskap inklusive Krisledningsplan och Kriskommunikationsplan.

6.16.1 TOTALFÖRSVARET - RIKSINTRESSE

Sollefteå 2030

Kommunens mål är att följa Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Bestämmelserna syftar till att kommunen ska minska sårbarheten i sin verksamhet och att ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred eller höjd beredskap.

Kommuner ska vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap.

De förberedelser som avses är att kommunens ska

- följa länsstyrelsens rekommendationer beträffande höjd beredskap
- säkerställa att krisledningen upprätthåller grundläggande kunskaper om kommunens uppgifter vid höjd beredskap.
- säkerställa att det i den centrala krisledningsplanen framgår vilka krav som ställs på kommunen i samband med höjd beredskap och hur en sådan händelse ska hanteras av kommunen samt säkerställa att VMA (Viktigt meddelande till allmänheten) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom ljudsändare.

Totalförsvaret är av nationell betydelse. Områden som bedöms vara av riksintresse för totalförsvarets militära del har klassats. Riksintressena för totalförsvarets militära del (miljöbalken 3 kap 9 § andra stycket) består av geografiska områden och funktioner som dels kan redovisas öppet, dels områden och funktioner som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen. Försvaret redovisar också områden av betydelse (enligt miljöbalken 3 kap 9 § första stycket).

- Områden som bedöms vara av riksintresse för totalförsvarets militära ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden.

De objekt som oftast påverkar riksintresse för totalförsvarets militära del är höga objekt. Objekt som uppnår en högre höjd än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse, alternativt 45 meter inom sammanhållen bebyggelse riskerar alltid att påverka riksintresset för totalförsvaret. Exempelvis vindkraftverk, telekommunikationsmaster, skorstenar, skyltar med mera.

- Kommunen ska säkerställa att redovisade intressen beaktas och sänd på remiss vid utredning samt prövning av bygglov och miljötillstånd. Myndigheten genomför en analys om just det aktuella ärendet riskerar att medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvaret.
- Området Tjärnmyran söder om Sollefteå stad samt övrigt influensområde väster om Graningsjön beaktas vid all planering.

Ställningstagande

Följ Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Minska sårbarheten i verksamheterna och att ha en god förmåga att hantera kris-situationer i fredstid eller höjd beredskap.

Definitioner

Totalförsvaret

Med totalförsvaret avses alla de myndigheter som deltar i Sveriges territoriella försvar och som var och en har särskilda uppgifter för att möta och avhjälpa de faror som uppstår då nationen ställs inför hot. Vissa delar står alltid redo medan andra är beredda att bidra då samhället måste ställa om sig vid kriser, konflikter och ett eventuellt krig.

Totalförsvaret består av två delar – en militär respektive en civil del. I begreppet ”militär del” ingår även civila myndigheter inom försvarssektorn så som Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV). Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är ett exempel på en tongivande civil myndighet.

Riksintresse för totalförsvarets militära del

Försvarsmakten är sektorsmyndighet avseende redovisning av områden som av myndigheten bedöms vara av riksintresse för totalförsvarets militära del. I begreppet militär del ingår också civila myndigheter inom försvarssektorn såsom FOI, FRA och FMV vilkas intressen Försvarsmakten företräder.

Influensområden

I de flesta fall innebär den verksamhet som konstituerar riksintresset (skjut-, spräng-, flygverksamhet, radar, sensorer, kommunikationsanläggningar med mera) en omgivningspåverkan som har betydelse för plan- och lovärenden.

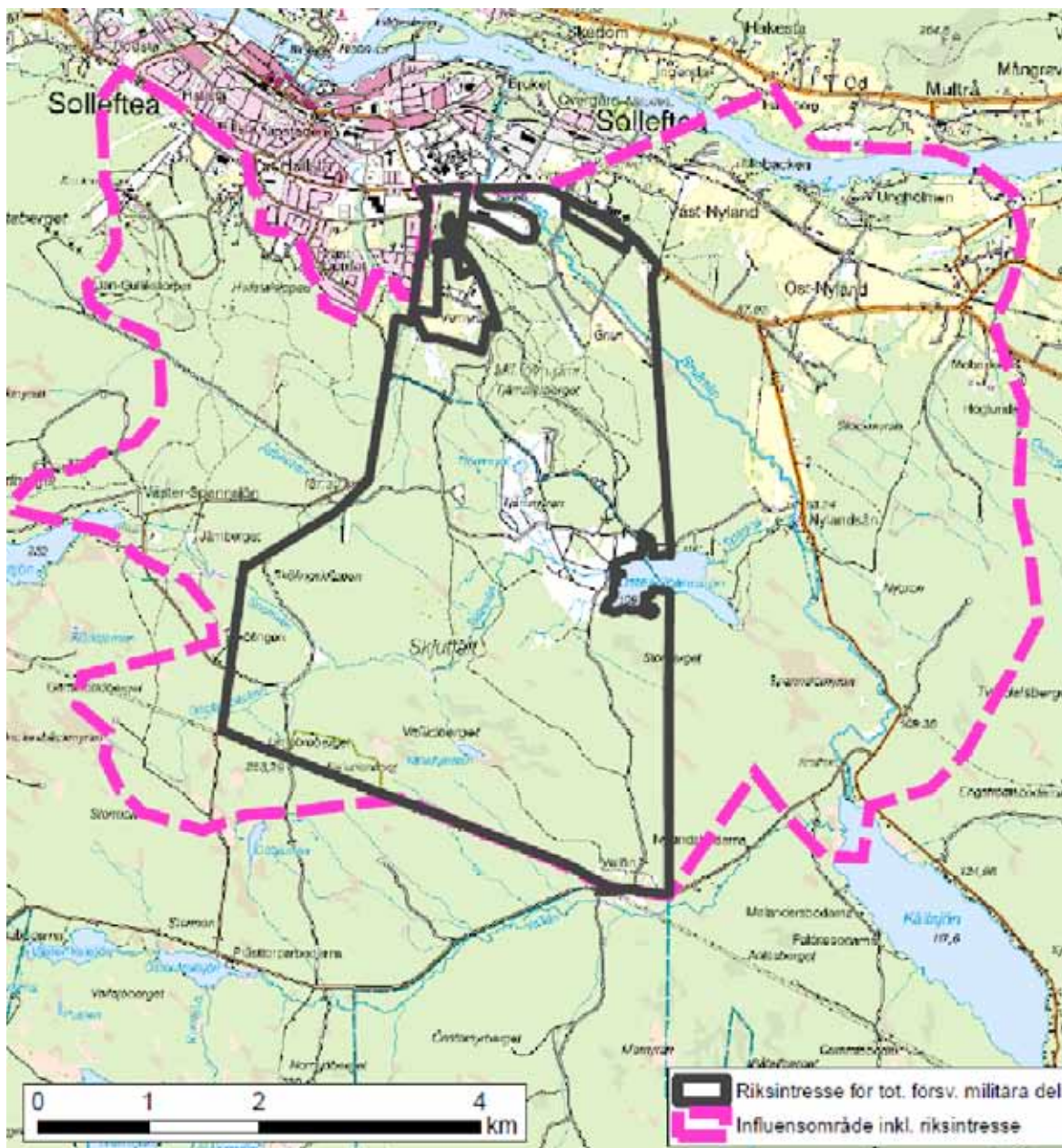
För områden som berörs av omgivningspåverkan från den militära verksamheten redovisas därför influensområden. Ett influensområde är ett område inom vilket åtgärder som exempelvis ny bostadsbebyggelse kan påverkas av, eller som i sin tur kan påverka, verksamhet inom riksintresseområdet.

Influensområdets fysiska utbredning från till exempel skjutfält eller flygplats varierar beroende på verksamhetens art. Inom dessa måste Försvarsmakten kunna säkerställa att ny bebyggelse eller andra åtgärder inte innebär risk för påtaglig skada på riksintresset eller ett område av betydelse för totalförsvarets militära del.

I vissa fall är det inte verksamheten utan en viss anläggnings funktion som kan påverkas av specifika byggnadstyper och infrastruktur. Exempel på influensfaktorer är buller, luftturbulens, fysiska/skymmande hinder, flyghinder och elektromagnetisk störning.

Tjärnmyrans skjutfält

Tjärnmyrans övnings- och skjutfält är beläget strax söder om Sollefteå centrum. Skjutfältet omfattar ca. 1 800 ha och anskaffades med början 1929. Ingen militär övningsverksamhet har bedrivits på fältet sedan 2008. Försvaret anser att vid en eventuell framtida omprövning av gällande miljötillstånd för fältet avseende ändrad verksamhet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att det uppstår risk för begränsningar av verksamheten då det skulle innebära en påtaglig skada för riksintresset. Försvarsmakten anser att sådan bebyggelse inte skall tillåtas inom det angivna området för omgivningspåverkan.

Den streckade rosa linjen i kartan markerar influensområde för buller, säkerhet eller annan aspekt. Alla plan- och lovärenden inom detta område remitteras till Försvarsmakten.

Vad gäller höga objekt, 20 m. och högre utanför samlad bebyggelse (enl. definition för flyghinder) och över 45 m. inom samlad bebyggelse, är hela landets yta influensområde. Omgivningspåverkan anges med avgränsningslinje som bygger på beräknad ljudutbredning för att underlätta vid bland annat lovgivning.

Influensområde Ö, väster om Graningesjön, redovisas ej närmare avseende omfattning, areal och funktion.

Kommunen och Totalförsvaret

Vi lever i ett sårbart samhälle och i en tid med hot

och risker som inte känner några gränser.

Kommunen förutom Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap inga tydliggjorda uppgifter i ett framtida totalförsvaret.

Riksintresse för totalförsvarets militära del identifieras och behandlas i översiktsplanen. Länsstyrelsen samordnar statliga myndigheters synpunkter på översiktsplaner.

Eftersom hela landet påverkas av delar av totalförsvarets riksintressen måste Försvarsmakten beredas möjlighet till samråd för alla översiktsplaner. Detta gäller även tematiska tillägg och fördjupningar. Kommunens Fördjupade översiktsplan för vindbruk i Sollefteå kommun kvarstår 2008-12-15, §155.

Kommunens mål

Kommunen arbetar kontinuerligt med kommunens krisberedskap i fredstid. Arbetet är grunden för vår säkerhet. Alla har ett ansvar för att minska riskerna och för att stå bättre förberedda om en kris inträffar.

Förväntad utveckling och ambitioner framåt

Totalförsvaret är, enligt lagen från 1992 om totalförsvaret och höjd beredskap, den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig.

En nationell bedömning har redovisat ett försämrat omvärldsläge och ökad osäkerhet i närområdet vilket ger behov av en ny och modern sammanhållen totalförsvarsplanering.

Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar. Försvarsmakten ska, med hjälp av verksamhet från stödmyndigheter, upprätthålla och utveckla ett militärt försvar.

Det civila försvaret består av den verksamhet som ansvariga aktörer genomför för att samhället ska kunna hantera situationer då beredskapen höjs. Denna verksamhet bedrivs av statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer.

Regeringen har följande förslag för det civila försvaret:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Försvarsberedningen har pekat på att det finns potential och behov att fördjupa samverkan mellan civila och militära krishanteringsaktörer, såväl under fred som vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Troligtvis får kommunerna ett utökat ansvar med nya arbetsuppgifter.

Lagstiftning som påverkar

Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, Förordning om krisberedskap och höjd beredskap, Offentlighets- och sekretsslagen, Plan- och bygglag, Miljöbalken mfl.

Övrigt

Kommunens styrdokument krisberedskap, Krisledningsplan krisberedskap.